

Bu proje Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

**CEİD İzler Hibe Programı
Şiddetin İzleri Projesi
CEİD/HP/2021/46**

**Şiddeti Önlemede
6284 Sayılı Kanun
Uygulamalarına İlişkin
Veri Değerlendirme
Raporu**

**CEİD İzler Hibe Programı
Şiddetin İzleri Projesi
CEİD/HP/2021/46**

**Şiddeti Önlemede 6284 Sayılı Kanun
Uygulamalarına İlişkin Veri
Değerlendirme Raporu**

Şiddeti Önlemede 6284 Sayılı Kanun Uygulamalarına İlişkin
Veri Değerlendirme Raporu
2017-2021

Grafik Tasarım: Sıla Belibağlı
İletişim Uzmanı: Zeynep Uygurer
Basım: Ankara, Temmuz 2022

Araştırma Künyesi

Araştırma Dönemi: Ocak-Haziran 2022

Araştırma Sahası: Ankara

Nitel Araştırma Ekip Lideri: Prof. Dr. Yıldız Pekşen

Nitel Araştırma Ekibi: Dr. Özlem Boztaş, Deniz Hemen Aydın

Bu yayın CEİDizler Hibe Programı kapsamında Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Eşit Nesiller Derneği'nin sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği ile Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

İçindekiler

Kısaltmalar.....	5
1. Yönetici Özeti	7
2. Cinsiyet temelli şiddet ve ilgili ulusal ve uluslararası mevzuat	9
2.1 Kadınlara yönelik şiddet: tanımlar	9
2.2 Kadınlara yönelik şiddet türleri	11
3. KYŞ ile Mücadelede İdari Veriler	13
3.1 Türkiye’de kadınlara yönelik şiddetle ilgili mevcut veriler.....	13
3.2 Veri toplanmasına ilişkin temel sorun alanları	15
3.2.1 Tanım ve kapsama yönelik zorluk alanları	15
3.3.2 Ekonomik ve duygusal şiddete ilişkin veri kısıtlılığı.....	16
3.3.3 Ölçü birimlerindeki farklılıklar.....	16
3.3.4 İdari kayıtların tutulması.....	17
3.3.5 Veri sistemleri arasında entegrasyon ve koordinasyon eksikliği	17
3.3.6 Verilerin kamuya sunulmaması.....	18
4. Ankara ilinin 2017-2021 yılları arası kadına yönelik şiddet verileri	19
4.1 Nicel araştırmanın amacı ve metodolojisi	19
4.2 Nicel araştırma bulgularının sunulması	25
4.3 Nitel araştırma metodolojisi.....	55
4.4 Nitel Araştırma bulgularının sunumu.....	58
4.4.1 Toplumsal Cinsiyet Rollerine.....	60
4.4.2 Şiddet deneyimleri.....	63
4.4.3 Kadınların yardım arama davranışları	74
4.4.4 Şiddet mağduru kadınların adli süreç deneyimleri	81
4.4.5 Şiddet mağduru kadınların güçlenme pratikleri.....	89
4.5 Odak Grup Görüşmelerinden Elde Edilen Bulgular	95

5. 6284 sayılı kanun ve şiddetle mücadelede hukuki mekanizmaların etkin uygulanmasına ilişkin tavsiyeler	101
6. Sonuç	103
Kaynakça.....	105
Ek 1: Gösterge Tablosu	105

Teşekkür

Bu araştırmayı yürütürken nicel ve nitel çalışmalarda bize destek olan Ankara Barosu Gelincik Merkezi rehber ve gönüllü avukatlarına, projeye katkı sunan uzmanlara, bizimle görüşmeyi kabul eden ve hikâyelerini bizimle paylaşan tüm kadınlara şükranlarımızı sunarız.

Kısaltmalar

AB-28	Avrupa Birliği üyesi 28 devlet
AİKYS	Aile içi kadına yönelik şiddet
CEDAW	Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi
CEİD	Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği
CMK	Ceza Muhakemeleri Kanunu
CTŞ	Cinsiyet temelli şiddet
EIGE	European Institute for Gender Equality
HSK	Hâkimler ve Savcılar Kurulu
İV	İdari veriler
KADAV	Kadın Dayanışma Vakfı
KYS	Kadına yönelik şiddet
STK	Sivil toplum kuruluşu
ŞÖNİM	Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TMK	Türk Medeni Kanunu
YPS	Yakın partner şiddeti

1. **Yönetici** **Özeti**

1. Yönetici Özeti

Eşit Nesiller Derneği ve Ankara Barosu ortaklığında 12 aylık bir sürede uygulanan, Sözleşme Makamı “Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği” (CEİD) olan “Şiddetin İzleri: Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadelede Hukuki Verilerin İzlenmesi için Kapasite Artırma Projesi”nin başlangıç tarihi 16 Ağustos 2021’dir.

16 Ağustos 2022’de tamamlanmak üzere planlanan projenin genel amacı, Türkiye’de cinsiyet eşitliği ve katılımcı demokrasiye daha etkin bir şekilde ulaşmak için hak temelli toplumsal cinsiyet eşitliği alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının güçlendirilmesidir. Böylece kadınlara yönelik şiddetle mücadelede 6284 sayılı kanunun etkin uygulanmasına ilişkin izleme kapasitesinin artırılması; paydaşların savunuculuk kapasitesinin artırılması ve şiddetle mücadelede hukuki destek mekanizmalarına ilişkin farkındalığın artırılması yoluyla şiddetle etkin mücadeleye katkıda bulunmak hedeflerini içermektedir.

Hak temelli izleme yaklaşımı olarak şekillenen bu projede, Ankara Barosu Gelincik Merkezi’ne şiddet mağduru kadınlar tarafından yapılan başvuruların göstergelere göre değerlendirilmesi, şiddetle mücadelede hukuki mekanizmaların etkinliğinin izlenmesi ve kanıta dayalı politika oluşturulması da amaçlanmıştır. Projenin doğrudan hedef kitlesi, Ankara

Barosu Gelincik Merkezi personeli ve gönüllü avukatlarıdır. Projenin dolaylı hedef kitlesi ise şiddet mağduru kadınlarla çalışan sivil toplum kuruluşları (STK’lar), diğer paydaş kurumlar, şiddet gören kadınlar ve çocuklardır.

Bu rapor, projenin “Aktivite 1.4 Şiddeti önlemede 6284 sayılı kanun uygulamalarına ilişkin veri değerlendirme” faaliyetinin metodolojisini ve elde edilen bulguları sunmak üzere hazırlanmıştır. Veri toplama ve raporlamayı odağına alan faaliyetlerin yanı sıra paydaşların ve aktörlerin savunuculuk kapasitesini güçlendirmeyi amaçlayan strateji ve yaklaşımların da uygulanacağı bu projenin, kadınlara yönelik ve cinsiyet temelli şiddetin önlenmesi ve etkili müdahale mekanizmalarının kurulması için politika önerileri geliştirilmesi konusunda katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Kadınlara yönelik şiddet bir insan hakları ihlalidir ve temelde toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinden kaynaklanmaktadır. İstanbul Sözleşmesi ve bu sözleşmeye dayanarak hazırlanan 6284 sayılı yasa ülkemizde şiddetle mücadelede en önemli hukuksal kazanımlardan birisi olup şiddete maruz kalanı koruyan ve şiddeti önlemeye yönelik önlemler içeren en önemli yasadır. Uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükler doğrultusunda şiddetin ve

müdahale mekanizmalarının işleyişine ilişkin veri toplanması ve izleme yapılması gerekmektedir.

Raporun ilerleyen kısımlarında, cinsiyet temelli şiddetin önlenmesine yönelik mevcut ulusal ve uluslararası mevzuat, şiddete yönelik veriler, idari verilerin toplanmasına

yönelik iyi uygulama örnekleri, temel sorun alanları, nicel ve nitel saha çalışmasının kapsam ve metodolojisi, çalışmadan elde edilen bulgular ve son olarak kadına yönelik şiddetle mücadelede hukuki mekanizmaların geliştirilmesi için tavsiyeler yer almaktadır.

2 ● **Cinsiyet Temelli Şiddet ve İlgili Ulusal ve Uluslararası Mevzuat**

2. Cinsiyet temelli şiddet ve ilgili ulusal ve uluslararası mevzuat

2.1 Kadınlara yönelik şiddet: tanımlar

Kadına yönelik şiddet, her gün kadınların öldürüldüğü Türkiye’de önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Kadınlara karşı bir hak ihlali, ayrımcılık biçimi ve halk sağlığı sorunu olarak tanımlanan kadına yönelik şiddet, artan kadın cinayetleriyle birlikte endişe verici ve acilen müdahale edilmesi gereken toplumsal sorunların başında gelmektedir.

Kadına yönelik şiddet, toplumda erkeklerin kadınların üzerinde hâkimiyet kurmasına ve kadınların ilerlemesinin engellenmesine yol açtığı gibi kadınların erkeklere göre ikincil konumda olmalarına neden olan bir toplumsal mekanizma haline de gelmiştir¹. Kadına yönelik şiddet olgusunun temelinde, ataerkil güç yapısının ve kadını denetim altında tutma amacının yattığı unutulmamalıdır.

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, bireylerin toplumsal cinsiyetleri nedeniyle gördükleri şiddetin ifade edilmesi olarak anlaşılmaktadır. Kadına yönelik şiddet,

toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin bir boyutudur ve kadınların sadece kadın oldukları için maruz kaldıkları bir şiddet türüne işaret eder. Dünya üzerinde kadınlar ülke, etnik köken, sınıf, din, ekonomik ve/veya sosyal statü gözetmeksizin, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalma riski ile karşı karşıyadır (Yüksel Kaptanoğlu ve Tarım: 2015)². Bu, kadına yönelik şiddeti belli bir coğrafya, kültür, ülke bağlamında sorun olmaktan çıkararak evrensel bir sorun haline getirmektedir.

1970’lerde uluslararası örgütler ve kadın örgütleri, kadına yönelik şiddetin bir hak ihlali olduğunu savunarak kadına yönelik şiddeti uluslararası alana taşımışlardır. Dünya kadın konferansları ve uluslararası sözleşmeler, kadınlar ve erkekler arasındaki eşitliğin sağlanmasına ve kadına yönelik şiddetle mücadelenin ülkelerin gündemine girmesine önemli katkıda bulunmuştur.

Kadına yönelik şiddetle mücadeleye zemin hazırlayan uluslararası sözleşmelerden biri, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’dir (CEDAW).

¹ Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri (1993)

² Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2015), Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü

CEDAW’da kadına yönelik şiddet kavramına doğrudan yer verilmese de CEDAW 1989 yılı 12 no’lu Tavsiye Kararı, taraf devletlerin aile içinde, işyerinde veya toplumsal hayatta kadınları her türlü şiddetten korumak amacıyla hareket etmesi gerektiğini ve bu alanda sorumlulukları olduğunu ortaya koymuştur. CEDAW 1992 yılı 19 no’lu Tavsiye Kararı ise toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti, kadınların, hak ve özgürlüklerini erkeklerle eşit olarak kullanmalarını ciddi şekilde engelleyen bir ayrımcılık biçimi olarak nitelendirmiştir. Bu Tavsiye Kararı ile taraf devletlerin sorumlulukları hatırlatılarak bir kez daha detaylı tavsiyelerde bulunulmuştur.

1993 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda “Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri” kabul edilmiştir. Söz konusu Bildiride:

“Kadına yönelik şiddet; ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan, cinsiyete dayanan bir şiddet eylemi veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” olarak tanımlanmıştır.

Avrupa Konseyi’nde de kadın haklarının korunması ve kadına yönelik şiddetle mücadele edilmesine ilişkin çalışmalar 1980’lerden itibaren daha etkin yürütülmeye başlanmıştır. Avrupa Konseyi’nin kadına yönelik şiddet alanında hazırladığı en son

sözleşme, 2011 yılında imzalanan ve İstanbul Sözleşmesi olarak anılan “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi”dir. Bu sözleşme ile aile içi şiddetin kapsamı, mağdur ve fail arasında evlilik bağı aranmaksızın “aile içerisinde veya hanede veya mağdur faille aynı evi paylaşırsa da paylaşmasa da eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet eylemi” olarak genişletmiştir. İstanbul Sözleşmesi ile şiddet, fiziksel şiddetin yanında ekonomik, psikolojik ve cinsel şiddet de bir sindirme mekanizması olarak tanımlanmış ve LGBTİ bireyleri de içermiştir. Türkiye’nin, 2021 yılı temmuz ayı itibarıyla İstanbul Sözleşmesi’nin tarafı olmaktan çekilmesi, kadın örgütleri tarafından kadına karşı şiddetle mücadele açısından endişe verici bulunmaktadır. İstanbul Sözleşmesi’nden çıkma kararının görülen duruşmada, Danıştay Savcısı Cumhurbaşkanı kararının iptalini talep etmiştir Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararının iptali istemiyle açılan on dava, 28 Nisan 2022 tarihinde Danıştay’da görülmüştür. Savcının fesih kararının iptalini talep etmesinden ardından sona eren duruşmada kararın daha sonra tebliğ edileceği açıklanmıştır. Takip eden duruşmaların görülmesinin ardından Danıştay’ın kararını açıklaması beklenmektedir.

Kadınlar en çok yakın çevrelerindeki erkekler başta olmak üzere, tanıdıkları ve

tanımadıkları erkeklerden şiddet görmektedir. Ancak kadınlar bazı durumlarda ailedeki kadınlardan ve devletten de şiddet görebilmektedir. Şiddete maruz kalmak, kadının korku, çaresizlik ve güvensizlik içinde yaşamasına neden olur. Faillerin çoğu zaman şiddet uygulayacaklarına dair algı yarattıkları; mağdurları tehdit, şüphe ve korku ile sindirdikleri, kontrol altında tuttıkları ve kendilerini güvensiz hissetmelerine neden oldukları bilinmektedir.

Kadına yönelik şiddetin en sık görülen türü olarak bilinen aile içi şiddet, mağdur ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti ifade eder. Aile içi şiddet için aynı evde yaşama koşulu aranmaz; şiddet boşanmış, ayrı yaşayan kişiler ve nişanlılar gibi yakın ilişki içerisinde olan kişiler arasında yaşanabilir.

Şiddet Döngüsü ³

Kadınlar, şiddet gördükleri ilişkilerde içerisinden çıkmakta zorlandıkları bir “şiddet döngüsü”ne girerler. Her seferinde bu döngüden çıkmak için çaba sarf etseler de çıkmak çok da kolay olmaz ve döngü kendini tekrarlar.

- 1. Gerginliğin Tırmanması:** Fail erkek gerginliği arttırır, kıskançlık

³ Mor Çatı Vakfı: [Şiddetin Döngüsü - Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı \(morcati.org.tr\)](http://morcati.org.tr)

yapar, küçük şeylerden kavga çıkarır, kadının tüm yaşamını kontrol altına almaya çalışır ve psikolojik şiddet uygular. Mağdur kadın ise bu durumda olabildiğince gerginliği azaltmaya çalışır.

- 2. Şiddet Aşaması:** Şiddet uygulayan erkeğin öfkesi aniden artar, erkek öfkesini kontrol etmez ve fiziksel şiddet uygular. Kadının bu noktada erkeğin öfkesini yatıştırabilmesi mümkün değildir ancak kendini ve çocuklarını korumaya ve şiddetten en az zararla çıkmaya çalışabilir.
- 3. Balayı Aşaması:** Şiddet uygulayan erkek kadının gönlünü almaya çalışır, pişman olduğunu ve değişeceğini dile getirir, hediyeler alır. Kendini affettirmek için yapıcı, ilgili ve sevecen davranır. Kadın erkeğin bu tutum ve davranışlarına inanmak ister ve bir şans verir ancak erkek bir süre sonra yeniden gerginliği tırmandırır.

2.2 Kadınlara yönelik şiddet türleri

Kadına yönelik şiddetin fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet olmak üzere farklı türleri vardır. Günümüzde ısrarlı takip, flört şiddeti ve dijital şiddet de bu türlere eklenmiştir. Bu raporun kapsadığı saha çalışmasında aşağıdaki tabloda verilen standart tanımlamalardan yararlanılmıştır.

Tablo 1: Göstergelerde kullanılan standart tanımlar (European Institute for Gender Equality)

Yakın partner şiddeti	Failin mağdurla aynı konutu paylaşmış veya paylaşmış olmasına bakılmaksızın, eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemi.
Fiziksel şiddet	Kanuna aykırı fiziksel zorlama sonucunda partnere veya eski partnere fiziksel zarar veren herhangi bir eylem. Fiziksel şiddet, diğerlerinin yanı sıra, ciddi ve küçük çaplı saldırı, özgürlükten yoksun bırakma ve öldürme biçimini alabilir.
Psikolojik şiddet	Partnere veya eski partnere psikolojik zarar veren herhangi bir eylem veya davranış. Psikolojik şiddet, diğerlerinin yanı sıra, zorlama, karalama, sözlü hakaret veya taciz biçimini alabilir.
Cinsel şiddet	Mağdur üzerinde rızası olmadan gerçekleştirilen herhangi bir cinsel eylem. Cinsel şiddet, tecavüz veya cinsel saldırı şeklinde olabilir.
Ekonomik şiddet	Partnere/eşe ekonomik zarar veren herhangi bir eylem veya davranış. Ekonomik şiddet, diğerlerinin yanı sıra mülke zarar verme, finansal kaynaklara, eğitime veya işgücü piyasasına erişimi kısıtlama veya nafaka gibi ekonomik sorumluluklara uymama şeklinde olabilir.
Tecavüz	Vajinal, anal veya oral olarak, nesne veya vücut parçalarının kullanılması yoluyla, rızası olmaksızın, güç, zorlama veya mağdurun savunmasızlığından yararlanarak cinsel ilişkiye girme.
Kadın cinayeti	Bir kadının birlikte olduğu kişi tarafından öldürülmesi veya kadınlara zararlı bir uygulama sonucunda bir kadının ölümü. Fail, mağdurla aynı konutu paylaşan veya paylaşmış olsun ya da olmasın, yakın eş, eski veya şimdiki eş veya partner olarak anlaşılır.

3 • KYŞ İle Mücadelede İdari Veriler

3. KYŞ ile Mücadelede İdari Veriler

3.1 Türkiye’de kadınlara yönelik şiddetle ilgili mevcut veriler

Yakın eş şiddeti tüm dünyada kadınları etkileyen bir şiddet türüdür ve AB Temel Haklar Ajansı verilerine göre, AB düzeyinde 15 yaş üzeri her 5 kadından birinin yakın partnerlerinden cinsel veya fiziksel şiddete maruz kaldığı görülmektedir (European Union Agency for Fundamental Rights, 2014). Ülkemizde 2014 yılında gerçekleştirilen en kapsamlı şiddet araştırması, Hacettepe Üniversitesi tarafından yapılmıştır. Bu araştırmanın bulguları aşağıda özetlenmektedir.

Kadınlara yönelik şiddetle ilgili veriler

- Son tahminlere göre, dünyada 15 yaş ve üstü neredeyse her 3 kadından 1’i hayatları boyunca en az bir kez yakın partnerleri veya partnerleri olmayan biri tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz bırakılmaktadır.
- Son yapılan araştırmaya göre, Türkiye’de 10 kadından 4’ü hayatlarının bir noktasında eşleri veya yakın partnerleri tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz bırakılmaktadır.
- Yapılan araştırmalara göre dünya çapında şiddete maruz bırakılan kadınların sadece %40’ı şiddeti raporlamaktadır. Konuyla ilgili

verilere sahip ülkelerin büyük kısmında, yardım isteyen kadınların çoğu aileleri ve arkadaşlarına ulaşırken, çok azı polis ve sağlık hizmetleri gibi resmî kurumlara başvurmuştur. Yardım isteyenlerin sadece yüzde 10’undan azı polise başvurmuştur.

- Şiddete tanık olanlar tarafından yapılan bildirimlerin sayısı da oldukça düşüktür. Şiddete tanık olanlar, yetkililere bizzat başvurarak, şiddete maruz bırakılan kadını bildirimde bulunması için cesaretlendirerek ve/veya ona eşlik ederek kadına destek olabilir. Ancak Eurobarometer’in anketi, ankete katılanlardan -ister bir arkadaş veya aile üyesi, ister bir komşu veya iş yerinden bir meslektaş olsun- ev içi şiddet hakkında bilgisi olanların yalnızca yüzde 12’sinin durumu polise bildirdiğini göstermektedir.
- Türkiye’de fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz bırakılan kadınların yarısından çoğu bu durumu yakın sosyal çevrelerine anlatırken, yalnızca yüzde 11’i yardım almak için resmî bir kuruma veya bir sivil toplum kuruluşuna başvurmuştur. Bu durum, kadınların yaş grubuna, eğitim ve refah seviyesine, yaşadıkları bölgeye ve ikamet türüne göre değişiklik göstermektedir.

Türkiye’den son 10 yılda işlenen kadın cinayetleri verilerinin toplandığı haritalama çalışması ise durumun vehametini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Kadıncinayetleri.org adresinden ulaşılabilen haritalama çalışmasına göre, Türkiye’de 2010-2020 yılları arasında 2534 kadın öldürülmüştür. Öldürülen kadınların %40,4’ü 26-40 yaş aralığında, %20,9’u 41-55 yaş aralığında, %19,4’ü 19-25 yaş aralığındadır. 1656 vakada fail eş/eski eş, erkek arkadaş/eski erkek arkadaş veya dini nikahlı eş olarak kaydedilmiştir. Kadın cinayetlerinin medyaya yansıyan “bahaneleri” arasında en üst sıralarda kadının ayrılma/boşanma isteği, aldatılma şüphesi ve kıskançlık, reddedilme, ‘sözde’ namus/töre saikiyle işlenen cinayetler gelmektedir. Her 5 kadın cinayetinden 1’i boşanma/ayrılık aşamasında gerçekleşmiştir. Öldürülen her 5 kadından 1’i şiddet/taciz mağduruydu. Şiddet gören her 10 kadından 6’sı güvenlik amaçlı korunma başvurusunda bulunmuştu. Kadın cinayetleri en çok evde ve ateşli silahla işlenmiştir. 10 yılda işlenen her 5 kadın cinayetinden biri boşanma/ayrılık aşamasında gerçekleşmiştir. 517 kadın cinayetinde, yani her 10 kadın cinayetinden 2’sinde, cinayet öncesi şiddet, tehdit veya taciz vardı. Buna bağlı olarak, her 10 kadından en az 1’i öldürülmeden önce güvenlik amaçlı korunma başvurusunda bulunmuştu. Bu, şiddet geçmişi olan 517 kadın cinayetinde, kadınların yüzde 63 gibi önemli bir oranda korunma refleksi gösterdiğini, buna rağmen öldürüldüğünü ortaya koymaktadır. 10 yılda

169 kadın ise ayrılık/boşanma aşamasında olup şiddete maruz kalmasına ve koruma başvurusunda bulunmasına rağmen öldürülmüştür.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu verilerine göre ise, 2022 Nisan ayında 24 kadın cinayeti işlenmiş, 16 kadın şüpheli bir şekilde ölü bulunmuş; 2022 Mart ayında 24 kadın cinayeti işlenmiş, 21 kadın şüpheli bir şekilde ölü bulunmuş; 2022 Şubat ayında 23 kadın cinayeti işlenmiş, 21 kadın şüpheli bir şekilde ölü bulunmuş; 2022 Ocak ayında ise 26 kadın cinayeti işlenmiş, 28 kadın şüpheli bir şekilde ölü bulunmuştur. Öldürülen kadınlar, çoğunlukla boşanmak istemek, barışmayı reddetmek, evlenmeyi reddetmek, ilişkiyi reddetmek gibi kendi hayatına dair karar almak istemesi bahanesi ve ekonomik bahanelerle öldürülmüştür. Yine Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu’nun raporuna göre 2021 yılında Türkiye’de 280 kadın cinayeti yaşanırken 217 de şüpheli kadın ölümü gerçekleşmiştir.

Bu yıl işlenen 280 kadın cinayetinde, öldürülen kadınların 33’ünün daha önceden polis ya da savcılığa şikâyette bulunduğu ya da koruma kararı olduğu ortaya çıkmıştır. Bir diğer önemli sonuç ise, bu sene işlenen 35 kadın cinayetinde, öldürülen kadınların 20’si yakınlarıyla birlikte öldürülmüş, 17 olayda da kadınların yakınları yaralanmıştır.

2021 yılında öldürülen 280 kadının 124’ü evli olduğu erkek, 37’si birlikte olduğu erkek, 24’ü tanıdık birisi, 21’i eskiden evli olduğu

erkek, 16'sı akrabası, 13'ü eskiden birlikte olduğu erkek, 13'ü babası, 11'i oğlu, 6'sı kardeşi, 3'ü tanımadığı birisi, 1'i kendisini bir süredir takip eden erkek tarafından öldürülmüştür. 11 kadının ölümüne sebep olan kişilerin yakınlık durumu tespit edilememiştir.

Kadınların 178'i evinde, 33'ü sokak ortasında, 12'si arazide, 10'u iş yerinde, 9'u arabada, 8'i ıssız yerde, 6'sı otelde, 2'si apartman girişinde, 2'si parkta, 1'i kömürlükte, 1'i barakada, 1'i okul önünde, 1'i minibüste, 1'i evinin dışındaki tuvalette, 1'i avukatlık bürosunda, 1'i fabrikada, 1'i otoparkta, 1'i evinin önünde, 1'i sağlık ocağı bahçesinde öldürülmüştür.

2021 yılında öldürülen 280 kadının 134'ü ateşli silahlarla, 93'ü kesici aletle, 31'i boğularak, 8'i darp edilerek, 3'ü yakılarak, 2'si yüksekte atılarak, 4'ü sert bir cisimle vurularak, 3'ü aracın altında kalarak öldürülmüştür.

2021 yılında öldürülen kadınların 251'inin koruma kararının olup olmadığı bilinmiyordu. 24 kadının uzaklaştırma veya koruma kararı olduğu, 9 kadının polis veya savcılık şikâyeti olduğu; ayrıca öldürülen kadınlardan 30'unun boşanma aşamasında olduğu biliniyordu.

Görüldüğü üzere, kadına yönelik şiddetin boyutları, medyaya yansıyan haberler ve 2014 araştırması temelinde bile yeterince büyükken, bu konuda güncel ve toplu idari

verilerin olmaması, karşılaştırmalı veri analizini olanaksız hale getirmektedir ve politikaların etkinliğini değerlendirmek için yeterli kanıta dayalı veri bulunmamaktadır.

3.2 Veri toplanmasına ilişkin temel sorun alanları

Kadına karşı şiddet ve toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadelede en önemli araçlardan biri, kanıta dayalı politikalar oluşturulmasına olanak sağlayacak idari verilerin düzenli ve periyodik bir biçimde ilgili kurumlar tarafından derlenmesi ve paylaşılmasıdır. Her ne kadar Türkiye'de şiddetle mücadele alanında görevli birçok kamu kurum ve kuruluşu olsa da şiddet verileri kamuya paylaşılmamakta ve birkaç sivil toplum kuruluşunun ikincil veri derleme çalışmalarının ötesine geçilememektedir. Aşağıda, bu alandaki temel zorluk alanları açıklanmaktadır.

3.2.1 Tanım ve kapsama yönelik zorluk alanları

Yapılan çalışmalar, gerek AB'de gerekse ulusal düzeyde yakın partner şiddetinin tanımı ve kapsamıyla ilgili çeşitlilikler söz konusu olduğunu göstermektedir. AB Üye Devletlerde de suçun kapsamı ve yargılama yolları değişkenlik göstermek olup istatistiki verilerdeki bulguların kapsamını etkilemektedir. Dolayısıyla, özellikle belli başlı göstergeler temelinde ulusal verilerin uluslararası verilerle karşılaştırılması mümkün olmamaktadır.

Çoğu durumda, "partnerler", "eşler", "eski partnerler" ve "eski eşler" terimleri kullanılmaktadır. Bazen, farklı kurumlar için kapsam değişse de yasal olarak tanınan bir ilişki içinde olmayan kişiler arasındaki olaylar da verilere dâhil edilmektedir. Resmî nikahlı olmadığı halde aynı evi paylaşan ve dolayısıyla aile içi şiddet kapsamında ele alınan şiddet olaylarının resmî istatistiklere girmesi bu açıdan önemlidir. Yine de alandan elde edilen bulgular, bu ayrımı yapmanın her zaman kolay ve mümkün olmadığını göstermektedir. Zira, evli olduğu halde ayrı yaşayan, evli olmadığı halde birlikte yaşayan, aynı evi paylaşmayan ancak birliktelik yaşayan şiddet mağdurlarının verileri bu kategoriler altında dikkatle toplanmalı ve ayrıştırılmalıdır. Bu husus, hem şiddetin meydana geldiği yer hem de şiddet failinin mağdurla ilişkisinin belirlenmesi açısından önemlidir. Son olarak, ilişki ve medeni durum kapsamının net bir şekilde anlaşılabilmesi, veri kalitesini ve karşılaştırılabilirliğini etkileyecektir.⁴

3.3.2 Ekonomik ve duygusal şiddete ilişkin veri kısıtlılığı

Ekonomik ve duygusal/psikolojik şiddet, kadınlara yönelik şiddet biçimlerine ilişkin söylemlerde büyük ölçüde görünmez olmaya devam etmekte ve çoğu zaman karmaşık biçimlerde diğer şiddet türleriyle iç içe

⁴ European Institute for Gender Equality (EIGE) (2021), EIGE's indicators on intimate partner violence, rape and femicide: EU state of play, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

geçmektedir. Psikolojik şiddet tek başına var olabileceği gibi, fiziksel şiddetin olduğu bir hanede, psikolojik şiddetin olmaması mümkün değildir. Benzer şekilde, ekonomik şiddet de yaygın olmasına rağmen bu konudaki idari veriler sınırlı kalmaktadır. Çoğu üye devlette, ceza yargılaması, ekonomik şiddet türlerini kapsamaz (örneğin, mali kontrol, haneye mali katkıda bulunmamak veya çocuklara yönelik nafaka yükümlülüklerini yerine getirmemek yoluyla mali sorumluluklara uyulmaması). Bu tür durumlar suiistimal olarak kabul edilse bile, ceza mahkemeleri yerine aile mahkemeleri tarafından kovuşturulmaktadır ve bu da üye devletler arasında verilerin varlığı ve karşılaştırılabilirliği için ek zorluklar yaratır.

3.3.3 Ölçü birimlerindeki farklılıklar

Kullanılan ölçü biriminin verilerin karşılaştırılabilirliği üzerinde önemli bir etkisi vardır. Polis verileri için en yaygın kullanılan iki ölçü birimi, polise bildirilen suçların sayısı ve mağdurların sayısıdır. Adalet sektöründe en yaygın olarak kullanılan iki ölçü birimi ise, dava sayısı ve dahil olan kişi sayısıdır. Bu birimlerin birbirinin yerine kullanılıp kullanılmayacağını ve nasıl kullanılacağını etkileyen önemli incelikler vardır. Örneğin, bazı üye devletler verileri yalnızca mağdurun kadın olduğu olguların ya da suçların sayısına dayalı olarak rapor ettiğinden, suç sayısı her zaman kadın mağdur sayısı ile aynı değildir. Diğer bir deyişle, aynı mağdur tarafından birden fazla bildirim yapıp

yapılmadığı da önemli bir veridir. Bu kavramların netleştirilmesi gerekmektedir.

İkinci önemli husus ise, yakın partner şiddetini ölçmenin birkaç bileşenin bir arada bulunmasını gerektirmesidir. Bu da başlı başına bir zorluk yaratır. Yakın partner şiddetinde mağdurun cinsiyeti, failin cinsiyeti, fail ve mağdur arasındaki ilişki bir arada ele alınmalıdır. Bazı ülkelerde mağdurla ilgili veriler sistematik bir şekilde kaydedilmemekte, bunun yerine suçlara odaklanılmaktadır. Bunun en fazla adalet sektöründe yansımaları olduğu kabul edilmektedir.

3.3.4 İdari kayıtların tutulması

İdari kayıtların tutulması için çoğu ülke bağlamında ayrı bir bütçe tahsis edilmediği açıktır. Bu sebeple, idari verilerin toplanması birçok kurum için ek bir yük olarak kabul edilmektedir. Birçok ülkede özellikle uluslararası ve Avrupa kurumlarından ve bağımsız araştırmacılardan gelen veri talepleri ile ilgilenecek eğitimli personel bulunmamaktadır. Veri toplama ve raporlamayı birincil görevleri arasında görmeyen kurumlar için izleme ek bir iş yükü yaratmaktadır. Bu sebeple, özellikle adalet ve kolluk kurumlarında yalnızca verilerin toplanması ve raporlanmasından sorumlu olacak birimlerin oluşturulması elzemdir.

Adalet sektörü, performansı izlemek için gerekenlerin ötesinde veri toplayacak kaynakların eksikliğinden özellikle etkilenmektedir. Örneğin, çoğu Üye Devlette,

mahkemelerden elde edilen mevcut istatistiksel bilgiler, belirli bir yılda ele alınan toplam dava sayısının ötesine geçmez (örneğin, Belçika, İrlanda, Malta). Olgulara dâhil olan kişilere ilişkin istatistiksel bilgilerin bulunduğu durumlarda, genellikle hükümlü kişinin cinsiyetine ilişkin veri bulunsa da (örneğin, Danimarka, İsveç), mağdurla fail arasındaki ilişkinin türü gibi ayrıntılar eksik kalmaktadır.

Yakın partner şiddeti vakaları ve mağdurlarına ilişkin veriler, toplandıkları aşamaya bağlı olarak önemli ölçüde farklılık gösterir. Tüm sistemlerde, davalar adalet zincirinin birbirini takip eden aşamalarında ilerledikçe sayılar azalmaktadır. Adalet sektöründe davaların ilerlemesi farklı şekillerde olmaktadır. Örneğin, kovuşturma için yeterli kanıt bulunmaması, mağdurun şikâyetinden vazgeçmesi gibi durumlarda bu veriler bazı ülkelerde adli istatistiklere girmemektedir. Diğer yandan, İsveç gibi ülke örneğinde polise gelen tüm şikâyetler anında kayıt altına alınırken, Danimarka veya İrlanda gibi diğer ülkelerde polis ancak suçun meydana geldiğine ilişkin yeterli kanıt olduğunda olayı kaydetmektedir. Adalet sektöründe ise davadan feragat edilmesi halinde kaydedilmeyen veriler, örneğin dava dilekçesinde bahsi geçen şiddet türleri, araştırmacılar için önemli nitel veri kaynakları olabilir.

3.3.5 Veri sistemleri arasında entegrasyon ve koordinasyon eksikliği

Her aşamadan veri toplanması için polis, jandarma, tutukevleri ve denetimli serbestlik

hizmetleri dâhil olmak üzere farklı kurumların koordineli bir şekilde çalışması gerekmektedir. Ancak bu şekilde farklı kurumların verileri birbiri ile ilişkilendirilerek şiddetin tam bir resmi ortaya konabilir. Ne yazık ki, kolluk ve adalet kurumları arasındaki iş birliği ve entegrasyon sınırlı kalmaktadır. Bu iki kurumsal mekanizma çoğunlukla farklı kayıt sistemleri ve sınıflandırmalar kullanmakta ve ortak veri tabanları olmadığından birbirleriyle veri anlamında “konuşamamaktadır”. Bu sebeple, tekrar eden suçlar (aynı suçtan hüküm giyen failler) gibi bazı bağlamsal bilgilerin görünür olmadığı parçalı bir resim ortaya çıkmaktadır.

3.3.6 Verilerin kamuya sunulmaması

İstanbul Sözleşmesi'nin 11. maddesi, kadına yönelik şiddetle ilgili mevcut verilerin kamu tarafından erişilebilir olması gerektiğini

belirtmektedir (Avrupa Konseyi, 2011). Ne yazık ki günümüzde çok az ülke bu şartı yerine getirerek erkek şiddetine yönelik verileri gerekli alt kırılımlarla birlikte kamuya sunmaktadır. Güvenilir ve düzenli veri akışı olmadan şiddetin boyutları ile ilgili kanıtlar toplanamamakta ve farklı kaynaklardan düzensiz olarak elde edilen bilgiler, şiddetin gerçek boyutlarının çok azını yansıtmaktadır.

Bu eksikliklerin farkında olarak proje kapsamında kadına karşı şiddet verilerinin Ankara Barosu Gelincik Merkezi aracılığıyla derlenmesi amaçlanmış olup son 5 yıla ait başvuru dosyalarından veriler derlenmiş, Gelincik Merkezi'ne başvurmuş 10 kadınla derinlemesine görüşmeler yapılmış ve Gelincik Merkezi avukatlarıyla odak grup toplantıları düzenlenmiştir. Nicel ve nitel araştırmanın bulguları bir sonraki bölümde özetlenmektedir.

4 ● **Ankara İlinin 2017-2021 Yılları Arası Kadına Yönelik Şiddet Verileri**

4. Ankara ilinin 2017-2021 yılları arası kadına yönelik şiddet verileri

4.1 Nicel araştırmanın amacı ve metodolojisi

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin sürekliliği karşısında verilerin sağlıklı tutulması, verilen hizmetin sürdürülebilirliği bakımından son derece önemlidir. Kanıt dayalı politika önerileri ve mevcut kanundaki iyi işleyen yerlerin vurgulanması için, düzenli veri toplanması ve gösterge temelli olarak izlenmesi zorunludur. Projede, Gelincik Merkezi'ne gelen şiddet mağduru kadınların başvurularının gösterge temelli izlenebilmesini kolaylaştırmak amacıyla bir strateji geliştirilmesi amaçlanmıştır. Gösterge temelli izleme, bir ülkedeki insan hakları pratiğinin genel resmini ortaya koymak üzere ihlallerin sıklığını, derecesini, yaygınlığını ve hakların hayata geçip geçmediğini göstermektedir. Bu yaklaşımda izleme, referans alınan uluslararası norm ve standartlara uygun olarak geliştirilen belirli bir hak alanında uluslararası hedeflere ulaşma düzeyini gösteren ve kıyaslamaya uygun nicel veri üreten göstergeler aracı ile yapılır.

Kadına yönelik şiddetin toplumda geldiği nokta, sıklık ve yaygınlığın belirlenmesi, ardından izlemler içeren çalışmaların yapılması, kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi, kadının korunması ve her türlü

mağduriyetlerinin giderilmesi açısından son derece önemlidir. Mevcut durumun ortaya konulması, hem hak taleplerinin net bir şekilde yapılması hem de geleceğe dönük faaliyetlerin planlanması için önem arz etmektedir. İzleme bir denetleme aracı olmasa da topladığı ve analiz ettiği veriler ile kadın örgütlerinin çalışmalarına dayanak ve yol gösterici olabilmektedir. Kadın örgütleri, kadınlar için taleplerini “ölçersen, yönetebilirsin” bilimsel ilkesine uygun elde edilen somut ve bilimsel bilgilere dayandırması, gerekçelendirmesi ve güçlendirilmesi ve izleme çalışmaları ile zamansal değişimlerin incelenmesi ile hukuksal çabalarını bilimsel bilgi üretme eksenine taşıdıklarında hukuksal mücadelelerini daha da güçlendirebileceklerdir.

Projenin hizmete yönelik amacı ise, şiddet mağduru kadınlara ilişkin, uluslararası normlara ve göstergelere uygun, kıyaslanabilir ve istatistiksel olarak yorumlanabilir, çözüme yönelik sonuçlara götürebilecek standart verilerin elde edilerek, tüm ülkede kullanılabilir nitelikte bir “veri toplama formu” oluşturabilmektir.

Proje kapsamında gerçekleştirilen toplantılarda mevcut başvuru formu incelenmiş, 8-9 Eylül 2021 tarihinde Ankara Barosu Gelincik Merkezi avukatları ve

çalışanlar ile yapılan görüşmeler ve incelemeler sonucunda başvuruların şekli, özellikleri, yöntemleri ve izlem sonuçları gözden geçirilmiş, daha sonra projede dosya inceleme ve veri toplama işlemlerini yapacak olan avukatlarla bir araya gelinerek rastgele seçilen 10 dosya üzerinden dosyalarda mevcut olan başvuru formuna (Şekil 1) göre “ihtiyaç analizi” yapılmıştır. Bu analizlerde oldukça yoğun talepleri olan ve Ankara’da olması nedeni ile Ankara ili sınırları içinde başvuruların ve taleplerin değerlendirildiği merkezde “kadına yönelik şiddet” ile ilgili emek yoğun ve etkin işlerin yapıldığı, gönüllülüğün esas olduğu merkez çalışmalarında çok değerli verilerin bulunduğu belirlenmiştir. Ancak ileriye yönelik olarak kayıt altına alınan bilgilerin düzenlenip değerlendirilmesinin oldukça güç olduğu, bilgi formunda eksiklikler bulunduğu ve yeni bir formatın geliştirilmesi

durumunda tüm bilgilerin amaca yönelik verilere dönüştürülebileceği görülmüştür.

Şekil 1’de verilen veri toplama formu incelendiğinde; başvuru formlarında şiddet türünün ayrıntılı olarak sorulmadığı, talepten alınan bilgilerin rehber avukatlar tarafından veri tabanına kaydedildiği, engellilik durumunun öğrenilmediği, şiddet uygulayan kişiye ilişkin yaş, meslek, gelir düzeyi gibi bilgilere yer verilmediği, şiddetin oluş zamanının süresinin ve sıklığının belirtilmediği, taleptenin dava süreçlerine ilişkin izlemeye ilişkin sorulara yer verilmediği görülmüştür. Projenin amaçları doğrultusunda izlemenin önemi vurgulanmış ve taleptenin davası sonuçlandıktan sonra nafaka miktarı, dava sırasında alınan uzaklaştırma ve koruma tedbirleri gibi diğer göstergelerin de izlenmesi için sorular eklenmesi önerilmiştir.

Gelincik Merkezinde kullanılan mevcut başvuru formu

- 1) Başvuru yapan kendisi ve diğer
- 2) Adı
- 3) Soyadı
- 4) İletişim ev cep
- 5) Yaşı
- 6) Adres
- 7) İl
- 8) İlçe
- 9) Meslek
- 10) Görüşmenin yapıldığı tarih
- 11) Görüşmenin yapıldığı saat
- 12) Görüşmenin yapılış yöntemi
- 13) Araçla bulunduğu yerden alma talebi
- 14) Geliş sebebi

- 15) Birlikte görüŖülen kiŖi var mı? Evet hayır
- 16) Yakınlık derecesi
- 17) Sığınma evi
- 18) GörüŖmenin amacı
- 19) GörüŖmenin süresi
- 20) Ön bilgiler
- 21) Sorulacak sorular
- 22) Elde edilen bilgiler
- 23) Gözlem
- 24) Değerlendirme
- 25) BaŖvurulacak hukuk yollarına iliŖkin talepler
- 26) Karar
- 27) Görevlendirme konusu
- 28) Sosyal güvenlik kurumu
- 29) Daha önce baŖka bir avukata vekalet vermiŖ mi?
- 30) Daha önce Gelincik merkezinden yararlandı mı?
- 31) İstemci geçimini nasıl sağlıyor
- 32) İstemcinin aylık kazancı
- 33) Aile bireyleri geçimini nasıl sağlıyor
- 34) Aile bireyleri aylık kazancı
- 35) Kendisinin ve aile bireylerinin menkul ve gayrimenkulleri
- 36) Ziyet eŖyası
- 37) Bankalardan aılmıŖ hesabı var mı?
- 38) Taksit ödemeleri var mı?

Ŗekil 1. Gelincik Merkezi'nde BaŖvuru Anında Veri Toplama için Kullanılan Form

Gelincik Merkezinin kurulduğu günden günümüze kadar olan baŖvurular ve talepler incelendiğinde, “Ŗiddetin İzleri” projesinin amacına uygun olan bilgilere ulaŖılabilecek verilerin elde edilmesinde, mevcut durumda kullanılan formun (Ŗekil 1) yeterli olmadığı, ancak dosya içeriğinde bu bilgilere eriŖilebileceęi saptanmıŖtır. Gösterge temelli verilerin nasıl toplanabileceği konusunda merkezde yer alan avukatlar ile dosya

üzerinden yapılan “ihtiyaç analizi” sonrasında proje formatına uygun, “SPSS” programında istatistiksel olarak değerlendirilebilecek nitelikte verilerin toplanmasına olanak sağlayabilecek ve sürdürülebilirlikte kullanılacak “Veri Toplama Formu” geliŖtirilmiŖtir (Ŗekil 2). Uluslararası rehberlerde kadınlara yönelik Ŗiddetle ilgili toplanması gereken veriler konusunda minimum kriterler

belirlenmiştir. Bu rehberlerde öncelikli olarak fiziksel şiddet, cinsel şiddet, psikolojik şiddet ve ekonomik şiddetle ilgili verilerin ulusal mekanizmalarca toplanması önerilmektedir. Buna ek olarak kadın sünneti, erken yaşta zorla evlendirme, kadına yönelik şiddete karşı toplumun tavrı

ve algısı, şiddet vakalarının bildirimini de önerilen diğer veri öncelikleri arasındadır.

Proje sürecinde amaca uygun olarak yeni formun oluşturulmasından önce veri izleme için aşağıdaki göstergeler belirlenmiştir.

Gösterge	Gösterge Değerleri			
	Temel alınacak veri (2017/2019)		Mevcut Değer (2020/2021)	
	TR	Ankara	TR	Ankara
1. Gelincik Merkezi'ne başvuran kadınların yakın ilişkide oldukları erkekler tarafından maruz bırakıldıkları şiddet biçimlerinin yaygınlığı				
a. Fiziksel şiddet yaygınlığı				
b. Cinsel şiddet yaygınlığı				
c. Duygusal/psikolojik şiddet yaygınlığı				
d. Ekonomik şiddet yaygınlığı				
e. Israrlı takip yaygınlığı				
f. Kadına yönelik şiddet nedeniyle merkeze yapılan başvuruların çocuğa yönelik şiddet içerme oranı				
g. Şiddet nedeniyle sığınma evinde kalan kadın sayısı				
2. Gelincik Merkezi telefon hattına ulaşan kadın sayısı				
3. Gelincik Merkezi'ne bizzat başvuru yaparak hukuki destek arayan şiddete maruz kalan kadın sayısı (yaş, medeni durum, istihdam durumu, eğitim durumu, ilçe ayrımında)				
a. İlk kez başvuran şiddet maruz kalan kadın sayısı				
b. Birden fazla başvuran şiddete maruz kalan kadın sayısı				
c. Gelincik merkezine başka kurumlardan (sığınma evi, ŞÖNİM vb.) yönlendirilen kadınların toplam talepçiler içindeki oranı				
d. Başvuran şiddete maruz kalan kadınlar içinde kendine ait gayrimenkul/ziynet eşyası ve/ya kişisel geliri (maaş gibi) olan kadın oranı				
e. Gelincik Merkezi'ne Ankara dışından gelerek başvuran kadın oranı				
f. Başvuran talepçiler arasında engelli bireylerin oranı				
4. Talepçiler arasında fiziksel/cinsel şiddet sonucu				

yaralanan kadınların oranı				
a. Fiziksel şiddet sonucu alınan adli tıp rapor sayısı/oranı				
5. Gelincik Merkezi'ndeki kapasitenin izlenmesi				
a. Rehber avukat sayısı				
b. Gönüllü avukat sayısı				
c. Gelincik Merkezi avukatlarına ve gönüllü avukatlarına yönelik toplumsal cinsiyete duyarlı yaklaşımı içeren düzenli eğitim sayısı				
6. Şiddete maruz kalan kadınların 6284 sayılı kanuna göre talep ettikleri koruma kararı sayısı				
a. 6284 Sayılı Kanun'a göre talep edilen <u>koruyucu</u> tedbir kararı sayısı				
b. 6284 Sayılı Kanun'a göre talep edilen <u>önleyici</u> tedbir kararı sayısı				
c. Verilen zorlama hapsi karar sayısı				
d. Alınan koruyucu tedbirler içinde elektronik kelepçe uygulama oranı				
7. 6284 sayılı kanuna göre talep edilen koruma kararlarının reddi oranı (koruyucu ve önleyici tedbir ayrımında)				
8. 6284 sayılı kanuna göre verilen koruma tedbirlerinin sürelerinin dağılımı				
a. Süresi uzatılan tedbir kararı sayısı/oranı				
9. Şiddet sebebiyle açılan hukuk davasında alınan nafaka miktarı dağılımı (iştirak/yoksulluk)				
10. Şiddet sebebiyle açılan hukuk davasında alınan ortalama tazminat miktarı (maddi/manevi)				
11. Şiddet sebebiyle hakkında ceza davası açılan fail sayısı				

Bu göstergeler için dosyalardan elde edilebilecek bilgilere göre yeni veri toplama formu taslak olarak geliştirilmiş, daha sonra uygulamada kolaylık olması açısından "**Jot Form**" hazırlanarak dosyaları inceleyecek olan proje avukatlarına uygulama ile ilgili bir eğitim yapıldıktan sonra veri toplama

işlemine geçilmiştir. Dosyaların tümünün incelenmesi ile elde edilen veriler doğrudan bilgisayar ortamında veri temizliği yapıldıktan sonra SPSS programında analiz yapılabilecek ve tablo haline getirilebilecek şekilde toplanmıştır.

Bu belgeyi etkinleştirilmiş PDF ile, yeni oturumları açarak, 8. ve 9. sayfaları görüntüleyebilirsiniz.

Şiddetin İzleri - Veri toplama formu

Bu form, T.C. İçişleri Bakanlığı Talimatı (2017/146) Şiddetin İzleri Veri Toplama Mikrosu ile ilgili ve Aİİ Çalışmaları tarafından geliştirilen CEİD/AF/2021/46 Şiddetin İzleri Projesi kapsamında Getiricik Merkezi'ndeki bayırları dosyalarından 2017-2021 yıllarında ait verilerin derlenmesi amacıyla geliştirilmiştir. Bu formda yer alan bilgiler projeye katılanların izin vermesiyle paylaşılacak ve üçüncü taraflarla paylaşılmayacaktır.

Veri Analitiği *

Ad: Soyadı:

Ölçümler için *

Form No:

BÖLÜM A: GÖRÜŞMEYE AIT BİLGİLER

1. Görüşmenin yapıldığı tarih

Gün: Ay: Yıl:

2. Görüşmenin yapıldığı saat

Saat: Dakika:

3. Bayırları yekâ

Förtörük

Başka bir kurumdaki yöneticilerle ilgili

4. Merkezde yönlendiren kurum

1

Jotform

5. Getiricik merkezine ilk bayırları mı?

Evet

Hayır

Bilmiyorum

6. Getiricik merkezine bayırları öncesinde başka bir kuruma şiddet tecrübesi yapıldıysa belirtiniz.

	Evet	Hayır
İŞTİM	☐	☐
Polis	☐	☐
Jandarma	☐	☐
Adalet Bakanlığı	☐	☐
KADES	☐	☐
Beldiyeye Kadın Danışmanlık Merkezi	☐	☐
Raymakamlik	☐	☐
Valilik	☐	☐
Hastaneye sağlık kuruluşuna	☐	☐

7. Bayırları ile görüşmeye gelme şekli

Aracınızla gelme

Kurumdan gelme

Diğer:

BÖLÜM B: TALEPÇİYE YÖNELİK VERİLER

Bu bölümdeki sorular talepçiyeye ait verileri içerecektir.

8. Üçüncü Parti:

2

Jotform

Şekil 2. Mağdurun Dosyasındaki Verilerin Analizi İçin Geliştirilmiş Veri Kayıt Sistemi (Jot Form) Ekran Görüntüsü (ilk sayfa görüntüsü)

Burada elde edilen gösterge temelli veriler nicel veri olup bir ülkedeki insan hakları pratiğinin genel resmini ortaya koymak üzere ihlallerin sıklığını, derecesini, yaygınlığını ve hakların hayata geçip geçmediğini göstermektedir. Bu yaklaşımda izleme, referans alınan uluslararası norm ve standartlara uygun olarak geliştirilen göstergeler aracılığıyla yapılır. Kadına yönelik şiddetin toplumda geldiği noktanın, sıklığının ve yaygınlığının ortaya koyulması açısından izlem son derece önemlidir. Mevcut durumun ortaya konulması hem hak taleplerinin net bir şekilde yapılması hem de geleceğe dönük faaliyetlerin planlanması için gereklidir. Burada toplanan ve analiz edilen veriler, ülke genelinde konuya ilişkin tüm çalışmalara dayanak oluşturacaktır.

Proje takvimine uygun olarak 2 Aralık 2021 ile 31 Mart 2022 tarihleri arasında Ankara Gelincik Merkezinde görevli 5 avukat tarafından, şiddet mağduru kadınların başvurularına ait talepçiyeye, faile ve hukuki sürece ait bilgilerin yer aldığı 2.527 dosya herhangi bir örneklem yapılmadan incelenmiş ve hazırlanmış olan “veri toplama formu”na elde edilen bilgiler bilgisayar ortamında girilmiştir. Veriler daha sonra form üzerinde dizgi yapılarak kadına yönelik şiddete ilişkin göstergeler temelinde tablolar haline getirilmiş ve elde edilen sonuçlara göre yorumlamalar yapılmıştır.

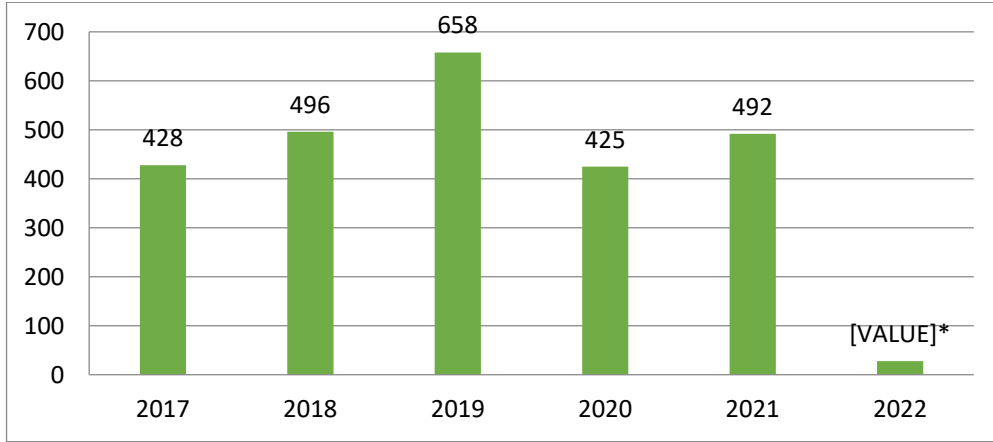
4.2 Nicel araştırma bulgularının sunulması

2017-2022 tarihleri arasında Ankara Barosu “Gelincik Merkezine” başvuran şiddet mağduru kadınların uğradıkları şiddet, şiddeti uygulayan ve hukuksal sürece ilişkin bilgilerin yer aldığı toplam dosya sayısı 2527 olarak saptanmıştır. Tablo 1 ve Şekil 3’te yıllara göre başvuru dağılımları görülmektedir. Yıllara göre başvurular değerlendirildiğinde en fazla başvuru yapılan yılın %26,0 ile 2019 yılı olduğu görülmektedir. Sayıların 2020 ve 2021’de düşme nedeninin Covid-19 salgını olduğu düşünülebilir. Salgın süresince kapanmanın ve sokağa çıkma yasaklarının etkisiyle kadına yönelik şiddet arttığı bilinmekte olup kadınların destek almak veya şikâyetçi olmak için daha az başvuru yaptığı görülmektedir. Salgının başladığı 2020 yılında yapılan başvuruların 2021 yılına göre daha az olması, 2020 yılında kısıtlamaların çok daha sıkı oluşu ve aşının henüz bulunmamış oluşuyla açıklanabilir. Salgın süresince sağlık kuruluşlarına ve diğer kuruluşlara başvuru oranları virüs kapma endişesiyle azalmıştır. Kadına yönelik şiddette yaşanan artış ve kadınların yardım almak üzere daha az başvuru yapması, Covid 19 salgınının yarattığı önemli sorunlardır.

Tablo 2. Yıllara Göre Dosya Sayıları

Yıllar	Sayı	%
2017	428	16,9
2018	496	19,6
2019	658	26,0
2020	425	16,8
2021	492	19,5
2022*	28	1,1
TOPLAM	2.527	100,0

* İlk 3 ay verisidir.

Şekil 3. Yıllara Göre Dosya Sayıları (*2022 yılı ilk 3 ay verisi)

Veri toplama formu ile elde edilen veriler, “görüşmeye”, “talepçiyeye”, “şiddete” ve “hukuki sürece” ilişkin bilgiler olmak üzere 4 ana başlık altında toplanmış ve tablo haline getirilmiştir. Görüşmeye ait bilgiler başvuru şekli, Gelincik Merkezi'ne yapılan

başvurunun kaçınıcı kez olduğu, bu merkezden önce başka bir kuruma bildiri yapıp yapılmadığı, başvuranın görüşmeye gelme şekli ile ilgili bilgileri içermektedir (Tablo 2).

Tablo 3. Dosyalardan Elde Edilen Görüşmeye İlişkin Bilgilerin Dağılımı (N=2.527)

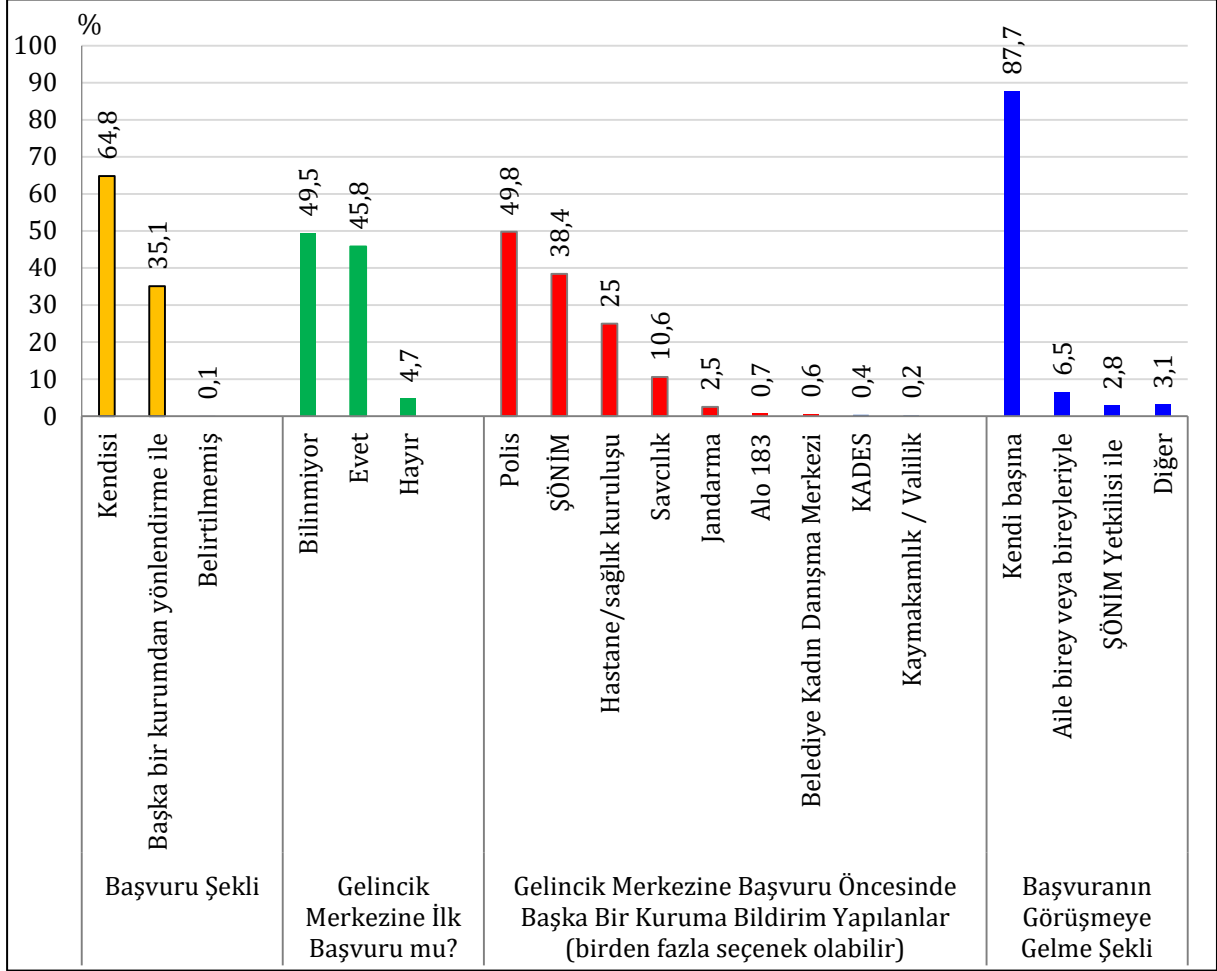
Görüşmelere Ait Bilgiler	Sayı	%
Başvuru Şekli		
Kendisi	1.637	64,8
Başka bir kurumdan yönlendirme ile	887	35,1
Belirtilmemiş	3	0,1
Gelincik Merkezine İlk Başvuru mu?		
Bilinmiyor	1.251	49,5
Evet	1.158	45,8
Hayır	118	4,7
Gelincik Merkezine Başvuru Öncesinde Başka Bir Kuruma Bildirim Yapılanlar (birden fazla seçenek olabilir)		
Polis	1.259	49,8
ŞÖNİM	970	38,4
Hastane/sağlık kuruluşu	632	25,0
Savcılık	268	10,6
Jandarma	62	2,5
Alo 183	18	0,7
Belediye Kadın Danışma Merkezi	14	0,6
KADES	9	0,4
Kaymakamlık / Valilik	5	0,2

Başvuranın Görüşmeye Gelme Şekli		
Kendi başına	2.216	87,7
Aile birey veya bireyleriyle	163	6,5
ŞÖNİM yetkilisi ile	70	2,8
Diğer	78	3,1

Tablo 2’de son 5 yılda görüşme ile ilgili bilgilerin dağılımına bakıldığında şiddet mağduru kadınların 1.637’sinin (%64,8) merkeze kendisinin başvurduğu, 1.158’inin (%45,8) ilk başvurusu olduğu, 1259’nun (%49,8) Gelincik Merkezi’nden önce polise başvurduğu, 2.216’sının (%87,7) ise merkeze kendi başına geldiği görülmektedir. Bu tabloda 1.251’inin (%49,5) merkeze kaçınıcı başvurusu olduğunun “bilinmiyor” olması ve 632 (%25,0) kadının merkez öncesi hastane/sağlık kuruluşuna, sadece 5 (%0,2) kadının kaymakamlık/valilik makamlarına başvurmuş olması dikkat çekicidir (Şekil 4).

Gelincik Merkezine yeniden başvuran 118 kişi olduğu görülmektedir. Bu talepçilerin bir

sebeple başvurularından vazgeçtiği ve daha sonra yeniden başvurdukları şeklinde yorumlanabilir. Şiddet mağduru kadınlarının Gelincik Merkezine başvurmadan önce “polise bildirimde bulunmaları” şiddete uğradıktan sonra kolluk kuvvetlerine giderek şikâyetçi olduklarını gösteren bir veridir. Kolluk kuvvetlerine başvurmaları ve resmi tutanak tutulması, adli sürecin başlatılması için önem taşır. Öte yandan şikâyetini geri çeken şiddet mağduru kadınlar olduğu da bilinmektedir. Toplumsal baskılar nedeniyle ve “nasıl yeniden başlayacağımı” bilemedikleri için kadınlar hâlâ şiddete uğramalarına rağmen şikâyetçi olmamakta veya şikâyetlerini geri çekmektedirler.

Şekil 4. Katılımcılarla Yapılan Görüşmelere Ait Bilgilerin Dağılımı (%)

Gelincik Merkezi'ne başvuran ve "talepçi" olarak tanımlanan şiddet mağduru kadınlara ilişkin yaş, ikamet yeri, eğitim durumu, mesleği, medeni durumu, sosyal güvence durumu, engellik durumu sahip olduğu çocuk sayısı, kendisine ait gayrimenkul, banka hesabı ve ziynet eşyası olup olmadığı bilgileri Tablo 3'te yer almaktadır. Talepçiye

ait bilgilerden 1.004 (%39,7) kadının 25-34; 785 (%31,1) kadının ise 35-44 yaş grubunda olduğu, %0,9'unun ise yaş grubunun belirtilmediği; %32,4'ünün Ankara merkezde ikamet ettiği, bunu %14,5 ve %11,5 ile Sincan ve Keçiören'in takip ettiği; %4,6'sının sadece okuyamaz olduğu ancak %81,6'sının eğitim durumunun belirtilmemiş olduğu;

%78,5'inin çalışmadığı; %83,5'inin başvuru tarihinde evli oldukları; %61,1'inin sosyal güvencesinin olmadığı; %33,5'inin 2 çocuk sahibi olduğu; %2,3'ünün 18 yaşından büyük 3 çocuk sahibi olduğu; %1,3'ünün engelli olduğu, ancak %76,9'unun engellilik

durumunun belirtilmemiş olduğu; sadece %6,8'inin kendisine ait bir gayrimenkulü olduğu; %51,1'inin ziynet eşyası, %55,0'inin ise banka hesap durumunun "belirtilmemiş" olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Talepçiyeye Ait Özelliklerin Dağılımı (N=2.527)

Sosyodemografik özellikler	Sayı	%
İkamet Yeri		
ANKARA	818	32,4
Sincan	367	14,5
Keçiören	291	11,5
Mamak	270	10,7
Etimesgut	212	8,4
Çankaya	154	6,1
Yenimahalle	143	5,7
Altındağ	141	5,6
Pursaklar	33	1,3
Gölbaşı	12	0,5
Çubuk	6	0,2
Polatlı	6	0,2
Akyurt	5	0,2
Haymana	5	0,2
Ayaş	4	0,2
Elmadağ	3	0,1
Kahramankazan	2	0,1
Kalecik	1	0,0
Kızılcahamam	1	0,0
Temelli	1	0,0
Beypazarı	1	0,0
Diğer	51	2,0

Talepçinin Yaş Grubu		
18 - 24	415	16,4
25 - 34	1.004	39,7
35 - 44	785	31,1
45 - 54	230	9,1
55 - 64	61	2,4
65 - 74	6	0,2
75 ve üzeri	2	0,1
Belirtilmemiş	24	0,9
Talepçinin Eğitim Durumu		
Okuryazar	116	4,6
Okuryazar değil	71	2,8
İlkokul	59	2,3
Ortaokul	50	2,0
Lise	86	3,4
Ön lisans	12	0,5
Lisans	63	2,5
Yüksek lisans	7	0,3
Belirtilmemiş	2.063	81,6
Talepçinin Engellilik Durumu		
Var	32	1,3
Yok	552	21,8
Belirtilmemiş	1.943	76,9
Talepçinin İstihdam / Çalışma Durumu	Sayı	%
Çalışmıyor	1.984	78,5
Ücretli çalışan (özel sektör)	201	8,0
Öğrenci	55	2,2
Geçici/mevsimlik	29	1,1
Ücretli çalışan (kamu)	17	0,7
Emekli	8	0,3
Serbest meslek/kendi hesabına	7	0,3
Belirtilmemiş	226	8,9

Talepçinin Başvuru Tarihindeki Medeni Durumu		
Evli	2.110	83,5
Evli ama ayrı yaşıyor	160	6,3
Hiç evlenmemiş	124	4,9
Boşanmış	88	3,5
Evli değil ama birlikte yaşıyor	34	1,3
Eşi ölmüş	4	0,2
Belirtilmemiş	7	0,3
Talepçinin Sosyal Güvence Durumu		
Yok	1.544	61,1
SGK	342	13,5
Yeşil Kart	37	1,5
Belirtilmemiş	604	23,9
Talepçinin Çocuklarının Sayısı		
Yok	385	15,2
1	631	25,0
2	846	33,5
3 ve üzeri	452	17,9
Belirtilmemiş	213	8,4
Talepçinin 18 yaşından Büyük Çocuk Sayısı		
1	172	6,8
2	179	7,1
3	57	2,3
Talepçinin Kendine Ait Gayrimenkulü		
Evet	172	6,8
Hayır	1.506	59,6
Belirtilmemiş	849	33,6

Talepçinin Ziyet Eşyaları		
Evet	99	3,9
Hayır	1.137	45,0
Belirtilmemiş	1291	51,1
Talepçinin Kendine Ait Banka Hesabı		
Var	245	9,7
Yok	893	35,3
Belirtilmemiş	1.389	55,0

Talepçinin ikamet yeri açısından baktığımızda öne çıkan üç ilçe Sincan, Keçiören ve Mamak'tır. Bu ilçelerin Ankara'nın görece muhafazakâr ilçeleri olduğu dikkat çekmektedir. Geleneksel ailelerde toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümünün de benimsendiği, yani kadınların özel alanda çalıştığını, ev içi bakım sorumluluklarını üstlendiklerini ve erkeklerin de kamusal alanda çalışarak gelir karşılığında haneyi geçindirdiğini görüyoruz. Bu iş bölümü kadın ve erkek arasındaki toplumsal cinsiyet rollerine dayalı olmakla beraber toplumsal cinsiyet eşitsizliğini arttıran bir yapıdır. Kadının, erkeğin geçindirdiği dolayısıyla ekonomik gücün erkekte olduğu hanede ikincil durumda olması kaçınılmazdır. Kadın ve erkek arasındaki bu güç dengesizliği de kadına yönelik şiddetin önde gelen nedenlerindedir.

Talepçilerin %81,6'sı eğitim durumunu belirtmediği için kadına yönelik şiddet ve mağdurun eğitim durumu arasındaki ilişkiyi yorumlamak zordur. Ancak şiddet mağduru

kadınların %78,5'inin çalışmıyor olması; %61,1'inin sosyal güvenceye sahip olmaması; %59,6'sının kendilerine ait bir gayrimenkulü olmaması ve %35,3'ünün kendine ait banka hesabının olmaması, kadınların kendi ayakları üzerinde durma veya bağımsız bireyler olarak yaşamlarını idame ettirmeleri açısından geride kaldığını göstermektedir. Bu veriler şiddet mağduru kadınların bir erkeğe bağımlı oldukları bir tablo ortaya koymaktadır.

Kadın ve erkek arasındaki dengesiz güç ilişkileri ve kadının erkeğe bağımlı olması durumu, şiddet mağduru kadınların kendilerine yeni bir yol çizmeleri açısından önemli bir engel teşkil etmektedir.

Talepçilerin %83,5'inin evli olması da kadınların "aile içi şiddet" mağduru olduklarına işaret eder. 846 kadının iki çocuk sahibi olduğu, 631'inin bir çocuk sahibi olduğu ve 452'sinin de üç veya daha çok çocuk sayısı olduğu verilerinden hareketle kadınların şiddetten uzak yeni bir hayat kurmaları ve kendi ayakları üzerinde

durmaları için sadece kendilerini değil çocuklarını da geçindirebilecek bir ekonomik güce erişmeleri gerekmektedir.

Tablo 3'teki veriler incelendiğinde, dosya içeriğinden talepçiye ait bilgilerin önemli bir kısmına ulaşılabildiği ancak, eğitim durumu, engellilik durumu, istihdam durumu, çocuk sayısı, kendisine ait gayrimenkul, ziynet eşyası ve banka hesap durumunun "**Belirtilmemiş**" yüzdesinin oldukça yüksek olması, gösterge temelli veri kıyaslamasında sorun oluşturacaktır. Bu veriler uygulanabilir yeni bir model oluşturmada hangi soruların sorulması

gerektiği konusunda yararlı olacak çok önemli verilerdir.

Veri toplama formu ile elde edilen "Şiddete yönelik bilgiler" içinde başvuruda belirtilen şiddetin türü, şiddetin kim tarafından uygulandığı, failin yaş grubu, çalışma durumu, mesleği, eğitim düzeyi, şiddeti uygulama şekli, şiddetin sıklığı, şiddet sonucu oluşan hasar, adli tıp raporu olup olmadığı, şiddetin devam süresi, çocuklara şiddet uygulanıp uygulanmadığı, failin kişisel özellikleri ve ateşli silahının olup olmadığı gibi bilgiler yer almakta olup elde edilen veriler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 5. Dosyadan Elde Edilen Şiddete İlişkin Bilgilerin Dağılımı (N: 2.527)

	Sayı	%
Başvuruda Belirtilen Şiddetin Türü		
Psikolojik/duygusal	2.398	94,9
Fiziksel	2.335	92,4
Ekonomik	1.672	66,2
Cinsel	787	31,1
Çocuğuna yönelik şiddet	541	21,4
Israrlı takip	132	5,2
Şiddet Faili		
Eş	2.259	89,4
Eski eş	60	2,4
Sevgili	55	2,2
Eski sevgili	34	1,3
Mağdurun kendi akrabası/yakını	168	6,6
Partnerin/eşin akrabası veya yakını	221	8,7

Failin Yaş Grubu		
18 - 24	16	0,6
25 - 34	70	2,8
35 - 44	80	3,2
45 - 54	29	1,1
55 - 64	17	0,7
65 - 74	5	0,2
75 ve üzeri	2	0,1
Belirtilmemiş	2.308	91,3
Failin Mesleği		
Belirtilmiş	615	24,3
Belirtilmemiş	1.912	75,7

Failin İstihdam / Çalışma Durumu	Sayı	%
Ücretli çalışan (özel sektör)	346	13,7
Çalışmıyor	226	8,9
Serbest meslek/kendi hesabına	180	7,1
Ücretli çalışan (kamu)	105	4,2
Geçici/mevsimlik	52	2,1
Emekli	39	1,5
Cezaevinde	15	0,6
Öğrenci	8	0,3
Belirtilmemiş	1.556	61,6
Failin Eğitim Düzeyi		
Okuryazar değil	1	0,04
Okuryazar	7	0,3
İlkokul	14	0,6
Ortaokul	8	0,3
Lise	17	0,7
Lisans	28	1,1
Ön lisans	7	0,3

Lisansüstü	3	0,1
Belirtilmemiş	2.442	96,6
Failin Uyguladığı Şiddet /Uygulama Şekli (Birden fazla yanıt olabilir)		
Sözlü, hakaret, aşağılama, korkutma, tehdit, kısıtlama	2.427	96,0
Darp, yumruk, tokat, tekme	2.307	91,3
Ekonomik şiddet (parasına/eşyalarına el koyma, zorla çalıştırma, para vermemeye)	1.696	67,1
Taciz, tecavüz, cinsel saldırı	715	28,3
Kesici alet	269	10,6
Israrlı takip (fiziksel veya telefonla, sosyal medya üzerinden)	145	5,7
Ateşli silah	111	4,4
Şiddetin Sıklığı		
Sık, devamlı	247	9,8
Haftada bir	35	1,4
Haftada üç	1	0,04
Aralıklı	5	0,2
İlk kez	17	0,7
Şiddet yok	2	0,1
Töre gereği aşiretin, ölüm kararı aldığı beyan etmiş	1	0,04
Belirtilmemiş	2.219	87,8
Şiddet Sonucu Oluşan Hasar		
Tıbbi müdahale gerektirmeyen / fiziksel hasar olmayan	1.271	50,3
Basit tıbbi müdahale	984	38,9
Ağır yaralanma	162	6,4
Cinsel saldırı	6	0,2
Belirtilmemiş	104	4,1
Adli Tıp Raporu		
Var	724	28,7
Yok	824	32,6
Belirtilmemiş	979	38,7

Şiddetin Devam Etme Süresi		
12 aydan daha uzun	2.102	83,2
Son 12 ay	402	15,9
Belirtilmemiş	23	0,9
Failin Varsa Çocuklara Şiddet Uygulama Durumu		
Evet	738	29,2
Hayır	1.411	55,8
Çocuk yok	345	13,7
Belirtilmemiş	33	1,3
Failde Mevcut Durumlar		
Alkol bağımlılığı	599	23,7
Madde bağımlılığı	294	11,6
İşsizlik	186	7,4
Psikolojik rahatsızlık	179	7,1
Kumar bağımlılığı	106	4,2
Engellilik	16	0,6
Failin Ateşli Silahı		
Var	252	10,0
Yok	82	3,2
Belirtilmemiş	2.193	86,8

Elde edilen verilerden şiddete uğrayan kadınların 2.398'ünün (%94,9) psikolojik/duygusal; 2.335'inin (%92,4) fiziksel şiddete uğradığı saptanmıştır. Ekonomik şiddete uğrama %66,2 (1.672 kadın), cinsel şiddete uğrama %31,1 (787 kadın) ve çocuğa yönelik şiddet oranı ise %24,1 olarak tespit edilmiş olup oldukça yüksektir. Ayrıca bu sonuçlar aynı anda

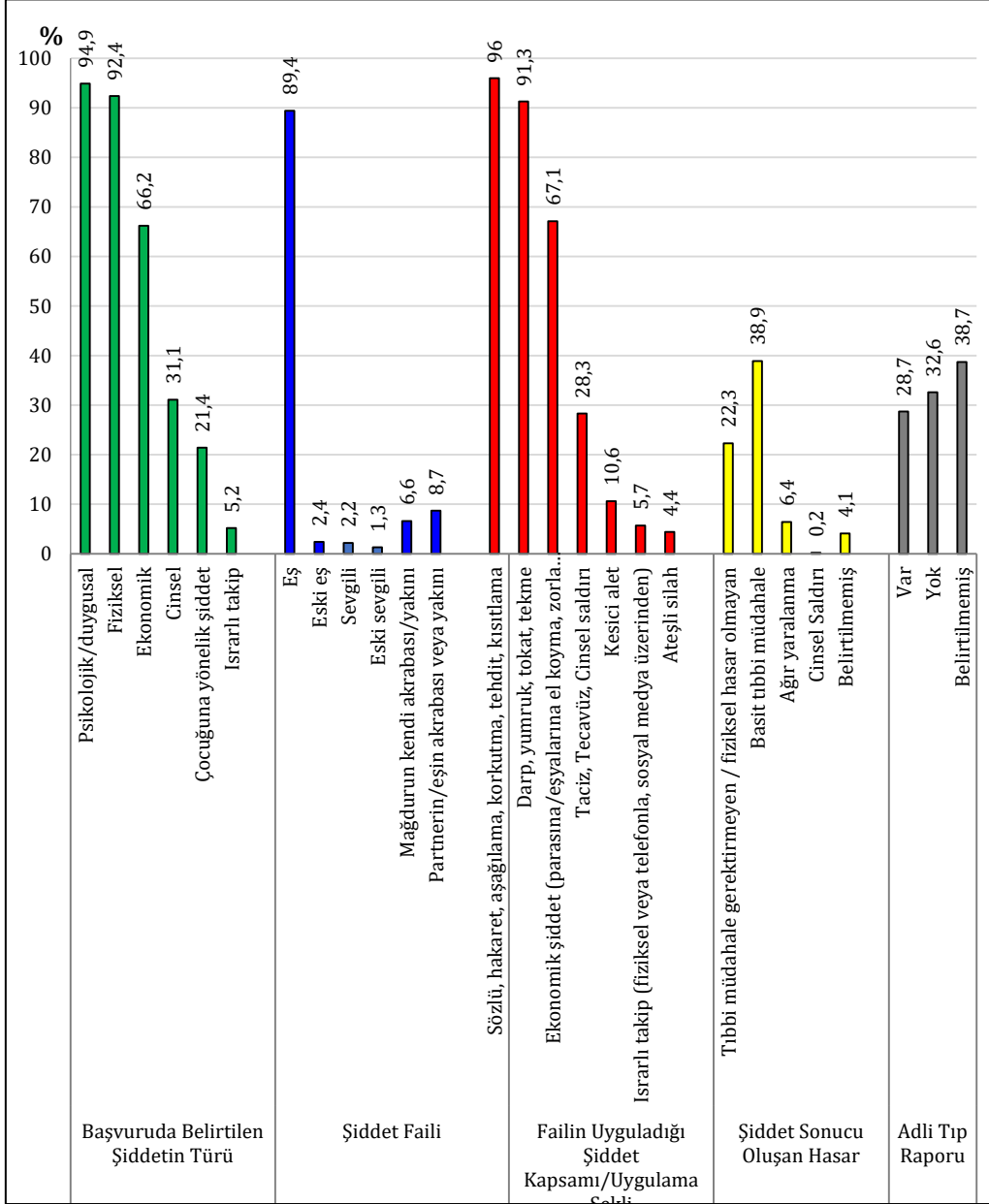
failin birden fazla şiddet türünü yaşadığını da göstermektedir.

Kadınların %89,4'ünün eşi tarafından şiddet gördüğü; şiddet uygulayanın yaş gruplarına göre dağılımında %3,2 ile 25-34 yaş grubunun ilk sırada yer aldığı, %13,7'sinin özel sektörde çalıştığı; %96,0'ında sözlü hakaret ve tehdit yer alırken %91,3'ünde darp, yumruk ve tokat atma şeklinde şiddet

uygulandığını; %9,8’inde şiddetin sürekli olduğu; %28,7’sinde adli tıp raporu olduğu; %83,2’sinde şiddeti 12 aydan daha uzun sürdüğü %55,8’inde çocuğa yönelik şiddet uygulanmadığı; faillerin %23,7’sinin alkol bağımlısı, %11,6’sının ise madde bağımlısı olduğu; %10,0’ununda ateşli silah olduğu belirtilmiştir (Şekil 5).

Tablodaki veriler ışığında faillerin eşlerine şiddet uyguladığı, kadınların aile içi şiddet mağduru oldukları görülmektedir.

Kadınların büyük oranda fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete maruz kaldıklarını görüyoruz. Ekonomik şiddet, kadınların istihdamda olmamaları sonucu ekonomik olarak eşlerine bağımlı olmalarından kaynaklandığı gibi kadınların kazançlarına el konulması ile de tezahür edebilir. Toplumsal cinsiyet eşitliği açısından bakıldığında kadın ve erkeğin hane içerisindeki eşitsiz konumlarının ve güç ilişkilerinin, şiddetin ortaya çıkmasına ve sürmesine neden olduğu değerlendirilebilir.

Şekil 5. Mağdurların Şiddete Maruziyet Durumlarının Dağılımı (%)

Tablo 5 incelendiğinde failin yaş grubunun %91,3; çalışma durumunun %61,6; eğitim düzeyinin %96,6; uygulanan şiddet kapsamının %86,6; şiddet sıklığının %87,8; adli tıp raporu varlığının %38,7; failin ateşli silahı olup olmadığının ise %86,8 oranında belirtilmemiş olduğu saptanmıştır. Bu verilerin eksikliği önemli olup model oluşturmada kullanılabilir olması açısından değer taşımaktadır.

Geliştirilmiş veri toplama formu ile elde edilen verilerin geri kalanı dosyalardaki “hukuki süreç” ile ilgili olup Tablo 5 ve Tablo 6’da talepçinin hukuksal beklentisi, dosyanın durumu, faile açılan ceza davası, hukuki süreçte ulaşılan sonuç, dava sonucu alınan nafaka, tazminat, 6284 kapsamında talep edilen önleyici tedbir kararı ve süresi, tedbir nafakası bilgilerini içermektedir.

Tablo 6. Şiddet Sonucu Oluşan Hukuki Sürecin Özelliklerinin Dağılımı (n=2.527)

Hukuki Süreç	Sayı	%
Talepçinin Hukuksal Beklentisi/Talebi		
Uzaklaştırma/koruma kararı	2.435	96,4
Boşanma	2093	82,8
Nafaka	1.981	78,4
Tazminat	1.740	68,9
Çocuğun velayetini alma	1.664	65,8
Karşı tarafın açtığı davanın takibi	253	10,0
Diğer	357	14,1
Dosyanın Durumu		
Dosya açık	1.395	55,2
Talepçi vazgeçmiş	586	23,2
Dosya kapalı	476	18,8
Belirtilmemiş	62	2,5
Yetkisizlik	6	0,2
Eş intihar etmiş ve ölmüş	1	0,04
Talepçi, davanın devamı esnasında başka bir erkek tarafından öldürülmüş	1	0,04

Faile Karşı Ceza Davası Açılma Durumu		
Evet	425	16,8
Hayır	1224	48,4
Başka suçtan	5	0,2
Belirtilmemiş	873	34,5
Hukuki Süreçte Ulaşılan Sonuç		
Talepçi vazgeçti	577	22,8
Boşanma davası sonuçlandı	417	16,5
Nafaka bağlandı	230	9,1
Çocuğun/çocukların velayeti alındı	222	8,8
Tazminat alındı	124	4,9
Dosya Devam Ediyor	1.342	53,1

Hukuki süreç ile ilgili verilerden elde edilen sonuçlara göre, mağdurların %96,4'ünün beklentisi ya da talebi uzaklaştırma/koruma kararı, % 82,8'inin ise boşanmadır. Son 5 yıl içindeki başvurulara ait dosyaların %55,2'sinin açık olduğu, %23,2'sin de ise talepçinin vazgeçmiş olduğu; başvurulardan

sadece %16,8'inde faile karşı ceza davasının açılmış olduğu, %34,5'inde faile açılan ceza davasına ilişkin bilgi olmadığı; hukuki süreçte %22,8 oranında talepçinin vazgeçtiği, %16,5 oranında ise davanın boşanma ile suçlandığı; %9,1 inde ise mağdura nafaka bağlandığı saptanmıştır.

Tablo 7. Hukuki Sürecin Sonuçları (N=2.527)

Hukuki Süreç		
Dava sonucunda alınan nafaka (miktarı)	Min: 150 – Maks:1.750 TL	
	Sayı	%
Nafaka bağlanmadı	570	22,6
Sadece iştirak nafakası	93	3,7
Hem iştirak hem yoksulluk nafakası	87	3,4
Sadece yoksulluk nafakası	38	1,5
Sadece tedbir nafakası	1	0,0
Dava dosyası devam ediyor	230	9,1
Talepçi vazgeçti	11	0,4
Dava reddedildi	2	0,1
Belirtilmemiş	1.495	59,2

Dava sonucunda alınan tazminat (miktarı)	Maddi: Min:1.000 – Maks: 30.000 TL Manevi: Min:1.000 – Mak: 40.000 TL	
Yok	710	28,1
Hem manevi hem maddi tazminat	97	3,8
Sadece maddi tazminat	22	0,9
Sadece manevi tazminat	9	0,4
Dava devam ediyor	317	12,5
Talepçi vazgeçmiş	25	1,0
Dava reddedildi	4	0,2
Belirtilmemiş	1.343	53,1
6284 kapsamında alınan/talep edilen önleyici tedbir		
a	2.141	84,7
b	1.269	50,2
c	1.973	78,1
ç	619	24,5
d	1.460	57,8
e	1.517	60,0
f	1.877	74,3
g	693	27,4
ğ	429	17,0
h	617	24,4
ı	434	17,2
Talep reddedilmiş	14	0,6
Yok/bilinmiyor	230	9,1
Tedbir nafakası		
Evet	507	20,1
Hayır	961	38,0
Belirtilmemiş	1.059	41,9

Önleyici tedbir kararının süresi		
Tedbir kararı yok	406	16,1
1 ay ve altı	131	5,2
2 ay	83	3,3
3 ay	222	8,8
4 ay	43	1,7
5 ay	13	0,5
6 ay	266	10,5
Belirtilmemiş	1.363	53,9
6284 kapsamında alınan koruyucu tedbir kararı		
Kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi/gizlenmesi	642	25,4
Aile konutuna şerh konulması	43	1,7
Sağlık tedbiri	33	1,3
Evli olması halinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi	19	0,8
Elektronik kelepçe	10	0,4
İş yerinin değiştirilmesi	8	0,3
Diğer	68	2,7

Dava sonucunda mağdurların %3,7'sine sadece iştirak nafakası, %3,4'üne ise hem iştirak hem yoksulluk nafakası bağlanmış olduğu, nafaka miktarının 150TL ile 1750 TL arasında değiştiği; %28,1'inde herhangi bir tazminat alınmadığı; %3,7'sinin hem maddi hem manevi tazminat aldığı, maddi tazminat bedelinin 1.000 ila 30.000 TL arasında, manevi tazminat bedelinin ise 10.000 ila 40.000 TL arasında değiştiği görülmüştür. %20,1'ine tedbir nafakası ödenmesi yanında %16,1'inin tedbir kararı olmadığı saptanmıştır. Hukuki sürece ait verilerden dava sonucu alınan nafaka durumu ve

miktarının %59,2; dava sonucu alınan tazminat durumu ve miktarının ise %53,1; tedbir nafakası durumunun %41,9; önleyici tedbir kararı süresinin ise %53,9 oranında belirtilmemiş olması, yine diğer bulgularda olduğu gibi önemli bir eksiklik ve çapraz tablolarda parametreler arasında istatistiksel önemlilik ilişkisi koyabilmeyi engellemektedir.

Dosyaların incelenmesi ve geliştirilmiş veri toplama formu ile talepçiye, faile, şiddetin özelliğine ve hukuki sürece ilişkin olarak toplanan veriler kıyaslama yapabilmek

amacı ile talepçinin ve failin yaş grupları ve eğitim durumları ile şiddet türü arasındaki ilişki çapraz tablo olarak gösterilmiştir (Tablo 7).

Hukuki sürece bakıldığında 570 kadına nafaka bağlanmadığı, 93 kadına sadece iştirak nafakası, 87 kadına ise hem iştirak hem yoksulluk nafakası bağlandığı görülmektedir. Önceki kısımda bahsedildiği gibi kadınların eğitim almamaları ve istihdama katılmamaları göz önünde bulundurulduğunda, boşanma sonrası kadınlara nafaka bağlanması önem teşkil etmektedir. Kadınların güçlenmesinin önünde en önemli engel olarak görülen eğitimden ve istihdamdan uzak kalmak, kadınları (evlendikleri durumda) erkeğe bağımlı kılmakta ve şiddet görmelerine rağmen boşanma kararı almalarını zorlaştırmaktadır. Nafaka bu nedenle kadınlar için önemli bir haktır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlandığı, kadınların ailede eş ve anne rollerinin dışında birey olarak tanımlandıkları bir toplumsal düzene erişilmeden nafaka hakkının tartışmaya açılması, büyük sorun teşkil etmektedir. Şiddet mağduru kadınların çoğunun çocuğu olduğu düşünüldüğünde kadınların “nafaka hakkı” şiddet mağduru olduklarında boşanma kararı alabilmeleri ve şiddetten uzak bir yaşam kurmaları için önem taşımaktadır.

6284 sayılı Kanun kapsamında talepçilerin “önleyici tedbir kararları”ndan en yüksek oranda a, c ve f bendlerinde yer alan önleyici

tedbirlerin talep edildiği veya mahkeme tarafından verildiği görülmektedir.

“a. Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmamasını” talep ettikleri görülmektedir. Bu psikolojik şiddetin kadınları ne denli olumsuz etkilediğine ve öncelikle kendilerini erkeklerin uyguladıkları psikolojik şiddetten korumaya çalıştıkları olarak değerlendirilebilir.

Bunu “c. Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmamasına ilişkin önleyici tedbir uygulaması” ve “b. Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi” izlemektedir. Bu, şiddet mağduru kadınların can güvenliği ve konut güvenliğinin sağlanması anlamında destek talebinde buldukları anlamında gelmektedir.

Yukarıda belirtilen, “önleyici tedbir” kararlarını “f. Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi” izlemektedir. Bu, kadınların “dijital şiddete” de maruz kaldıkları ve şiddet uygulayan eş ve partnerlerinin dijital iletişim araçlarıyla kendileriyle iletişime geçmelerinin, rahatsız etmelerinin kısıtlanmasını talep ettiklerini gösterir. Son olarak dikkat çekilmesi gereken husus, kadınların e. “Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi” alanında buldukları önleyici tedbir kararı

talebidir. Şiddet mağduru kadınların eş ve partnerlerinden gördükleri fiziksel şiddetin bir boyutuna işaret eder. Erkeklerin güç gösterdiği ve tehdit amacıyla kullandıkları bir şiddet türü olarak karşımıza çıkar. Talep edilen “önleyici tedbir kararları”, kadınların hem şiddetten uzak bir yaşam sürmeleri hem kendi can ve mal güvenliklerini sağlamaları hem de hayatlarına devam etmeleri açısından büyük önem taşımaktadır.

Önleyici tedbir kararlarının süresine bakıldığında 3 aylık ve 6 aylık tedbirlerin öne çıktığı görülmekle birlikte incelenen dosyaların yaklaşık %53’ünde tedbir kararlarının süresine ilişkin bilgiye ulaşılamamıştır.

Adli süreçler sırasında kadınları şiddet gördükleri erkeklerden uzak tutabilmenin bir koşulu da ekonomik olarak destek almalarının sağlanması olduğundan “tedbir nafakası” önem taşımaktadır. İncelenen dosyalarda bu konudaki bilgilerin eksik olduğu saptanmış olmakla birlikte %38 oranında tedbir nafakasının bağlanmamış olması önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Talepçilerin 6284 sayılı Kanun kapsamında alınması için en yüksek sayıda başvurdukları “koruyucu tedbir kararları”na bakıldığında a. Kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi/gizlenmesi karşımıza çıkmaktadır. Şiddet mağduru kadınların kimlik belgelerinin ve diğer bilgilerinin değiştirilmesini veya gizlenmesi istemeleri failden kaçma ve yeni bir hayata başlama isteklerini işaret eder. Kadınların bu anlamda alınması için başvurdukları koruyucu tedbirler sayesinde şiddet döngüsünden çıkabilir; şiddetten uzak ve özgür bir hayat yaşama şansını yakalayabilirler. b. Aile konutuna şerh konulması şiddet failinin eve yaklaşmamasını sağlayan koruyucu tedbir kararıdır. Bu sayede kadınlar çocuklarıyla can güvenliklerini korumaya ve şiddetin kendilerinde ve çocuklarında yarattığı olumsuz izleri silmeye çalışırlar. Ancak bu koruma tedbirinin çocukları görme veya son bir kez konuşma talebiyle fail tarafından delinebildiğini ve bunun kadın ölümlerine neden olduğu da bilinmektedir. Alınacak bu konut şerhi kadınlar ve çocukları için hayati önem taşımaktadır.

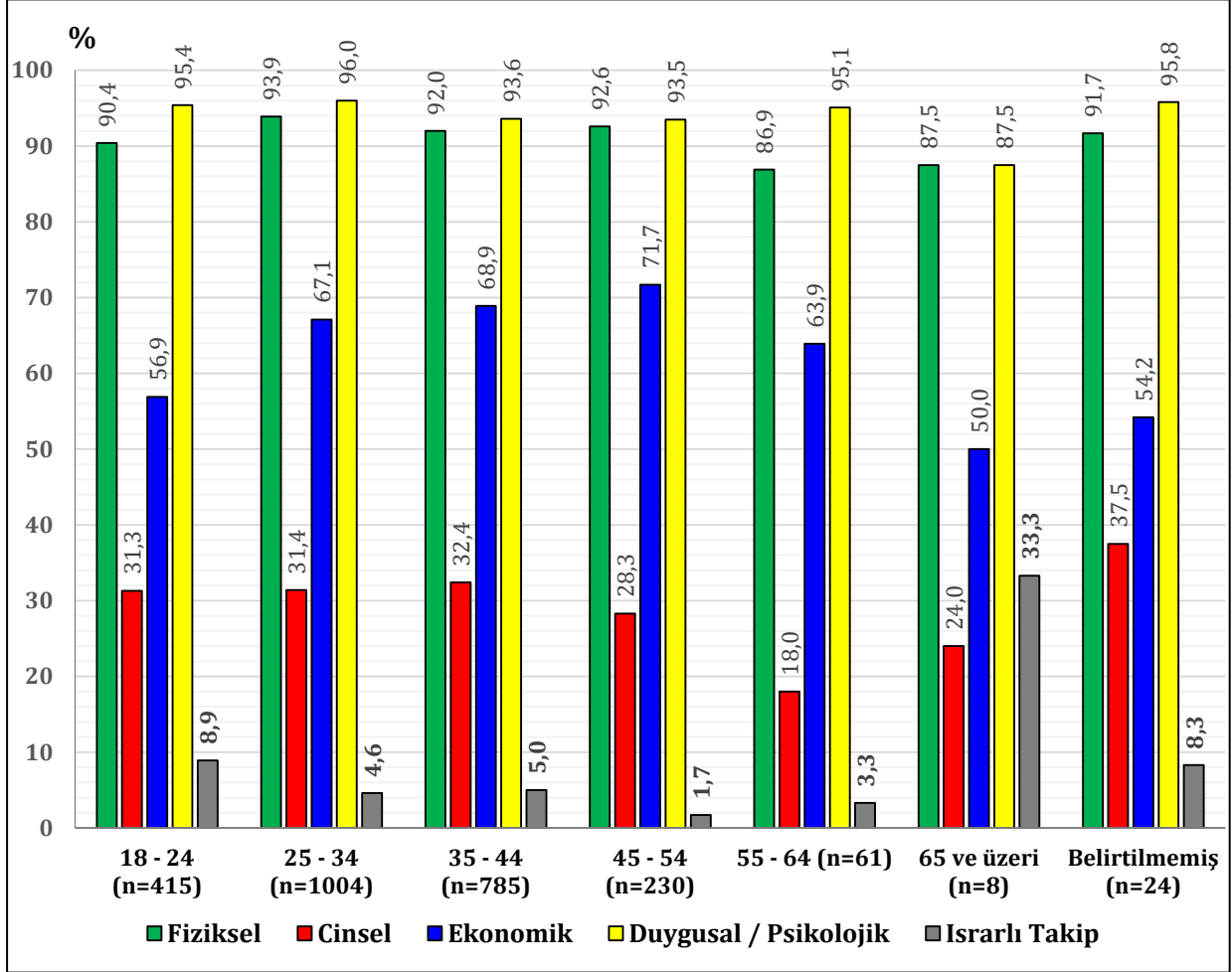
Tablo 8. Talepçinin Yaş Grubuna Göre Başvuruda Belirtilen Şiddetin Türlerinin Dağılımı

Talepçinin Yaş Grubu	Başvuruda Belirtilen Şiddetin Türü									
	Fiziksel		Cinsel		Ekonomik		Duygusal / Psikolojik		Israrlı Takip	
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*
18 - 24 (n=415)	375	90,4	130	31,3	236	56,9	396	95,4	37	8,9
25 - 34 (n=1004)	943	93,9	315	31,4	674	67,1	964	96,0	46	4,6
35 - 44 (n=785)	722	92,0	254	32,4	541	68,9	735	93,6	39	5,0
45 - 54 (n=230)	213	92,6	65	28,3	165	71,7	215	93,5	4	1,7
55 - 64 (n=61)	53	86,9	11	18,0	39	63,9	58	95,1	2	3,3
65 - 74 (n=6)	5	83,3	2	33,3	2	33,3	5	83,3	2	33,3
75 ve üzeri (n=2)	2	100,0	1	50,0	2	100,0	2	100,0	0	0,0
Belirtilmemiş (n=24)	22	91,7	9	37,5	13	54,2	23	95,8	2	8,3

* Yüzdeler (n) sayılarına göre alınmıştır.

Talepçilerin yaş gruplarına göre şiddet türlerinin dağılımı incelendiğinde bütün şiddet türlerinin en fazla 25-34 yaş grubunda toplandığı görülmektedir (Şekil 6). Bu veriler, genç ve orta yaşlı kadınların, eşlerinin ve/veya partnerlerinin fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddetine uğradığına işaret eder.

18-24 yaş grubunda artmakta olduğu görülen şiddet oranları da kadına yönelik şiddetin son yıllarda adımı koyduğu “flört şiddetine” işaret etmektedir. 18-24 yaş aralığındaki genç kadınların ve erkeklerin flört şiddeti hakkında bilgilendirilmesi önem arz etmektedir.

Şekil 6. Talepçinin Yaş Grubuna Göre Başvuruda Belirtilen Şiddet Türlerinin Dağılımı (%)

Şiddet uygulayanın yaş gruplarına göre başvuruda belirtilen şiddet türlerinin dağılımı ise Tablo 8 ve Şekil 7’de sunulmuştur.

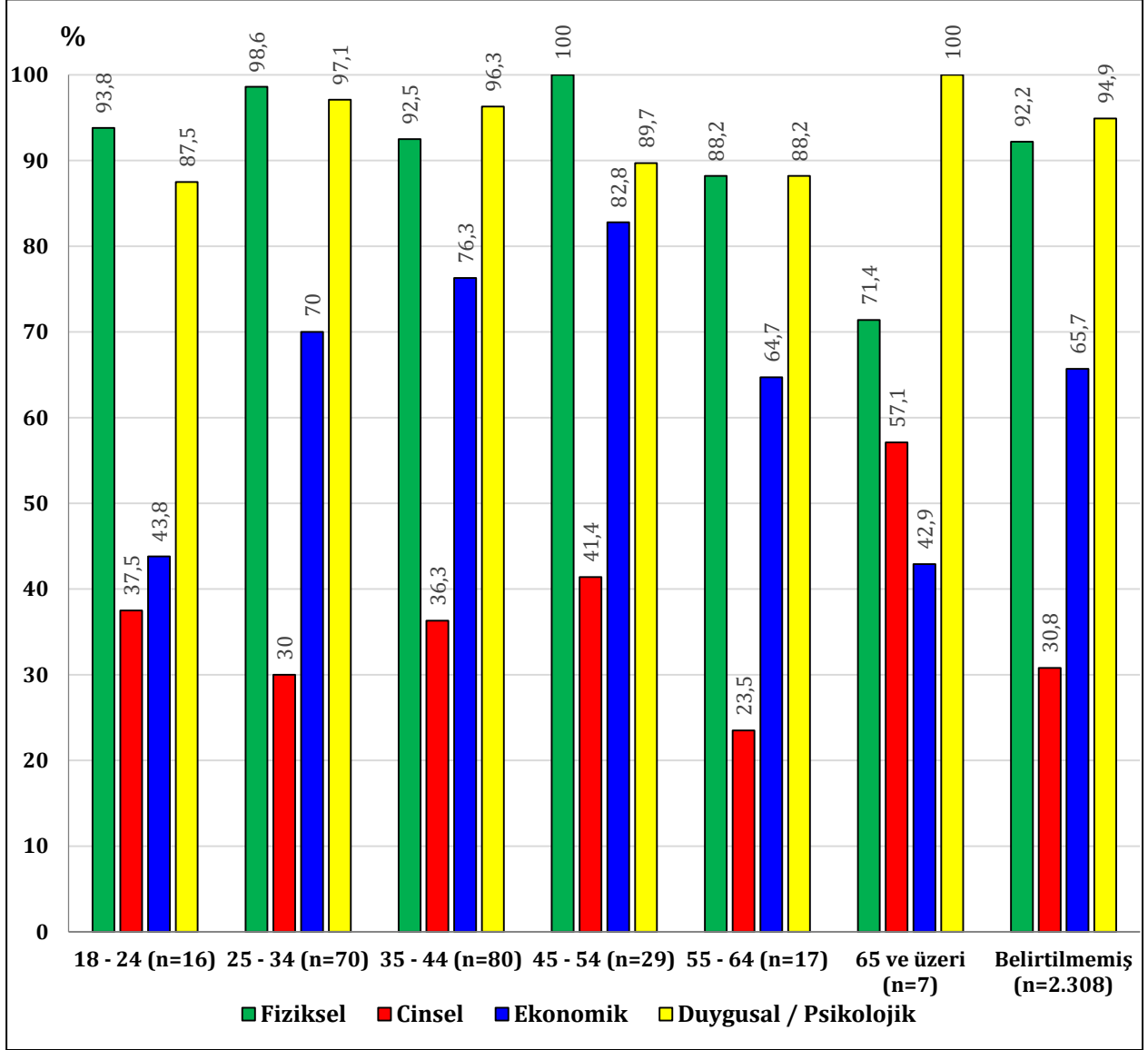
Tablo 9. Failin Yaş Grubuna Göre Başvuruda Belirtilen Şiddet Türlerinin Dağılımı

Failin Yaş Grubu	Başvuruda Belirtilen Şiddetin Türü									
	Fiziksel		Cinsel		Ekonomik		Duygusal / Psikolojik		Israrlı Takip	
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*
18 - 24 (n=16)	15	93,8	6	37,5	7	43,8	14	87,5	0	0,0
25 - 34 (n=70)	69	98,6	21	30,0	49	70,0	68	97,1	0	0,0
35 - 44 (n=80)	74	92,5	29	36,3	61	76,3	77	96,3	0	0,0
45 - 54 (n=29)	29	100,0	12	41,4	24	82,8	26	89,7	0	0,0
55 - 64 (n=17)	15	88,2	4	23,5	11	64,7	15	88,2	0	0,0
65 - 74 (n=5)	3	60,0	3	60,0	2	40,0	5	100,0	0	0,0
75 ve üzeri (n=2)	2	100,0	1	50,0	1	50,0	2	100,0	0	0,0
Belirtilmemiş (n=2.308)	2.128	92,2	711	30,8	1517	65,7	2.191	94,9	7	0,3

* Yüzdeler (n) sayılarına göre alınmıştır.

Failin yaş gruplarına ilişkin verilerin çok yüksek oranda “belirtilmemiş” olarak tespit edilmesi, kıyaslamalar ve istatistiksel

değerlendirmeler yapma olanağını engellemektedir.

Şekil 7. Failin Yaş Grubuna Göre Başvuruda Belirtilen Şiddet Türlerinin Dağılımı (%)

Talepçinin ve şiddet uygulayanın eğitim durumları ile başvuru anındaki şiddet türleri karşılaştırılmıştır (Tablo 9; Şekil 8). Tablodaki verilere göre genç ve orta yaş grubundaki kadınlar için fiziksel şiddet bir

risk unsuru taşırken yaşın ilerlemesiyle birlikte psikolojik şiddet kadınlar için risk taşımaya başlamaktadır. Özellikle 65 yaş üzeri yaşlı kadınlar için psikolojik şiddet %100'ü bulmaktadır.

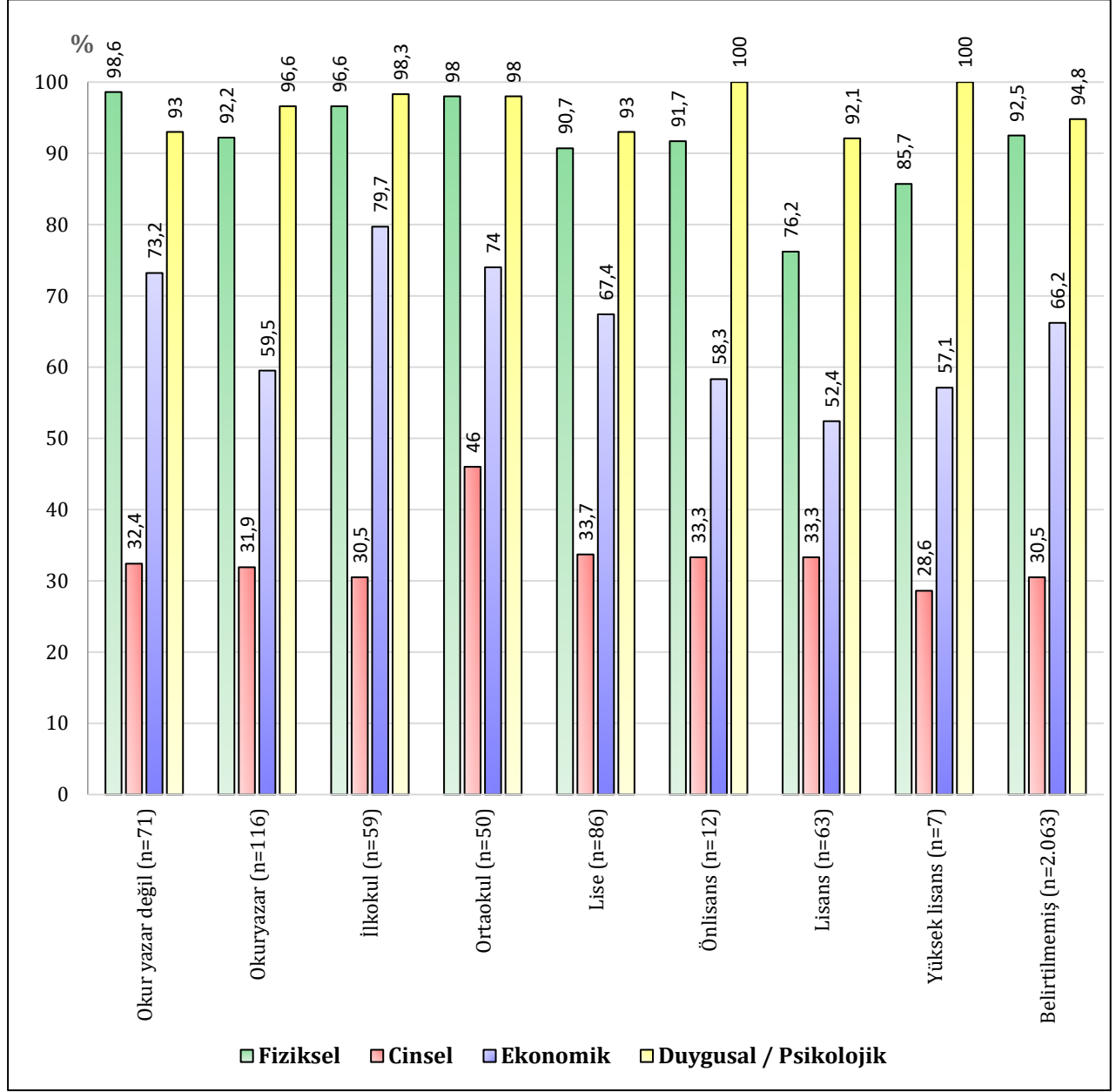
Tablo 10 Talepçinin Eğitim Durumuna Göre Başvuruda Belirtilen Şiddet Türlerinin Dağılımı

	Başvuruda Belirtilen Şiddetin Türü									
	Fiziksel		Cinsel		Ekonomik		Duygusal / Psikolojik		Israrlı Takip	
Talepçinin Eğitim Durumu	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*
Okur yazar değil (n=71)	70	98,6	23	32,4	52	73,2	66	93,0	0	0,0
Okuryazar (n=116)	107	92,2	37	31,9	69	59,5	112	96,6	1	0,9
İlkokul (n=59)	57	96,6	18	30,5	47	79,7	58	98,3	0	0,0
Ortaokul (n=50)	49	98,0	23	46,0	37	74,0	49	98,0	0	0,0
Lise (n=86)	78	90,7	29	33,7	58	67,4	80	93,0	0	0,0
Ön lisans (n=12)	11	91,7	4	33,3	7	58,3	12	100,0	0	0,0
Lisans (n=63)	48	76,2	21	33,3	33	52,4	58	92,1	0	0,0
Yüksek lisans (n=7)	6	85,7	2	28,6	4	57,1	7	100,0	0	0,0
Belirtilmemiş (n=2.063)	1.909	92,5	630	30,5	1.365	66,2	1.956	94,8	6	0,3

* Yüzdeler (n) sayılarına göre alınmıştır.

Talepçinin eğitim durumuna göre başvuruda belirtilen şiddet türü incelendiğinde, tüm şiddet türlerinin en fazla okuryazar olmayanlarda saptandığı görülmektedir. Ancak belirtilmeyenlerin oranının yüksek

oluşu tam anlamı ile yorum yapmayı kısıtlamaktadır. Aynı durum failin eğitim durumu ile şiddetin türü arasındaki bağlantı için de geçerlidir.

Şekil 8. Talepçinin Eğitim Durumuna Göre Başvuruda Belirtilen Şiddet Türlerinin Dağılımı (%)

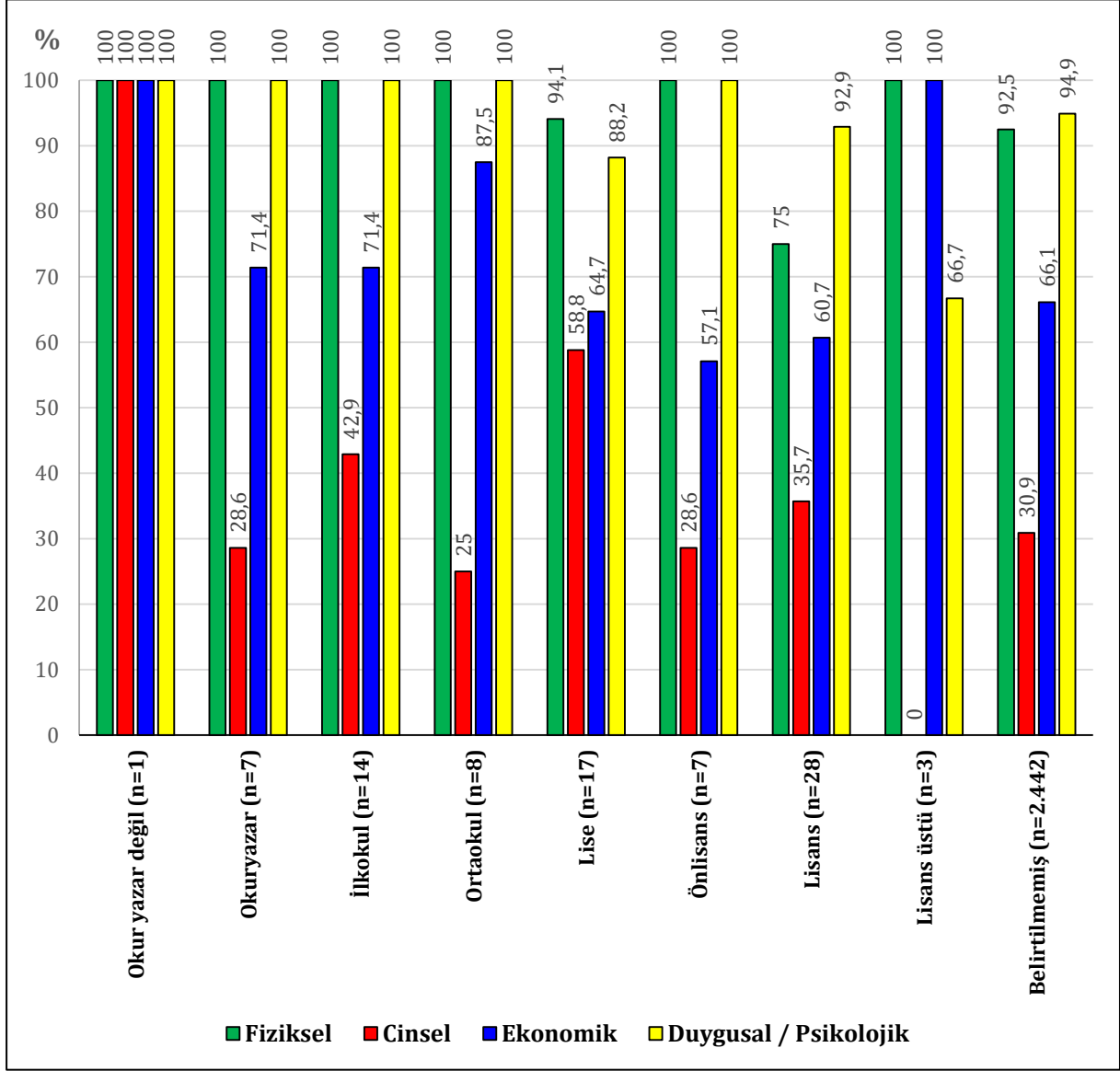
Failin eğitim düzeyi ile uyguladığı şiddet ilişkisi ise Tablo 10 ve Şekil 8’de görülmektedir.

Tablo 11. Failin Eğitim Durumuna Göre Başvuruda Belirtilen Şiddet Türlerinin

Failin Eğitim Durumu	Başvuruda Belirtilen Şiddetin Türü									
	Fiziksel		Cinsel		Ekonomik		Duygusal / Psikolojik		Israrlı Takip	
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*
Okuryazar değil (n=1)	1	100,0	1	100,0	1	100,0	1	100,0	0	0,0
Okuryazar (n=7)	7	100,0	2	28,6	5	71,4	7	100,0	0	0,0
İlkokul (n=14)	14	100,0	6	42,9	10	71,4	14	100,0	0	0,0
Ortaokul (n=8)	8	100,0	2	25,0	7	87,5	8	100,0	0	0,0
Lise (n=17)	16	94,1	10	58,8	11	64,7	15	88,2	0	0,0
Ön lisans (n=7)	7	100,0	2	28,6	4	57,1	7	100,0	0	0,0
Lisans (n=28)	21	75,0	10	35,7	17	60,7	26	92,9	0	0,0
Lisansüstü (n=3)	3	100,0	0	0,0	3	100,0	2	66,7	0	0,0
Belirtilmemiş (n=2.442)	2.258	92,5	754	30,9	1.614	66,1	2.318	94,9	7	0,3

Dağılımı

* Yüzdeler (n) sayılarına göre alınmıştır.

Şekil 8. Failin Eğitim Durumuna Göre Başvuruda Belirtilen Şiddet Türlerinin Dağılımı (%)

2.527 dosyanın geliştirilmiş veri toplama formu aracılığı ile incelenmesi sonucu elde edilen veriler, Ankara Barosu Gelincik Merkezi'ne başvuran şiddet mağduru kadınların 2017-2021 yıllarına ait 5 yıllık dökümünü vermektedir. Bu nedenle tablo ve grafiklerde belirgin bir şekilde göz önüne çıkan “**Belirtilmemiş**” parametrelerin net bir şekilde veri olarak elde edilebilecek bir

4.3 Nitel araştırma metodolojisi

Bu saha çalışması, proje kapsamında Gelincik Merkezi'ne yapılan başvuru dosyalarının incelenerek nicel yöntemlerle veri toplanmasının ardından çalışmaya nitel araştırma yöntemleriyle katkı sağlamak amacıyla daha önce Gelincik Merkezi'nden hukuki destek almış 10 kadın ile derinlemesine görüşme yapılmasını içermektedir. Çalışmada elde edilen bulguların içerik analizi yapılmıştır. Derinlemesine görüşmelerin amacı, dosyalardan elde edilen nicel veriler ışığında şiddet mağduru kadınların mevcut hukuki mekanizmalardan yararlanma deneyimlerini ve aldıkları hukuki destek ile şiddetten kurtulma ve güçlenme pratiklerini ortaya koymaktır.

Araştırmanın hedefleri:

1. Şiddet mağduru kadınların adli süreçteki deneyimlerini öğrenmek ve ihtiyaçlarını tespit etmek

“**model**” oluşturulması gerekmektedir. Bu modelin hazırlanmasında standardizasyon açısından özellikle kavramların çok iyi tanımlanması gerekmektedir. İdari verilerin toplanmasında standart tanımların kullanılmasının önemi ve başlıca sorun alanları, yukarıdaki bölümlerde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

2. Hukuki mekanizmaların dar boğazlarını ve iyi işleyen yanlarını tespit etmek
3. Hukuki mekanizmaların işleyişini iyileştirmek için öneriler sunmak
4. Kadınların şiddet deneyimlerinden yola çıkarak şiddetin toplumsal cinsiyet temelini vurgulamak

Saha çalışmasının, daha önce Gelincik Merkezi'ne başvurarak hukuki destek almış 10 kadının rasgele örneklem metodu ile dosyalardan seçilmesi ile Ankara'da online veya yüz yüze olarak gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Görüşmeye katılmaya istekli kadınlara gönüllü avukatları aracılığıyla ulaşılmış ve kimliklerinin gizli tutulması amacıyla avukatları aracılığıyla onamları alınmıştır. Görüşmeler 10 Mayıs – 27 Mayıs 2022 tarihleri arasında Ankara'da, projenin uzmanları tarafından gerçekleştirilmiştir.

Derinlemesine görüşmelerde kullanılmak üzere yarı yapılandırılmış aşağıdaki soru formu oluşturulmuştur.

Soru Formu

Tablo 12: Derinlemesine görüşme soru formu

Demografik Bilgiler	
Yaş	
Medeni durum	
Varsa çocuk sayısı	
Mesleği	
Çalışma durumu	
Sosyal güvence durumu	
Engellilik	
Eğitim durumu	
İl/İlçe	
Derinlemesine Görüşme Soruları	
1. Şiddet Öyküsü	
1.1 Şiddet dendiğinde ne anlıyorsunuz?	
1.2 Şiddet kapsamı, süresi? Varsa çocukların şiddete tanık olma durumu.	
1.3 Evliliğinizi anlatabilir misiniz? Eski eşiniz veya eşinizin mesleği, eğitim durumu, yaşı?	
1.4 İlk kez şiddet gördüğünüzde ne hissettiniz?	
2. Gelincik Merkezine başvuru süreci	
2.1 Gelincik merkezini nereden duymuştunuz? Daha önce hukuki destek ve haklarınız ile ilgili bilginiz var mıydı? Başka bir kuruma başvuruda bulunmuş muydunuz?	
2.2 Başvuruya nasıl karar verdiniz? Ne zaman başvurduunuz? Size destek olan başka birileri oldu mu?	
2.3 Başvurunuzdan sonra süreç nasıl işledi? Size hangi hizmetler sağlandı? Süreç sizin için kolay mıydı?	
2.4 Aldığınız hizmet bağlamında sizce en iyi şey neydi? Neler daha iyi olabilirdi?	
3. Dava süreci	
3.1 Gelincik merkezinden hukuki beklentiniz neydi?	
3.2 Dava sürecini biraz anlatır mısınız?	
3.3 Dava nasıl sonuçlandı?	
3.4 Dava sonra erdikten sonra neler yaptınız?	
3.5 Sizce mevcut yasalar ve hukuki mekanizmalar şiddeti önlemede yeterli mi? Önerileriniz?	
4. Mevcut durum	
4.1 Şu anki hayatınızı nasıl tarif edersiniz?	
4.2 Gördüğünüz şiddeti resmi makamlara bildirmemiş ve yardım istememiş olsaydınız sizce hayatınız şu an nasıl farklı olurdu?	

4.2 Şiddetten kurtulmak için sizin gibi aynı şeyleri yaşayan kadınlara ne söylemek istersiniz?
4.4 Ekleme istediğiniz başka bir şey var mı?

Tablo 13: Derinlemesine görüşme onam formu

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Sayın Katılımcılar,

Bu çalışma, Eşit Nesiller Derneği ve Ankara Barosu tarafından yürütülen Şiddetin İzleri Projesi kapsamında kadına yönelik şiddetle mücadelede hukuki mekanizmaların etkililiğini araştırmayı amaçlamaktadır. Sorulara verdiğiniz yanıtlar Gelincik Merkezi hizmetlerinin ve hukuki destek hizmetlerinin geliştirilmesi ve sizin gibi hayatının bir döneminde şiddete maruz bırakılmış kadınlara daha iyi destek verilmesi için politika ve öneriler geliştirmek için kullanılacaktır. Bu nedenle soruların tümüne ve içtenlikle cevap vermeniz büyük önem taşımaktadır. Araştırma sonucunda geliştirilen öneriler, sizlerin kişisel bilgileri kullanılmadan Ankara Barosu başta olmak üzere şiddetle mücadelede yer alan paydaşlarla paylaşılacaktır.

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Görüşme aracılığı ile elde edilecek bilgilerin gizli kalacağını ve sadece araştırma amaçları için kullanılacağını belirtmek isterim. Bu nedenle görüşme süresince ad-soyad, adres vb. gibi kişisel bilgilerinizi kayıt altına almayacağız. Dilerseniz kendiniz için bir rumuz veya isim seçebilirsiniz. Görüşmemizin tahmini olarak 1 saat sürecektir. Görüşme sırasında izniniz olursa ses kaydı almak istiyoruz. Böylece bizimle paylaştığınız bilgileri eksiksiz olarak raporlayabileceğiz. Ses kaydını istediğiniz zaman durdurabilir, sonlandırabilir ya da istemediğiniz kısımların silinmesini/çıkarılmasını talep edebilirsiniz. Ses kaydı alınmasını istemezseniz hiçbir şekilde kayıt alınmayacaktır. Bu görüşmeyi proje sorumlusu arkadaşım ve ben (.....) gerçekleştireceğiz. Görüşme sırasında not tutacağız.

Görüşmeye katılarak sorularımızı yanıtladığınız ve şiddetle yaşamak zorunda olduğunu düşünen tüm kadınlara ışık olmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz.

Tarih

Ankara

Görüşme öncesinde yukarıdaki onam formu katılımcılara okunmuş ve sözlü onayları alınmıştır. Katılımcıların adli süreç içindeki deneyimleri onam sürecine yansıtılmamak amaçlandığından kendilerinden yazılı bir onam ve imza istenmemiştir. Görüşmelerde ses kaydı alınmamış ancak iki uzman tarafından görüşmeler sırasında simültane olarak not tutulmuştur. Görüşmeler, katılımcının tercihiyle yüz yüze ve telefonla gerçekleştirilmiş ve ortalama 2 saat 20 dk. sürmüştür. Katılımcılardan kendilerine bir rumuz seçmeleri istenmiş ve aşağıdaki bölümde listelenen rumuzlar kullanılmıştır. Nitel araştırmada elde edilen bulgular aşağıdaki bölümde özetlenmektedir.

4.4 Nitel Araştırma bulgularının sunumu

Bir önceki bölümde açıklanan derinlemesine görüşme formu doğrultusunda yapılan görüşmelerde katılımcıların aşağıdaki odak alanlarındaki deneyim ve görüşleri bu rapora yansıtılmıştır. Bu kapsamda 5 temel odak alanında toplanan nitel veriler aşağıdaki gibi alt alanlara ayrılmıştır.

1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini/Tutumları
 - Toplumsal Cinsiyet Tanımlamaları
 - Aile Öğretileri
 - Evlilik ve Kadınlık Algıları
2. Şiddet Deneyimleri
 - Şiddet algıları ve tanımlamaları
 - Maruz kaldıkları şiddet ve boyutları
 - Şiddet dinamiği ve döngüsü

- Şiddetin kadınlar üzerindeki etkileri
 - Şiddetin çocuklar üzerindeki etkileri
3. Yardım Arama Davranışları
 - Aile ve yakın çevre desteği
 - Şiddete boyun eğme nedenleri
 - Kırılma noktası
 - Haklar bağlamında farkındalık düzeyi
 - Başvurulan kurumlarla ilgili deneyimler
 - Polis
 - Sığınma evi
 - Hakimler
 - Gelincik merkezi
 4. Adli süreç
 - Koruma kararları
 - Sürecin uzunluğu
 - Tedbir nafakası, nafaka ve tazminat
 - Failin cezасız kalması
 5. Güçlenme pratikleri
 - Eğitim ve ekonomik güçlenme
 - Psikolojik destekler
 - Gelecekte beklenenleri ve hayalleri
 - Pişmanlıkları ve kadınlara tavsiyeleri

Toplam 10 kadınla yapılan görüşmelerde katılımcıların demografik özellikleri aşağıdaki tabloda sunulmaktadır. Buna göre katılımcılar 26-50 yaş arasında olup eğitim düzeyleri ortaokul ve lisans derecesi arasında değişmektedir. Katılımcıların tamamı çocuk sahibi olmakla birlikte 2 katılımcının şiddet faili ile ortak çocukları bulunmamaktadır. İlk evlilik yaşının oldukça düşük olduğu gözlenmiştir (17-25 yaş arası).

Katılımcıların yarısının evlilik süresince ve şiddet sonrasında ücretli bir işte çalıştığı ve yarısının ise istihdamda yer almadığı bulunmuştur.

Görüşmeler sırasında katılımcıların engellilik durumlarının da incelenmesiyle,

şiddet öncesinde hafif engellilik durumu olan iki katılımcı bulunuyorken şiddet sonrasında engellilik oluşan veya engellilik durumu ağırlaşan dört katılımcı olduğu bulunmuştur. İki katılımcı gördükleri şiddet nedeniyle yürüme ve görme engeline sahiptir.

Tablo 14: Katılımcıların Demografik profili

Rumuz	Yaş	Medeni Durum	Çocuk Sayısı	İlk Evlilik Yaşı	Eğitim Durumu	Çalışma Durumu	Engellilik/Kronik hastalık
Kiraz Çiçeği	28	Boşanma sürecinde	1	26	Lisans	Çalışıyor	Yok
Karanfil	43	Boşanmış	2	18	Yüksek lisans (boşandıktan sonra)	Çalışıyor	Yok (kronik ağrı)
Pembe	45	Evli	3	20	Lise	Çalışıyor	1 gözde şiddet sonrası görme engeli
Papatya	50	Boşanma sürecinde	4	20	Meslek okulu	Çalışmıyor	Yok
Gül	39	Boşanma sürecinde	3	17	Lise	Çalışmıyor	Görme zayıflığı
Huzur	45	Boşanma sürecinde	4	16	Lise (Ayrıldıktan sonra dışardan lise bitirmiş ve işletme ön lisans öğrencisi)	Çalışıyor	Şiddet sonrası bedensel engelli
Yağmur Damlası	32	Boşanmış	1	25	Ortaokul	Çalışmıyor	Hafif konuşma bozukluğu

							(küçüklüğünden beri)
Altın	29	2. evliğı	3	18	Ortaokul	Çalışmıyor	Yok
Yeni Hayat	30	Boşanma sürecinde	1	21	Lise	Çalışıyor	Yok
Yasemin	26	Boşanma sürecinde	2	17	Ortaokul	Çalışıyor	1 gözden görme engeli

4.4.1 Toplumsal Cinsiyet Roller

Derinlemesine görüşmelerin ilk bölümünde katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ve aile/evlilik öyküleri alınmıştır.

Kadınların evlilik öncesi öyküleri önem taşımaktadır. Yapılan görüşmelerde, evliliğin toplumda yaygın olarak kabul görmesi, yaratılan “evli, mutlu, çocuklu” kadın algısı, aile baskısından kaçma isteğı, babasından göremediğı sevgi ve ilgiyi eşinden görme beklentisi, kendini “sahipsiz” gören kadının bir yere ait olma isteğı gibi unsurların evlilik kararında etkili olabildiğı görülmektedir. Kimi zaman kadınlar, aile/toplum baskısı nedeniyle evlilik öncesinde müstakbel eşlerini yeterince tanıyamamakta, evlilik kararı “aceleyle getirilmekte”dir.

“Anne-babam ayrı, ablam ile büyüdüm, bir an önce evlenmemi istedi ablam. Düzensiz bir hayatım vardı, bir an önce kurtulmak istedim. Keşke o zaman vazgeçseymişim. 5 ay nişanlı kaldık. Birbirimizi çok

tanıyamadık. Nişanlılık tanışmak için ama biz görüşemedik. Yobaz bir ailem var, babam kızar derken tanışamadık. İlk şiddet nişan alışverişinde başladı.” (Altın, 29)

“Telefon ile buldu beni, telefonla konuştuk. Alkol aldığım bilmiyordum. Ani bir kararla nişan oldu ve evlendik.” (Yasemin, 26)

“Eski eşimle sosyal medya aracılığıyla tanıştım. Eski eşimin ailesi hemşireyle evlenmesini istiyormuş. Eski eşim, aileler tanışır taşınmaz evlenmek istedi. Arkadaşlarım evli ve mutluymdu; etkilendim. Çok aceleyle geldi. Bir sene içinde evlendim.” (Kiraz Çiçeğı, 28)

Yapılan görüşmelere göre; kadının oldukça erken bir yaşta evlenmesi, eşler arası yaş farkı, erkeğin daha önceki evlilik deneyimi yaşamış olması, kendi ailesinin ve eşinin ailesinin kadına ve kadının evlilikteki rolüne bakış açısı gibi unsurlar da kadının şiddet

deneyimini etkileyen faktörler arasında yer almaktadır.

“18 yaşında evlendim. Uzaktan akrabamızdı. Benden 9-10 yaş büyüktü. İki kardeşi ile yaşadık evlendiğimizde. 9 ay nişanlılık sonrası evlendik. Çok hızlı oldu.”
(Karanfil, 43)

“1 ayda tanıştık, Evlendiğimizde ben 16 yaşındaydım, o 29 yaşında. İstekli bir evlilikti. Baskıcı bir ailede yaşıyorduk. Erkek arkadaşım var diye annem dövmüştü beni. Evden kurtulmak için evlenmek istedim. Baba şefkati aradım.” (Huzur, 45)

Aile öğretileri ve daha genel olarak toplumun bir kadının/annenin ne yapması, evlilikte nasıl davranması, nasıl bir eş/anne olması gerektiğine dair algı ve beklentileri, kadının bir “birey” olarak ne yapmak istediği, sınırları ve beklentilerini etkilemekte, küçük yaşlarda itibaren toplumun belirlediği kadın kalıpları içinde yetiştirilen kadının, evlilikten, ilişkiden beklentilerini şekillendirmektedir. Kadının itiraz hakkı dikkate alınmamakta çünkü çocukların, evlilik kurumunun menfaatleri, birey olarak kadının menfaatlerinin önüne geçmektedir.

“17-18 yaşında evlendim. Eski eşim 20-21 yaşındaydı. Bisküvi fabrikasında işçi. Orta okul mezunu. Kardeşleri de aynı şekilde, 2 erkek kardeş. Karakoldan toplardı babası.

Sürekli kavgaya karışarlardı. Anneleri ‘oğlum iyi, dört dörtlük, aslan gibi’ derdi sürekli. ‘Erkek işte, sinirlenince yapıyor, sen de aşağı konuş, ben de zamanında çok dayak yedim, kadın olduk dayak yiye yiye’ derdi kayın validem.” (Altın, 29)

“17 yaşında evlendim. Evlenmeyi düşünmüyordum. “Belki sahihsizlik duygusu, baba sevgisi görmedim, tutunacak dal aradım. Hata yaptım”. (Yasemin, 26)

“Şiddetin bahanesi olmaz” algısı kadınlarda ve toplumda yerleşmediği için kadınlar da kimi zaman şiddetin nedenini anlamaya çalışmakta, annelikleri/kadınlıklarını sorgulamaktadır. Kadının birey değil, öncelikle anne, eş olarak değer görmesi, kadının bu rolleri sürdürmesi için gerekçe olarak kullanılmaktadır. Şiddetin hiçbir bahanesinin olamayacağı algısının sadece kadında yerleşmiş olması da yeterli değildir; kadının ailesinin, failin ailesinin, kadına karşı şiddetle mücadele destek mekanizmalarında yer alan tüm tarafların bu bakış açısına sahip olması ve görevlerini bu bakış açısıyla yerine getirmeleri de son derece önemli gözükmektedir. Yapılan tüm çalışmalara, kadınları şiddetten korumaya ve güçlendirmeye yönelik hukuki destek mekanizmaları ve diğer mekanizmaların varlığına rağmen “cefakâr kadın”, “yuvayı dişi kuş yapar” algısı toplumda hâlâ yaygın gözükmektedir.

“Her zaman susturulduğum. Biz boşandık, siz boşanmayın dedi annem.” (Altın, 29)

“Annem ‘ben seni küçük yaşta bıraktım’ dedi, ‘Sen de aynısını çocuklarına yapma’ dedi. Yine de kaçıp anneme gittik, annem ‘ölün gelsin’ dedi, yüzüme kapıyı kapattı. Ben de gittim kadın sığınma evine sığındım. Çok şükür devlet arkamdaydı, hep gizliydi. Orda işe girdim çalıştım.” (Altın, 29)

“Kayınvalidem psikolojik baskı kurdu üzerimde, ‘Her ailede olur, çocuğumuz olacak’ diye beni vazgeçirmeye çalıştı.” (Kiraz Çiçeği, 28)

Görüşülen kadınların tamamında kadınlık ve erkeklik algılarının geleneksel toplum görüşünü yansıttığı görülmektedir. Şiddet gören kadın, iyi eş/anne olup olmadığını sorgulamaya başlayarak şiddetin suçunu kendi üzerine almaktadır. Aşağıdaki alıntılardan da anlaşılacağı üzere görüşülen kadınların aile yapılarında erkekliğin üstün olduğu algısı, kadınlığın ise geleneksel aile içinde bastırılmış konumu olduğu görülmektedir. Fail erkeğin annelik rolünü kullanarak kadını bastırmaya ve ezmeye çalıştığı gözlenmiştir.

“Benim anneliğim/eşliğim değer görmedi.” (Gül, 39)

“Bir kadın bir şey yaşadığında suçlu kadın oluyor. Bir adamla yan yana gelmen yeterli. ‘Sen yüz verdin, neden başkasına değil de sana deniliyor.’”

(Pembe, 45)

“Ben çirkin miyim’ diye sorardım, ev mi temiz değil, çocuklara mı bakamıyorum, bendeki eksiklik ne’ diye sorardım. ‘Sen bana cevap vermesen bir şey yapmam, ağlamasan sana vurmam’ diye bahaneler bulurdu. ‘Ben bir erkeğim, evin direği benim, ben olmasam siz olmazsınız’ derdi.” (Huzur, 45)

“On tane karım olsa s... s... bırakırım. Ben horozum, anası analık yapsın derdi. Ona göre çocuğu yapmak zevk işi. Olsun ama ben bakmayım, annesi baksın.” (Yağmur Damlası, 32)

“Senin kadınlığına s..., sen de anne misin dedi. Senden gelen süttten hayır mı gelir, senin süttün zehirlidir derdi.” (Yağmur Damlası, 32)

İlgili literatürde vurgulandığı üzere, şiddet ailede başlamakta, kendi ailesinde şiddete tanık olan ve/veya maruz kalan birey, bu durumdan etkilenmektedir. Bu, bireyin şiddetin her türüsüne karşı çıkıp şiddet yerine olumlu davranışlara yönelmesi şeklinde tezahür edebileceği gibi ne yazık ki farklı bir örnek/rol model bilmeyen bireyin ailede gördüğü şiddeti tekrarlaması/yansıması şeklinde de tezahür edilmektedir. Görüşülen kadınlar da bu

yöndeki deneyim ve gözlemlerini paylaşmışlardır. Normal koşullar altında mağdurun, ezilenin yanında olan aile ve toplum, kadına karşı şiddet söz konusu olduğunda ataerkil yapısının etkisiyle erkeği korumaya yönelebilmektedir. Yine yapılan görüşmelere göre, erkeği, aileyi koruma düşüncesiyle şiddet durumunda kadın suçlu görülebilmekte, kadının “namus” kalıplarına uymadığı, iyi bir anne/eş olmadığı gibi bahaneler üretilebilmektedir.

“Oğlum konuşamadığı için hiperaktifti, sofranın başında çocuğuma vururdu amcası. Kayınvalideme söyledim bunu ‘Aman bişey olmaz, sen de onun çocuğuna vur’ diyordu. Yani şiddet bütün ailede var. Babası da annesini çok dövmüş, çocuk da gördüğünü yapıyor.” (Altın, 29)

“Bir çocuğu anne yönlendirir. O çocuk ne yaşadı da öyle oldu. Ailesi onu hayvana dönüştürdü. Alkol, madde, her şey alıyordu ve buna göz

yumuluyordu. Annenin ne kadar değerli bir varlık olduğunu bilmiyordu. Bence aileden kaynaklanıyordu.” (Pembe, 45)

Görüldüğü üzere, derinlemesine görüşmelerde elde edilen bulgular, eşitsiz toplumsal cinsiyet rollerinin geleneksel aile modelinde sürekli yeniden üretildiğini ve şiddetin erkek egemen aile yapısında normalleştirildiğini göstermektedir.

4.4.2 Şiddet deneyimleri

Yapılan derinlemesine görüşmelerde katılımcıların şiddet deneyimlerinin incelenmesi için aşağıdaki konularda sorular sorulmuş ve deneyimlerini aktarmaları istenmiştir.

- Şiddet algıları ve tanımlamaları
- Maruz kaldıkları şiddet ve boyutları
- Şiddet dinamiği ve döngüsü
- Şiddetin kadınlar üzerindeki etkileri
- Şiddetin çocuklar üzerindeki etkileri
- Fail profili

Tablo 15: Katılımcıların şiddete maruziyet durumları

Rumuz	Fiziksel Şiddet	Psikolojik Şiddet	Cinsel Şiddet	Ekonomik Şiddet	Hamilelik sırasında şiddet	Dijital Şiddet	Tek Taraflı Israrlı Takip
Kiraz Çiçeği	X	X		X	X	X	
Karanfil	X	X		X			
Pembe	X	X	X	X	Failden çocuğu yok		X
Papatya	X	X	X	X	Failden çocuğu yok		
Gül	X	X	X	X	X		
Huzur	X	X	X	X			
Yağmur Damlası	X	X	X	X	X		
Altın	X	X		X	X		
Yeni Hayat	X	X		X	X		
Yasemin	X	X		X			

Tablodan anlaşılacağı üzere, görüşülen kadınların tamamı fiziksel şiddetin yanı sıra psikolojik ve ekonomik şiddete maruz kaldıklarını belirtmektedir. Fail erkeklerle ortak çocuğu olan 8 kadından 5'i hamilelik sırasında da şiddet gördüğünü belirtmiştir. Cinsel şiddete maruz kalma oranı diğer şiddet türlerine göre daha az gözükse de katılımcıların bu konuda açık ifadelerde bulunamamış olması, bu oranın belirtilenden daha yüksek olduğunu düşündürmektedir.

Kadınların şiddet deneyimleri söz konusu olduğunda, görüşülen kadınların şiddet ve şiddet türlerine yönelik algı ve bilgileri gayet yeterlidir. Kadınlar, 'psikolojik şiddet', 'ekonomik şiddet', 'fiziksel şiddet', 'cinsel şiddet' gibi terimleri, terimin karşılığını bilerek ve yerinde kullanmaktadır. Söz konusu kadınların Gelincik Merkezinden, ŞÖNİM'lerden veya şiddetle mücadelede yer alan diğer kurum, kuruluş ve taraflardan destek almış olmaları, şiddet ve şiddet türleri konusundaki bilgi ve farkındalıklarının gelişmesine katkıda bulunmuş olabilir.

Her ne kadar kadınlar şiddet türlerini bilseler ve şiddete maruz kaldıklarının farkında olsalar da şiddetin neden ortaya çıktığını anlamlandırmakta zorlanabilmektedir. Bir katılımcı bu durumu görüşme boyunca **“Rüya olduğunu düşünmek istedim,** (Kiraz Çiçeği, 28)” ifadesini birkaç kez kullanarak aktarmıştır.

Görüşülen kadınların bir kısmı şiddetin psikolojik şiddet ile başlayıp giderek dozunun ve sıklığının arttığını belirtirken bazı katılımcılar ise kademeli bir ilerlemeden bahsetmemiştir. Yapılan görüşmeler, şiddet türlerinin iç içe geçmiş olduğunu ve “şiddetin şiddeti doğurduğunu” göstermektedir. Yine kadınlarla yapılan görüşmelere göre, fiziksel şiddete, %100 psikolojik şiddetin eşlik ettiğini söylemek mümkündür.

“İlk başlarda bağırma başladı. Önce ‘şunu giy, bunu al’ diye psikolojik şiddet uygulamaya başladı. Yemekleri beğenmemeye başladı.” (Kiraz Çiçeği, 28)

“Bir günüm: lavabo, yüz yıkama, o adam için paşalara yakışır sofrayı hazırlama, sonra 8.15’te telaşla çıkıp kahveye gidiyordu. Ben bir kere bile pazara, çarşıya gitmedim. Haftada bir görüşe [cezaevindeki oğlunu ziyarete] çıkıyordum. Oğlum kapalı

ceza evinde, ben açık ceza evinde idim.” (Papatya, 50)

“İlk başta psikolojik şiddet başladı. Sürekli aşağılıyordum, insan değeri görmüyordum. Evlilik sürecince kimseyle görüştürülmedim. Çocuk olunca fiziksel şiddet başladı. Önce darp etti. ‘Ben sizi dövecek insan değilim, siz kendinizi dövürüyorsunuz’ derdi. Kızım anneannesine balkondan el salladı diye bacalarına vurdu. Oğlum baskı nedeniyle 5 yaşında konuşabildi. Oğlumuzu da psikolojik şiddet uyguluyordu. Adam çalışmıyordu, en büyük sorun oydu. Bizi doktora götürmezdi, ‘doktorlar sizi denek olarak kullanır’ derdi. Bütün hastalıkları evde tedavi etmeye çalışırdık. Çocuklarım insanlara karşı güvensizdi. Asla dışarı çıkamazdık. Bulaşıktan çıkan sesten bile rahatsız olurdu. ‘Senden adam olmaz’ derdi çocuklara, aşağılardı. Kendini hep haklı çıkarırdı. Asla evden çıkmama izin vermezdi. Namussuz olmakla suçlardı.” (Gül, 39)

“Süreli takipteydi, aldığım nefese kadar. Geceleri yaşadığım evin, banyonun ışığını kontrol ederdi. Öleceğimi düşündüm; çevredeki insanlara da söyledim. Hatta insanlar da benim öldürüleceğimi düşündü. Çalıştığım iş yerine geldi, okulu bastı, şikâyet etti. Aşırı

kıskançtı. Tehdit nedeniyle isteklerine boyun eğiyordum. İntihara teşebbüs ettim.” (Pembe, 45)
Yukarıdaki anlatılardan görüldüğü üzere, şiddet ilk olarak psikolojik baskı, denetim kurma, aileyle/çevreyle görüştürmeme gibi davranış kalıplarıyla başlamakta, bunu fiziksel şiddet takip etmektedir. Bazı durumlarda ise evliliğin ilk yıllarından itibaren fiziksel şiddetin varlığı dile getirilmiştir.

“İlk 5 yılda birkaç kez fiziksel şiddet uyguladı. Pişman olduğunu dile getirdi. Evin içinde sürekli bir psikolojik baskı vardı. Her şey müdahale ederdi. Elektrik süpürGESİNİN kablosu çok açıldı diye sorun çıkarırdı. Annemle konuşurken hoparlörü aç derdi. Çok baskın karakterdi. Ortaklaşa ev almıştık. O zaman XXX mağazasında çalışıyordum. Benim maaş kartım ondaydı. Ev borcu ödüyorduk. Düğündeki tüm takımlarımı o eve verdim.” (Karanfil, 43)

“ ‘Kusura bakma, buraya geldiysen ölüün çıkar’ dedi. Tuvalete gittiğime kadar beni izliyordu. Arkamdaki nefesten korkar olmuştum. Yarışma izletmiyordu bana ‘her soruyu biliyorsun’ derdi. 1.5 yıl böyle psikolojik korkumdan yatakta top gibi yattım. Akşam kavga, sabah kavga. Bir gün kahvaltı yapıyorduk

bana dedi ki ‘telefonun birkaç gün bende kalacak’” (Papatya, 50)

Kadınlarla yapılan görüşmelerde hamilelik süresince de şiddetin devam ettiği görülmüştür. Fiziksel şiddetin boyutları, düşüğe sebep olmaya kadar varmaktadır. Baskı ve kısıtlamanın, kadınların sağlık haklarına erişimi engelleme şeklinde de ortaya çıktığı görülmektedir.

“Hamilelik boyunca şiddet gördüm ve dayak nedeniyle 2 düşük yaptım. Dayak attı diyemedim, söyleyemedim. İkinci kızımda 5 aylık hamileyken çocuğu almak istedi doktor, dayak nedeniyle çok kanamam vardı. 3. kızıma hamileyken dayak yemedim. Muhtemelen erkek çocuk bekliyordu.” (Huzur, 45)

“Anne karında bebeğim öldü şiddet ve stres nedeniyle, ben fark etmemişim. Eşim doktora ‘öldürmüş mü ya’ diye sordu. Eve geldik, ‘bir çocuğa sahip çıkamadın sen anne olamazsın doğuramıyon beceremiyon, Allah’ın kekemesi’ dedi.” (Yağmur Damlası, 32)

“Hamilelik sürecim çok stresliydi, 4-5 aylıkken çok kanamam oldu. ‘Erken doğum riski var, bebek de anne de çok

dikkatli olmalı, doğuma kadar cinsellik yasak' dedi doktor. 'Hiç anlamam, ben yaparım dedi eşim, 'ağlama, bir tane daha yaparız' dedi. Hamileyken de az dayak yemedim.' (Yağmur Damlası, 32)

"Hamileydim. Kendi doktorum olsun istedim. 'Sen bulamazsın, senin aklın yetmez' dedi. Bana hep baskı uygulamaya başladı." (Kiraz Çiçeği, 28)

"8.5 aylık hamileyken, oruçluydu o gün [eski eşi], muhtemelen açlık falan da etkili oldu; kollarımdan çekti, bana bağırılmaya başladı. Üzerime gelmeye başladı, merdivenleri saçımından sürerek çıkardı. Çok dövdü; kartlarımı aldı, telefonumu aldı, paramı aldı, kapıyı kilitledi. Öyle bir düştüm ki bebeğim karnımda öldü sandım. Bastım çığlığı, karşı komşum duymuş ama bu insanlarla karşı karşıya gelmek istemediği için bir şey yapmamış. Gözü dönmüş gibiydi. Acaba nasıl çıkarım diye düşündüm. 2. kattaydık çıkacak bir yer yoktu, fare gibi tıklı kalmıştım. Allah'ım rüya olsun bu gerçek olmasın diye düşünüyordum. Sırtıma vuruyor tekme atıyordu saçlarımı yoluyordu. Bebeğime bir şey olmasın diye dua ediyordum." (Kiraz Çiçeği, 28)

Şiddet türlerine ve boyutlarına bakılacak olursa, daha önce de belirtildiği gibi, şiddet türleri iç içe geçmiş görünmektedir. Fiziksel

şiddet, kadının canına kastetme, kadını engelli bırakma derecesine ulaşabilirken psikolojik şiddet daha çok kadını ve kimi zaman kadına destek olabilecek kişileri korkutma, sindirme; kadının öz benlik algısını zedeleme; kadını değersizleştirme ve çaresiz hissettirme ve kadını, bu döngüyü kırmaya yönelik bir adım atmaktan vazgeçirme amacı taşımaktadır. Ekonomik şiddet de yine ağırlıklı olarak kadını sindirme, çaresiz ve güçsüz bırakmayı amaçlamaktadır.

"Borcu bitmek bilmiyordu altınlarıma kadar vermiştim. Ama niye, tek dedim acaba hani bu borcundan dolayı mı baskı yapıyor diye verdim. Borcu rahatlırsa, ne biliyim ümit dünyası, altınlar da gitti ben de ortada kalmış oldum." (Yağmur Damlası, 32)

"Düğünde takılan her şeyi kayınvalidemin kasasına koymak istediler. Ben kendi kasamıza koymak istedim. 'Kasa pahalı, gerek yok' falan dediler. 'Balayından sonra bakarız' dediler. İkna etmeye çalıştım, eski eşim geçiştirdi. Kayınpederim benimle konuşmak istedi. 'Sen altınları ne yapacaksın, bak yuvanı yıktın' diye bağırdı kayınpederim. 'Sen kötü bir kadınsın, altın için yuvanı yıktın' dediler, üstüme yürüdüler, eski eşim duvara yumruk attı." (Kiraz Çiçeği, 28)

“Sözel şiddet, bıçak, kemerle saldırdı. Morartma, kanatma, saçımı yoldu, kafamı duvarlara vurdu. Çocuklara karşı da vardı. Emzirirken oğlumu kıskanırdı. Köy gibi bir yerde yaşıyorduk. Kapıdan dışarı adım atamıyordum. Çarşıya ekme almaya gidemezdim. Çocuğu aşuya götürürken bile annesi benimle gelirdi.” (Yasemin, 26)

“Bir insan benim canımı alma hakkına sahip olmamalı. 33 gün benim yüzüme tükürdü. Bu benim çok ağrıma gitti. 3 defa boynumu sıktı, 1 kere yorganla, 2 defa eliyle. Ben aylarca tek başıma kötü psikoloji yaşadım. Ben neşeli pozitif bir insandım. Dönerken psikolojik olarak tabutta geldim.” (Papatya, 50)

Failler, şiddet için çok çeşitli sebepler üretebilmekte, şiddet mağdurları ise bu sebepleri anlamakta zorlanmaktadır. Katılımcılardan yapılan alıntılardan görülebileceği üzere, her şey şiddetin bahanesi olabilmektedir. Çoğu zaman kadınlar bu sebeplerin aslından “bahane” olmaktan öteye geçemediğini bilseler de daha sonra ele alınacak sebeplerle, şiddete ‘dur’ diyememektedir.

“Tartışmalarımızın belli bir sebebi olmazdı. Kendisi dedi, olay

çıkarmış, bahane arıyormuş. Bir gece yemek soğuk diye olay çıkardı... Şiddetsiz günümüz yoktu, hep belden aşağı küfürler. İnsanlığımdan soğudum, kadınlığımdan soğudum, buz gibi oldum.” (Yağmur Damlası, 32)

“Bir sabah dişim ağrıyordu. Sanki ben onun emir eriyim. ‘Ben dişçiye gitmem, korkuyorum’ dedim. Bacağıma 2 yumruk vurdu, ‘dişçiye gideceksin, seni keserim, bahçeye gömerim, kimse bulamaz’ dedi. Evlenmemize aracı olan kişiyi arayıp yardım istedim. Aracı ‘olur böyle şeyler’ dedi.” (Papatya, 50)

“3. gün (evliliğin) dayak yedim. Tek suçum kapının açık kalmasıydı. 3. günde şiddeti anımsamak bile istemiyorum. Anneanneme söyledim dayak yediğimi. Namus belası işte, anneannem ‘bir şey söyleyemeyiz, daha evliliğin 3. günü’ dedi. Daha sonra kıyafet yüzünden şiddet gördüm. Tokatla başladı, giderek çoğaldı. Tekme, tokat, psikolojik baskı. Korktukça daha çok üstüme geldi.” (Huzur, 45)

Fail erkeklerin kadınlar üzerinde baskı kurmak için özellikle bilgiye erişim kanallarını kısıtladıkları görülmektedir.

Sosyal medya, komşu, kamusal alanlar gibi bilgi edinebilecekleri ve belki de şiddetten kurtulmalarını sağlayacak iletişim araçları fail tarafından kısıtlanmış gözükmetedir.

“Yürürken biri baksın dövüyordu, halayda el ele tutuştum diye dayak atıyordu. Kıyafete, makyaja karışırdı, eve kimseyi sokmazdı. Komşum bilinçli diye bize gelmesine izin vermezdi.” (Huzur, 45)

“Telefon ‘dın’ dese gözümün içine bakıyor. Korkuyorum çalacak diye. Telefon numaramı değiştirdim kimse aramasın diye. Facebook kapandı, Instagram kapandı. Beni 15 dakikalık yere götürmedi. Hani ben yemek, içmek, gezmek için evlenmişim. 33 gün ağladım.” (Papatya, 50)

Kadınların yaşadıkları şiddetin boyutlarını gözler önüne sermek için aşağıda kadınların kendi ağzlarından yaşadıkları şiddet olaylarına yer veriyoruz. Küfür, ağır hakaret, darp, tokat, tekme ve benzeri fiziksel ve psikolojik şiddet unsurlarına maruz bırakılan bu kadınlar, çevrelerinden ve ailelerinden destek bulamayarak şiddet döngüsünü kırmayı erken bir evrede ne yazık ki başaramamıştır.

“Erken doğum olunca bebeğin bazı takipleri vardı. Bebeği hastaneye götürmek için eski eşimi defalarca uyandırmaya çalışırdım. ‘Rahatımı bozdum’ diye bebek elimdeyken bana

vurdu. Saçımdan tuttu, yine aşağılamaya başladı. Otobüste de yüksek sesle söylendi. Eski eşini falan andı. ‘Baksınlar, millet o... görsün’ dedi. O.. diline pelesenk oldu. Karşıdan karşıya geçerken ağızma vurdu, tekme attı. Ağızımdan kan boşandı. Yol boyunca söylendi. ‘Senin gibi kadın olmaz olsun, anana da babana da s...’ dedi. Ağızım balon gibi şişmişti. ‘Ananın evine git’ dedi. Kan gıdımaya kadar inmiş, insanlar otobüste bana bakıyordu.” (Yağmur Damlası, 32)

“Sürekli aşağılama hali vardı. Perde açıksa ‘kime bakıyorsun’ derdi. Belki aradaki yaş farkını dert ederdi. Bu defa korkudan kalın perdeleri bile açmazdım. Aile gezmesine giderdik sadece. Başka insanların yanında bana çok iyi davranırdı, ‘aşkıım, canım’ derdi, ‘Benim hanımım çok iyi’ derdi. Bu nedenle insanlar yaptıklarına inanmazdı. Dışarıda süper iyi, evde sorun. Çocuklar ‘keşke hep misafir gelse’ derdi.” (Huzur, 45)

“Ailemden de destek görmeyince böyle devam etti. Asla işte durmazdı çeşitli bahanelerle. Daha çok çocuklara şiddet uyguluyordu. İnsanlar da görüyordu ama bir şey yapamıyordu. Çocukları işte çalıştırmak istiyordu. Tokat, yumruk, gırtlaklama, en son gırtlakımı sıkarken kızım kurtardı beni. Karda

kışta beni dışarı attı. Pijama ile dışarıda kaldım 1 saat. Oğlum altını ıslatıyor diye döverdi. Öğretmeler de şiddeti önlemek istedi ama daha kötüsünü yapar diye adım atamadım. Çocukların moralini yüksek tutmaya çalışıyordum.” (Gül, 39)

“Dövdükten sonra da diz çözerek özür dilememi isterdi; ne söyleyeceğimi o bana söylerdi, harfiyen söyletirdi. ‘Ölsen leşini çöpten toplayacaklar’ derdi. Kızım da ne olduğunu biliyordu. En fazla 15 dakika banyo yapabiliydik. ‘Doğalgaz parasını sen mi vereceksin, su parasını sen mi vereceksin’ derdi.” (Gül, 39)

Şiddetin kadınlar üzerindeki etkilerine bakılacak olursa, yapılan görüşmelere göre, şiddet kadınlar üzerinde bir ömür boyu süren psikolojik, fiziksel ve ekonomik etkiler yaratabilmektedir. Görüşülen kadınlardan biri şiddet sonucunda fiziksel engelli kalmıştır (Huzur), bir kadın şiddet sonucunda bir gözünü kaybetmiştir (Pembe). Görüşülen kadınlar kronik ağrı, sebepsiz bayılma, varis gibi sorunlardan bahsetmektedir. Bu sorunların bir kısmı doğrudan şiddete bağlı iken (bayılma, kronik ağrı, varis) diğerleri ise şiddetin bir parçası olarak kadının sağlık hizmetlerinden mahrum bırakılmasından kaynaklanmaktadır (görme zayıflığı). Hatta görüşülen kadınlardan biri, şiddet karşısında yaşadığı çaresizlik sonucunda intihara teşebbüs etmiştir. Maruz kalınan fiziksel

şiddetin en uç noktadaki sonuçlarından biri ne yazık ki bir kadının yürüme yetisinin elinden alınmasıdır. Katılımcı (Huzur), henüz hayatının baharında, evli olduğu erkek tarafından evlerinin çatısından itilmiş ve tekerlekli sandalyeye mahkûm bırakılmıştır.

“... kahveye gitti. Gece 2 gibi eve gelmiş, 3 kez kapıyı çalmış, ben duymamışım. Bana kapıda yumruk attı. Ağzım burnum kan içinde. ‘Kapıyı niye açmadın, bana inat yapıyorsun’ diye soba şişisiyle beni dövmeye başladı. En son komşu aklıma geldi, onlar bana yardım eder diye. Dama kaçarken bana dokunacağımı hissettim. Korkulukta bana vuracağımı hissettim. 4. kattan aşağıya düştüm. 12 gün yoğun bakımdaydım. 3 ay ne olduğunu hatırlamadım. Mahkemeye verdim. Benim intihar ettiğimi söylediler. Balkondan atladi demiş. İlk hastaneye gittiğimde ‘beni çok dövdü’ demişim.” (Huzur, 45)

“Kendimi öldürüp kurtulmak istedim, ölümü bekleyerek yaşamaya başladım çünkü o beni öldürüp kurtulacak diye düşündüm.” (Pembe, 45)

İlgili literatürde de vurgulandığı üzere, şiddet ayrıca öğrenilen bir davranıştır. Görüşme yapılan kadınlar, failin ailesinde de

şiddet olduğu, failin ailesinin şiddeti sonlandırmak üzere harekete geçmediği, failin aileden destek gördüğü yönündeki gözlem ve deneyimlerini paylaşmışlardır.

“Eski eşimin babası da çok sinirlenen, vuran, kıran bir insandı. Kayınpederim kayınvalideme bıçak çekmişliği bile var.” (Kiraz Çiçeği, 28)

“Kavgaya edince ailesini arıyordu. Onlara gidiyorduk, hep beraber bana bağırıyorlardı. Bu hep böyle devam etti. İlerleyen zamanlarda şiddet dozu arttı. Çeri domatesi kabuklu verdim diye sırtıma yumruk attı.” (Kiraz Çiçeği, 28)

Mağdurlar açısından bakıldığında ise aile öğretisi, dayak yemenin, ezilmenin, susmanın, kadın olmanın bir parçası olduğu noktasına bile varabilmekte, kadınlara sessiz kalmaları yönünde tavsiyelerde bulunabilmektedir.

“Erkek işte, sinirlenince yapıyor, sen de aşağı konuş, ben de zamanında çok dayak yedim, kadın olduk dayak yiye yiye’ derdi kayın validem.” (Altın, 29)

Kadınlara yapılan görüşmeler, şiddetin sadece kadına yönelik şiddetle sınırlı kalmadığı, aile içindeki çocukların da psikolojik, fiziksel ve ekonomik şiddete

maruz kaldıklarını net şekilde ortaya koymuştur.

“Hem beni hem çocuklarımı döverdi. Morlukları görmesinler diye konu komşuya çıkarmazdı. Beni çocuklarımla canıyla tehdit ederdi. 3. çocuğuma cinsel şiddet sonrası hamile kaldım. Hamile olduğumu söylediğimde “kimden bu” dedi.” (Gül, 39)

“Kızım okulda başarılı bir öğrenciydi. Kızım fındığa gitti, çalıştı ama kızımın parasına el koydu. Yine sözünü tutmadı adam. Harçlıklara el koyardı, döve döve el koyardı. Liseye gitmesine izin vermedi kızımın. Kızım telefonla anneannesine ulaştı. O zaman ‘şaka yaptım’ falan dedi. Bir silgi için bile kavga ederlerdi.” (Gül, 39)

“Küçük oğlum bu süreçten çok etkilendi. Erkek ortamında bir şey söyleyince aşırı tepki veriyor, onlar ne düşünür, yapma, etme diyor. Oğlum psikolojik baskı uyguluyor sanki, sanki onu görüyorum oğlumda.” (Pembe, 45)

“Çocuk büyüdü ama nasıl büyüdü, şiddetin içinde.” (Yağmur Damlası, 32)

“Komşumum kızıma genç kız özenir diye verdiği fondötenle benim morluklarımı kapatırdık.”

(Gül, 39)

“Çocuklar ile görüşmüyordu bile. Arkadaşları ‘babam öldü mü, hep anneni görüyoruz’ derlermiş. Ablamın çocuğunun eskileri ile büyüdü çocuklar. Çocuklara yoğun psikolojik baskı var. Çocuklara tablet aldım görüntülü konuşalım diye, kırmış. Çocukları hep kısıtlıyor. Kızım tombik diye kızıma yemek vermiyor. Birine çikolata alıyor, diğerine almıyor.” (Altın, 29)

Şiddetin çocuklar üzerindeki etkilerine bakılacak olursa, çocukların aile içinde şahit oldukları ve maruz kaldıkları şiddet, çocuklar üzerinde psikolojik ve fiziksel etkiler yaratmaktadır. Görüşülen kadınlar, çocuklarının geceleri alt ıslatma, konuşamama veya yaşitlarına göre geç konuşma, kekemelik gibi sorunlar yaşadıklarını aktarmıştır.

Şiddet, hem kadının dış dünya ile bağlantısını kesip kendisini çaresiz hissetmesi hem de toplum tarafından ‘kabul görmeyen’ bu davranışın saklanması gayesiyle kadınların ve çocukların, en temel haklardan biri olan sağlık hakkından bile mahrum kalmasına neden olabilmektedir.

“Kızımın ansiyetesi var. Sol gözümün görme oranı %1. Oğlum çok sık epilepsi geçiriyor.” (Gül, 39)

“Çocuğum kafasına çok darbe aldığı için epilepsi hastası oldu. Gözümün görme oranı düşük; ameliyat olmam gerekiyor (sol göz), ona bile izin vermedi. ‘Sensın (uyruğundan bahsediyor), pissen’ derdi. Otobüs bileti için para vermezdi. Uzun yol yürümelerinden bacaklarımda varis oldu; asla tedavi ettirmedi.” (Gül, 39)

“Oğlum konuşamıyor, doktora götürmüyorlar. Ben mahkemede söyleyince doktora götürmüşler. E-nabızdan gördüğüm kadarıyla 1 yıl rehabilitasyon çıkmış. Çocuk korkudan konuşamıyor.” (Altın, 29)

“Çocuklarım soy isimlerini değiştirmek istiyor. Kızım verdiği dilekçede ömrünü özetledi. Kendine yeni bir isim seçti.” (Gül, 39)

Kadınlarla yapılan görüşmeler, şiddet döngüsünün 3. aşaması olan ‘balayı aşaması’nın bu vakalarda da yaşandığını göstermektedir.

“Başta ne ise sonu da öyle. Balık baştan kokar sözü çok doğru. Balayı dönemi, kış uykusu gibi. Bahane arayana bahane çok. Keşke ilk çocuğumda boşansaydım.” (Huzur, 45)

[Fiziksel şiddetten sonra] Kendimden geçmişim, ilk kez orada bayıldım... “Seni çok seviyorum, özür dilerim aşkım’ dedi. Her dayaktan sonra özür dilerdi. Ona göre erkek dediğin döver, hakkıymış.” (Yağmur Damlası, 32)

“[Ben evi terk ettikten sonra] Çiçek alıp babamın evine geldi. Eski eşim önümde diz döktü. Bir şans daha vereyim, oğlumuz var işin içinde dedim. 5 gün çok iyiydik. Ses kayıtları, videolar almaya başladım. Yemek beğenmez, temizlik beğenmez, kadınlık görevimi yerine getiririm, tecavüz eder gibi yapardı.” (Yağmur Damlası, 32)

“Çok bencildi, öfke kontrolü sorunu var. Aile terapistine gitmeyi önerdim. Yapardı, 5 dakika sonra özür dilerdi. ‘Bana acımıyorsan çocuklara acı’ derdim. ‘Belki benim sorunum var’ derdim. ‘Belki ben deliyim, psikoloğa gidelim’ derdim. Delilik olarak görürdü (yardım istemeyi).” (Altın, 29)

Yapılan derinlemesine görüşmelerde erkek failin de profili çıkarılmaya çalışılmış, bu amaçla çeşitli sorular sorulmuştur. İlk başta kadınların anlattığı deneyimlerin ortak yanları, ortada aslında tek bir fail olduğunu düşündürse de burada farklı erkekler, aynı ataerkil baskı yöntemini kullandığından görüşmecilere çok “tamidik” gelmiştir. Aşağıdaki tabloda faillerin bilgileri özetlenmektedir.

Tablo 16: Şiddet faillerinin profili

Fail	Yaş	Mağdurla ilişkisi	Meslek	Çalışma Durumu	Alkol/Madde Kullanımı
Fail 1	29	Eş	Gece Bekçisi	Çalışıyor	Yok
Fail 2	53	Eş	Memur	Çalışıyor	Yok
Fail 3	24	Yakın ilişkide	Yok	Çalışmıyor	Var
Fail 4	65	Eş	Emekli	Emekli	Var
Fail 5	46	Eş	Yaycı	Çalışmıyor	Yok
Fail 6	58	Eş	Sağlık Memuru	Çalışmıyor	Var
Fail 7	42	Eş	Sağlık Çalışanı	Çalışıyor	Yok
Fail 8	32	Eş	İşçi	Çalışıyor	Yok
Fail 9	30	Eş	Devlet Memuru	Çalışıyor	Var
Fail 10	36	Eş	İşçi	Çalışıyor	Var

Derinlemesine görüşmelerde elde edilen bulgulara göre, şiddet faillerinin ikisi işsizken sekizi çalışıyor veya emeklidir. Yaşları 29-65 arası değişen bu erkeklerde alkol ve madde kullanım oranı yarı yarıya olarak kaydedilmiştir. üçü ruhsatlı/ruhsatsız ateşli silah bulunmaktadır. Faillerin işsizlik, alkol/madde kullanımını gibi faktörlere sahip olması anlamlı derecede farklılık göstermemektedir. Fail erkeklerin ortak tek özellikleri erkek olmaları, toplumsal cinsiyet rollerinden beslenerek şiddeti güç gösterisi ve kadınları denetim altına almak için kullanmış olmalarıdır.

4.4.3 Kadınların yardım arama davranışları

Derinlemesine görüşmelerde şiddet mağduru kadınların yardım arama davranışlarını incelemek üzere aşağıdaki odak alanlarında sorular yöneltilmiştir.

- Aile ve yakın çevre desteği
- Şiddete boyun eğme nedenleri
- Kırılma noktası
- Haklar bağlamında farkındalık düzeyi

Kadınların yardım arama davranışları değerlendirildiğinde, literatürün de teyit ettiği üzere, şiddet mağduru kadınların yardım arama davranışlarını kolaylaştıran faktörlerin yanı sıra kadınların yardım istemesini zorlaştıran faktörler de mevcuttur. Ekonomik bağımsızlık, aile ve yakın çevre desteği, kadını her anlamda destekleyen güçlü hukuki mekanizmaların

varlığı, eğitim düzeyi, toplumsal cinsiyet rolleri, çocuk olması veya olmaması ve kadının benlik algısı, kadınların yardım arama davranışını olumlu etkileyeceği gibi olumsuz da etkileyebilmektedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri ve çocukların varlığı, toplumda kutsal olduğuna inanılan aileyi koruma ihtiyacı, kadınların yardım ve dolayısıyla hak arayışına girip girmeme kararında son derece etkili olmaktadır. Şiddetin bir kereye mahsus olduğu düşüncesi, çocukları aile ortamında büyütme isteği gibi etmenler, kadının şiddet karşısında sessiz kalmasına neden olabilmektedir.

“Çocuk olunca insan susuyor. Kızıma da şiddet uygulamaya başladı. Ses yapınca kalkıp bizi döverdi. Evin içinde yaşam alanımız yoktu.” (Altın, 29)

“İlk şiddetten sonra ayrılmak istedim, hamileydim, aldırma istedim ama beni durdurdular. Hamileyken şiddet gördüm. Dışarı çıkalm demem, evde oturalım demem sorundu. Ben sessiz kalırdım. Hep alttan almaya çalıştım. Şiddeti gören hep bendim.” (Yeni Hayat, 30)

“Eski eşim tekrar geldi, oğluma canım, bana cicim. Annem gitmemi istemedi. Ama naptım gene gittim çünkü oğlum var için içinde. Baba

dedim ben gidicem. Babam dedi 'gitme, hata edersin'. Ama oğlum için son bir şans verdim. Gene cicim ayları, mutluyuz 5 gün çok iyiydik. Sonra gene başladı. Ama orda ben akıllandım ses kayıtları, videolar almaya başladım. Cicim ayları geçti. Küfürlerin dozu arttı. 5 sene olacaktı neredeyse, dedim bu olmayacak."

(Yağmur Damlası, 32)

"Eski eşim 'Ben pişmanım, eve gidelim, çocuğumuzu beraber büyütelim, özür dilerim' dedi. Ben zaten bu sözcükleri duymak istiyormuşum ve inandım. Eve döndüm. 'Aklı mı yok, neden eve dönmüş' derdim kadınlara, yaşamadan anlayamıyormuş insan'.

(Kiraz Çiçeği, 28)

Çocuklar, kadınlara karşı bir tehdit olarak kullanılabilir. Bilhassa geleneksel kalıplar içinde büyümüş, aile desteği alamayan ve ekonomik bağımsızlığını sağlayamamış kadınlar, çocukları için şiddete boyun eğebilmektedir.

"Gidersen git ama çocuk bende kalacak' dedi. Ailem beni kabul etti ama çocuğumu kabul etmedi. Doğuda çocuğun verilmemesi en büyük etmen. 'Herkes aynı durumda, kadın dayak yer' bilincini yüklüyorsun beynine; 'çocukla geçer, çocuklar büyüdükçe değişir'. Bu mantık bende 22 yıl devam etti." (Huzur, 45)

"Çocuklarımı alacaklar diye korkuyordum. İlk, kızım 7 aylıkken beni çok dövdü. Babamın evine gittim. Çocuğu eşime vermek istediler. Sabah kalkıp arayıp 'beni eve götür' dedim. Döndüğüm ilk gece yine dayak yedim onu rezil ettim diye. 'Bu adam beni öldürse de çocuğum için katlanacağım' düşüncesi oluştu bende." (Huzur, 45)

"Çocukları alıp kaçmak istedim. Anneannem bana 4 tane altın verdi. Çocukların sağlık karnelerini unutmuşum. Annemle babama dostuma kaçtığımı söylemiş. Babam da bana dayak attı. Babamda da namus baskısı vardı. Kör kuyusunun içerisinde ışığı görüyorsunuz ama çıkış yok. Gördüğüm ışığa ulaşamıyorum. Tırmanacak bir dal arıyorum." (Huzur, 45)

"Babam 'oğlunuzu [çocuğu] alın gidin' dedi. Oğlum sersemledi. Oğlum gitti ya ben bayılmışım, ambulans gelmiş, babam kalp krizi geçirmiş, babam hıçkırma hıçkırma ağladı. 'Oğlum gitsin sana bir şey olmasın baba' dedim. Evden cenaze çıkmış gibiydi. Oğlum gitti." (Yağmur Damlası, 32)

“Büyük kızım bana defalarca ‘kaç’ dedi. Gideyim ama nereye gideceğim. Ben gidersem elalem bana ne diyecek, çocuklarım perişan olacak. Eve gelmeyince mutlu olurdum, başka kadına gittiğini bile bile. O gece bize ait olacak diye sevinirdim. Yatakta beni kullanamayacak diye sevinirdim. O gece bize bayram olurdu. Çocuklar da baba gelmeyince mutlu olurdu. Kahveden gelince uyku numarası yapardım. Hala gece sıçrayarak uyanırım çünkü tekme atarak uyandırırdı.”
(Huzur, 45)

Kadınların, yardım arayışına girmemeleri veya yardım arama davranışı ertelemelerinde bir diğer önemli etmen, kadınların hakları konusundaki farkındalık düzeylerinin düşük olmasıdır. Aslında failler de kadının gerek resmi gerek gayri resmi kanallara başvurarak hakları konusunda bilgi edinmesinin önüne geçebilmektedir.

“Televizyonda avukatlı program çıkınca hemen kapatırdı, bana izletmezdi. Uzaktan bir tanıdığım pompalı tüfekte karısını öldürmüştü. Buna eski eşim ‘vardır bir şeyi, demek ki ne yapmış da ölmüş’ demişti.”
(Karanfil, 43)

“Kimse beni hastaneye götürmedi. Darp raporu almayayım diye kayınvalidemin evine götürdüler; ben zaten darp raporunu akıl edecek durumda değildim, bilmiyordum nasıl alınır. Şikâyetçi olmayacağımı düşündükleri için telefonumu getirdiler. Boşanmaya karar verdiğim için anneme mesaj attım. Farkında değildim hiçbir şeyin, çok iyi niyetliydim. Kendi suçum gibi arkadaşlarıma anlatmaya çekindim.”
(Kiraz Çiçeği, 28)

“Dayaklarına şahit olmasın diye konu komşuyla görüştürmezdi. Ben korkumdan gidemedim darp raporu almaya. Allahım nolur yakalanmayalım diye son olaydan sonra o dışarıdayken kızımı karakola bilgi almaya göndermiştim.”
(Gül, 39)

“15 yıllık evliyken boşanmaya karar verdim. Televizyondaki kadın cinayetleriyle beni tehdit ediyordu. ‘Boşanmak istersen sonun böyle olur’ diyordu. ‘Sen gidersen ben zaten öldüm, o zaman seni öldüreceğim, çocuklar umurunda değil’ diyordu. Tutkulu aşık olduğunu sanıyordu halbuki bu psikolojik manyaklık. Tartıştığımızda boğazımı tutardı iterdi. Evde hep bağırma kavga vardı. Huzur yoktu. Kızım 6 yaşındayken

'bize neden başka baba seçmedin' demişti.” (Karanfil, 43)

Görüşülen kadınlar açısından değerlendirildiğinde, failin çocuklara da şiddet uygulamaya başlaması veya çocukların şiddetten olumsuz etkilenmesi, kadınların yardım arama davranışında bir kırılma noktası olabilmektedir.

“Annem ölürse biz naparız dedi çocuklarım, beni koparan bu oldu. Şiddet önünü alnamaz normalleşmiş bir boyuta gelmişti. Kaçmasaydık bizi öldürecekti. Ucundan sıyrıldık. Gizlice valiz hazırladık kaçtık. Hayatımızda ilk defa taksi çağırdık ve onu da evden kaçmak için çağırdık. Otobüs terminaline gizlice girdik. Annemin yanına ... şehrine kaçtık.” (Gül, 39)

“Dayaktan şiddetten bıktım. Oğluma el kaldırıncaya bende film koptu. Oğlunu umursamayan babayı ben ne yapayım. Ben bayılınca oğlum çığlık atmış, oğlum da kekeme oldu. 'Anasından kanından oldu' dedi kayın validem ama aslında korkudan oldu. Her şeyine sabrettim ama oğluma el kaldıramayacaktı, 'bu çocuğu babandan yaptın' demeyecekti, kekemelik nedeniyle alay etmeyecekti. Beni k... itham etmeyecekti.” (Yağmur Damlası, 32)

“Ben hep çocuklarımı düşündüm. Onlara daha iyi bir gelecek sunmak için katlandım ama olmayınca ayrılma kararı aldım. Hepsi çocuklar içindi. Kolay olmadı. Kötü bir duyguydu, 8 sene hayatı paylaştık.” (Yasemin, 26)

Yardım arama davranışında bir diğer kırılma noktası, kadının can güvenliğinin ciddi tehdit altında olmasıdır.

“Pompahı aldı eline kendimi de vurucam seni de vurucam diye. Sonra birini aradım geldi ev içinde olur böyle şeyler dedi. Kızım aradı beni alın götürün yoksa benim tabutumu götürürsünüz dedim.” (Papatya, 50)

Kadının hakları konusunda bilinçlenmesi de kadının yardım arama davranışını kolaylaştıran bir etmendir.

“Çalışıyordum, sendikaya üyeyim ben. Eylemlere katılırdım. Buna tepki verirdi hep. Bir gün XXX'in ortasında beni takip etmiş. Bir darbe geldi, sokakta beni dövdü. Darp raporu aldım. Boşanmaya karar verdim. Demek ki dolmuş taşmışım. Belediyede kadın sığınma evinde çalışan arkadaşşıma gittim. Orada gelincik merkezine yönlendirdiler.” (Karanfil, 43)

Tablo 16'dan da anlaşılacağı üzere, kadının eğitim düzeyi, ekonomik bağımsızlığı ve çocukların varlığından

bağımsız olarak, aile desteği her zaman kadının yardım arama davranışını kolaylaştırmakta ve hızlandırmaktadır. Ancak kimi zaman toplumsal baskı, kimi zaman namus baskısı ve kimi zaman da failin ailesi ve yakın çevresinin baskıcı tutumları, kadınların şiddeti gizlemesine ve dolayısıyla yardım arayışının gecikmesine neden olabilmektedir.

“1 yıllık evliyken boşanmak istedim. Anneme babama hiç anlatamadım. Halama anlattım. Bir arkadaşşıma anlatıyordum.” (Karanfil, 43)

“Annem ve ablalarım bana destek olurdu. Kayın validem çok kötü bir insandı. Sadece dinlerdi, asla bize sahip çıkmazdı. Ailem gelince şikâyet ederdi, o geldi, bu geldi diye.” (Yeni Hayat, 30)

“Barışmayı hiç düşünmedim. Bizi neredeyse öldüreceklerdi. Kendi ailesi de onu pohpohlardı. Ablası var,’da, hepsi aynı. Şiddet onların ailesinde normal. Sinirlenince kapıları, duvarları tekmelerlerdi, kavga ederlerdi. Kaynanam da kötü

bir insandı. Hiç kapımı çalmazdı, yukarda dinlerdi ben aşağıda şiddet görürken.” (Yeni Hayat, 30)

“Ben dayak sonrası bayıldığımda çocuğum annem öldü diye ağlardı. Sonra dayanamadım çıktım babamın evine geldim ilk defa.. ‘S... git babanın evine’ derdi bana, gidince de sinirlenirdi. Arardı sen neredesin diye. ‘Ben öyle bir şey yapmadım, yalancısın’ derdi. Aileme söylemezdim, erkek kardeşim eski eşime ne yapardı bilmiyorum. Pişman olunca ‘gel’ diye arardı. ‘Senin suçun günahın yok, psikolojik sorunlarım var’ diye ağlardı.” (Yağmur Damlası, 32)

Yine aşağıdaki tabloda görüleceği üzere, şiddetin adli bir vakaya dönüşmesi, yardım arayışını hızlandırmaktadır. Pembe ve Huzur örneklerinde olduğu gibi her ne kadar kadına şiddet olayını saklama veya farklı şekilde yansıtma yönünde baskı yapılabilse de şiddet bir kere adli vakaya dönüştüğünde gerçeklerin gün yüzüne çıkma olasılığı artmaktadır.

Tablo 17: Şiddet mağduru kadınların yardım arama davranışları ve kırılma anı

Rumuz	Şiddetin başlaması ile resmi makama başvuru arasında geçen süre	Şiddetin ilk kez bildirildiği kurum	Aile ve yakın çevre desteği	Daha önce resmi makamlara başvurmama sebebi	Kırılma anı
Kiraz Çiçeği	12 ay	Adliye	Aile destekliyor	Bilgi eksikliği	Çocuğuna zarar gelmesi korkusu
Karanfil	15 yıl	Adliye	Aile destekliyor	Çocukların küçük olması	Ağır darp edilmesi
Pembe	7 yıl	Hastane/adli vaka	Destek görmüyor	Toplumsal baskı endişesi	Adli vaka
Papatya	7 ay	Adliye	Aile destekliyor	2. evliliği olduğundan toplumsal baskı endişesi	Silahla tehdit edilmesi
Gül	12 yıl	Adliye	Destek görmüyor	Çocukların küçük olması	Çocukların talebi
Huzur	22 yıl	Hastane/adli vaka ve engelli rehabilitasyon merkezi	Destek görmedi	Hiç desteği olmaması, ekonomik çaresizlik	Şiddet sonrası engelli kalması
Yağmur Damlası	7 yıl	Polis	Aile destekliyor	Düzeleceğine inanması	Çocuğuna şiddet başladığında
Altın	9 yıl	Polis ve sığınma evi	Destek görmedi	Aile baskısı	Eski eş evden atınca
Yeni Hayat	5 yıl	Polis	Aile destekliyor	Aile baskısı	Komşuların polise şikâyeti
Yasemin	8 yıl	Adliye	Annesinden destek görüyor	Çocukların küçük olması	Çocuklara şiddetin dozunun artması

Tablodan anlaşılacağı üzere, görüşülen kadınların ikisi 12 aydan az, sekizi 12 aydan uzun süre şiddete maruz kalmıştır. Şiddet

mağdurlarının ilk başvuru noktası hastane, polis veya doğrudan dava açmak üzere adliye kurumlarıdır. 10 kadından yalnızca 1'inin sığınma evinde kalmış olması dikkat çekicidir. Şiddeti daha erken bildirmeme ve yardım aramama sebepleri arasında aile desteği olmaması, çocuklar için katlanma ve ekonomik güçsüzlük bulunmaktadır. Kadınların yaşadıkları kırılma anı ve sonrasında yaşadıkları şiddeti bildirmeleri ise daha çok ağır derecede darp ve olayın adli vakaya dönüşmesinin yanı sıra çocuklara şiddetin başlaması veya çocukların şiddete tepki göstermeyen annelerine yakınmaları olmaktadır.

“Çocuk olunca insan susuyor. Kızıma da şiddet uygulamaya başladı. Ses yapınca kalkıp bizi döverdi. Evin içinde yaşam alanımız yoktu.” (Altın, 29)

“Annem ölürse biz naparız dedi çocuklarım, beni koparan bu oldu. Şiddet önünü alnamaz normalleşmiş bir boyuta gelmişti. Kaçmasaydık bizi öldürecekti. Ucundan sıyrıldık. Gizlice valiz hazırladık kaçtık. Hayatımızda ilk defa taksi çağırdık ve onu da evden kaçmak için çağırdık. Otobüs terminaline gizlice girdik. Annemin yanına ... şehrine iline kaçtık”. (Gül, 39).

“Çocuklarımı alacaklar diye korkuyordum. İlk kızım 7 aylıkken beni çok dövdü. Babamın evine gittim. Çocuğu eşime vermek

istediler. Sabah kalkıp arayıp ‘beni eve götür’ dedim. Döndüğüm ilk gece yine dayak yedim onu rezil ettim diye. ‘Bu adam beni öldürse de çocuğum için katlanacağım’ düşüncesi oluştu bende.” (Huzur, 45)

“Büyük kızım bana defalarca ‘kaç’ dedi. Gideyim ama nereye gideceğim. Ben gidersem el alem bana ne diyecek, çocuklarım perişan olacak. Eve gelmeyince mutlu olurdum, başka kadına gittiğini bile bile. O gece bize ait olacak diye sevinirdim. Yatakta beni kullanamayacak diye sevinirdim. O gece bize bayram olurdu. Çocuklar da baba gelmeyince mutlu olurdu. Kahveden gelince uyku numarası yapardım. Hala gece sıçrayarak uyanırım çünkü tekme atarak uyandırırdu.” (Huzur, 45)

“Evde hep bağırma, kavga vardı. Huzur yoktu. Kızım 6 yaşındayken ‘bize neden başka baba seçmedin’ demişti.” (Karanfil, 43)

“Şiddeti bildirmemiş olsaydım hayatta olmazdım. Kimse çocuklarımla da ilgilenmezdi. Ben o yüzden evden ayrıldım. Kızım ‘Annem ölürse biz ne yaparız’ deyince harekete geçmeye karar verdim.... Aile Bakanlığımı aramıştım. Gelelim alalım seni evden dediler ama ben korkudan kabul etmemiştim” (Gül, 39)

Bu bölümden anlaşılacağı üzere, şiddet gören kadınların yardım arama davranışları, bilgi ve farkındalık düzeylerinden, aile desteği olup olmamasından ve ekonomik durumlarından etkilenmektedir. Ailesinin desteğini alan kadınlar şiddeti daha erken bir evrede resmi kurumlara bildirirken herhangi bir desteği olmayan kadınlar uzun yıllar boyunca şiddete boyun eğmek zorunda kalmaktadır. Kadınlar çoğunlukla bu şiddete katlanarak çocukları için evliliklerini sürdürdüklerini anlatmış olsalar da derinlemesine görüşmelerde elde edilen bulgular, kadınların aynı zamanda çocukları için de şiddete dur demeye karar verdiklerini göstermektedir.

4.4.4 Şiddet mağduru kadınların adli süreç deneyimleri

Derinlemesine görüşmelerde şiddet mağduru kadınların adli süreç deneyimleri hakkında bilgi edinmek için sorular sorulmuş ve verilen cevaplar aşağıdaki kategorilerde gruplanmıştır.

Adli süreç deneyimleri

- Koruma kararları

- Sürecin uzunluğu
- Tedbir nafakası, nafaka ve tazminat
- Failin cezasız kalması
- Başvurulan kurumlarla ilgili deneyimleri

Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere, görüşme yapılan kadınların 6'sının adli süreçleri sonuçlanmış olup 4 kadının adli süreçleri istinaf mahkemesinde devam etmektedir. Görüşülen 10 kadın da Gelincik Merkezi'nden adli destek almış ve bu sebeple hepsinde önleyici tedbir kararları ivedilikle alınmıştır. Genel olarak kadınlar adli sürecin uzun ve yorucu deneyimini dile getirmiştir.

Boşanma davası sonuçlanan kadınların nafaka ve tazminat alma deneyimleri ise benzer şekilde sancılı olmakta, avukatları aracılığıyla icra yoluyla nafaka alabilmektedirler. Kadınların büyük çoğunluğu çocuklarının velayetini alabilmeyi başarmış olup yalnızca bir katılımcı, kendi isteğiyle velayeti karşı tarafa verdiğini, zira kalacak yeri olmadığı için çocuklarını alamadığını belirtmiştir.

Tablo 18: Adli süreç bilgileri

Rumuz	Adli süreç	Süresi	Önleyici/ Koruyucu Tedbir	Velayet	Nafaka	Tazminat
Kiraz Çiçeği	Boşanma davası devam ediyor	2 yıldır devam ediyor	Var	Evet	500 TL tedbir nafakası	Yok
Karanfil	Boşanma davası sonuçlandı		Var	Evet	İcra yoluyla nafaka alıyor	Var
Pembe	Ceza davası sonuçlandı. Denetimli serbestlik verildi.	5 yıl	Var	-	-	Talep etmedi
Papatya	Boşanma davası sonuçlandı. Karşı taraf İstinaf Mahkemesi'ne başvurmuş.		Var	-	Tedbir nafakası – 1000 TL Nafaka 400 TL	Var
Gül	Boşanma davası sonuçlandı. Karşı taraf İstinaf Mahkemesi'ne başvurmuş.		Var	Evet	300'er TL	Maddi manevi toplam 40.000 TL
Huzur	Ceza davası sonuçlandı. 19 yıl ceza aldı. Firarda.		Var	18 yaşından büyükler		
Yağmur Damlası	Boşanma davası sonuçlandı		Yok	Evet	İcra yoluyla nafaka alıyor	Evet ama alamıyor
Altın	Anlaşmalı boşanma sonuçlandı		Var	Karşı tarafa verildi	Yok	Yok
Yeni Hayat	Çekişmeli boşanma davası sonuçlandı. Karşı taraf İstinaf Mahkemesi'ne başvurmuş.	4 yılda sonuçlandı	Var	Evet	İcra yoluyla nafaka alıyor	Maddi manevi toplam 25.000 TL
Yasemin	Çekişmeli boşanma davası sürüyor	4 yıldır devam ediyor	Var	Çocukları yanında		

Görüşülen kadınların yaşadıkları şiddeti bildirdikleri kurum deneyimlerinde olumsuz deneyimler de öne çıkmaktadır. 45 yaşındaki Pembe rumuzlu katılımcı, şiddeti bildirdiği kolluk kuvvetlerinden ve adli süreçlerden uzun süre sonuç alamadığını belirtmektedir.

“Benim canım yandı, onun canı yanmadı, hiçbir şey yaşamadı, başka kadınlara da yapar.”
(Pembe, 45)

“Tokat attığımda şikâyet ettim ama bir şey olmadı. Polise çok kez şikâyet ettim, hem kayıncımdem hem ben şikâyetçi olduk. Polise hayati tehlikem olduğunu söyledim. En çok o zoruma gitti. Defalarca cinsel, bedensel şiddete maruz kaldım. Elini kolunu sallaya sallaya devam ediyordu. Bangır bangır söylüyordum [şiddeti, yaşadıklarımı] ama sonuçsuz. Kanun, polis, o, bu caydırıcılığı yok. Sokakta yürümeye korkuyorum. Yolda sürekli insanlara bakıyorum, bir yerden çıkacak gibi geliyor. Benim yaşadığının binde birini yaşamadı... Uzun kaybı ile ondan en ucuz şekilde kurtuldum, yoksa ölürdüm. O normal değildi.”
(Pembe, 45)

30 yaşındaki bir diğer katılımcı ise failin silahı olduğu halde bunu kanıtlamadığını belirtmiştir. Ek olarak, görüşülen kadınların adli süreçler ve haklarına ilişkin farkındalık

düzeylerinin Gelincik Merkezi'ne başvuru öncesinde düşük olduğu gözlemlenmiştir.

“Ruhsatsız silahı vardı, silahları, sallaması vardı. Polisler gelince silahları komşuya kaçırdı kanıt veremedik.” (Yeni Hayat, 30)

“Bu konuları hiç bilmiyordum. Koruma kararı, süreçler falan hiç bilmiyordum. Kanun ve haklarım konusunda hiç bilgim yoktu. Haberlerde duyuyordum ama işleyişi bilmiyordum. Evin bana ait olduğunu bilseydim onları [eski eşi ve eski eşinin ailesi] eve almazdım.” (Kiraz Çiçeği, 28)

Genel olarak adli süreçlerin yavaşlığı konusunda mağdur olduklarını belirten katılımcılar, özellikle bu süreç içinde ekonomik anlamda zor günler geçirdiklerini de vurgulamıştır.

“Eski eşimin soyadını taşımak istemiyorum. Süreç çok yavaş işliyor. ‘Yemek yapmıyor, temizlik yapmıyor’ gibi bahaneler bulunuyor. Aile dışında kimse destek olmuyor.” Ben dayak sırasında ittirmek için tırnaklarımla kolunu çizmişim. Onların fotoğraflarını çekmiş, benim aklıma hiç fotoğraf çekmek gelmedi.”
(Kiraz Çiçeği, 28)

“ ‘Davayı sen aç’ dedi. Annemin biriktirdiği parası vardı. 1000 TL kadar. Benim kartımda para yok

evde ekmek yok. Anne dedim yarın gidelim, doktora dedim. Önce boşanma davası açmaya gittim. Sonra doktora gittik. Düzenli 500 lira nafaka ödüyor ama çok az bu miktar. Çocuk yardımını da o alıyor zaten.” (Kiraz Çiçeği, 28).

Görüşülen kadınların Gelincik Merkezi ile tanışması ya bir tanıdık aracılığıyla veya polis karakolundan ya da adliyeden yönlendirme ile olmuştur. Gelincik Merkezi'ne yönelik deneyimlerinin çok olumlu olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle koruma kararlarının hızla çıkarılması, merkezin şiddet mağduru kadınlara en önemli yardım unsurlarından birini oluşturmaktadır.

“Arkadaşımı aradım, arkadaşım avukat; Gelincik Merkezine yönlendirdi beni. Koruma kararı istedi, çok yardımcı oldu. Avukat ... Hanım ile tanıştım. Çok memnum kaldım hizmetten.” (Kiraz Çiçeği, 28)

“Koruma kararı o kadar işe yaradı ki. Koruma kararım var, sonradan haklarımı öğrendim ve bu bana inanılmaz bir güç verdi. Her defasında yeniliyoruz 3 ay 3 ay alıyoruz. 2 senedir dava devam ediyor. Ben üniversite mezunu olduğum halde bilmiyordum. Gelincik merkezi o kadar güzel sarmalıyor bilgi veriyor ve ücretsiz olması çok iyi. Gelincik merkezi benim hayatımı kurtardı, umarım

daha çok insana ulaşır. İnsanların destek olacak insanlara ihtiyacı var.” (Kiraz Çiçeği, 28).

“Otobüste gelincik merkezinin numarasının telefonunu çektim. Gençlik parkının içinde bir yere, sonra Kızılay'daki yerine yönlendirdiler. Bazı kağıtlar istediler. Çok şanslıydım, çok hanım efendi, beni dinleyen bir avukattı.” (Papatya, 50)

“Adliyede şiddet gördüğümü anlayınca ‘gelincik üzerinden başvuru’ dediler. Benim gittiğim hafta 3 kadın öldürülmüştü. Gelincik sayesinde yarım saat içinde avukat atandı. Avukat 15-20 dakika içinde geldi. Adli süreç başladı. Süreç hakkında bana bilgi verildi. Ne sorular sorulacağını söyledi. Koruma kararı çıkarıldı, 7 aya kadar uzatıldı.” (Gül, 39)

Özellikle hukuki bilgi düzeyi düşük olan şiddet mağdurları için Gelincik Merkezi'nin çok önemli bir yardım mekanizması olduğu aşğıdaki alıntıdan da anlaşılmaktadır.

“Gelincik süreci benim için zor değildi. Avukatım beni çok aydınlattı, ne zaman istesem ulaştım. Hep aradım akıl aldım avukatımdan. Bana yol gösterdi. Bizim gibi insanlar için çok iyi. Bir şey bilmeyen kalkıp nereye ne dilekçe vereceğini bilmeyen bir insan için çok güzel bir hizmet.” (Papatya, 50)

“Baro söyledi, ben Gelinciği bilmiyordum. Elimde ihanet delilleri vardı, darp raporu vardı. Yoksa haklarımı bilmiyordum, Ankara Barosu söyledi.” (Yeni Hayat, 30)

“Adliyeye geldim dava açmak için. Gelincik Merkezini önerdiler.” (Yasemin, 26)

Altın rumuzlu katılımcı, sığınma evinde kalan tek katılımcıdır ve deneyimlerini şu şekilde aktarmaktadır.

“Sığınma evinde 6 aydan fazla kalınmıyor. 6 ay kaldım. O süreç hayatımın en güzel süreciydi. Kendimi tanıma sürecimdi maddi-manevi. İnsan içine ilk defa çıktım. XXX’de hiçbir yeri bilmem. Başta değişik geldi. Uzman, psikolog, dinliyorlar, kafanızı dağıtıyorlar. Gece gündüz demeden nöbetçi uzmanlar yanımızda. İş bulmaya yardımcı oluyorlar. İş buldum, güvenli diye mi araştırdılar. Kafede çalıştım ben. Her türlü güvenliğim için çalıştılar, korudurlar, kolladılar. Onlar sayesinde çalıştım maddi olarak toparladım manevi olarak güçlendim. Hep ezildiğim için kavgadan güdültüden, bana kendimi keşfettirdiler, öz güvenim yerine geldi. Gittim çalıştım kazandım harcadım. Çok güzeldi.” (Altın, 29)

Adli süreç elbette ki şiddet mağduru kadın için mağduriyetin tekrarlanması olarak da

devam edebilmektedir. Özellikle şiddet nedeniyle açılan boşanma davalarında sürecin uzunluğu ve nafakanın icra edilememesinden dolayı kadınlar ikincil mağduriyete uğramaktadır. Davanın görülmesi sırasında bir katılımcının kendini ne kadar yalnız hissettiğini anlattığı sözleri, şiddet karşısında aile desteğinin ve diğer destek mekanizmalarının önemine işaret etmektedir.

“Ameliyattan hemen sonra Gelinciğe başvurduğum, daha gözüm sargılıyken. O normal hayatına devam ediyordu, kimse bir şey yapmayacaksa ben yapayım, araba ile çarpayım, plan yapıyordum, kurguluyordum. Tek başına dışarı çıkamıyordum, sanki her an karşıma çıkacak, sırtıma dokunacak gibi hissediyordum... Normal hayatım sekteye uğradı. Keşke ona zarar verseydim, psikolojik olarak bana çok zarar verdi. Mahkeme sonucu benim acımı dindirmedi. Hak ettiği cezayı almadı. Bazı insanlar kanuna bırakmıyor da kendi hallediyor ya haklı görüyorum...Mahkemelere tek başına gidiyordum, polis ricam üzerine benim ile birlikte oturuyordu. Koruma tedbiri alınmadı. O çok güçlü, sülale olarak orada, ben tek başıma. Göz göze geliyorduk. Adliyenin bahçesi bile bana hâlâ çok korkunç gelir.” (Pembe, 45)

Mahkeme sürecinin sonucundan çok memnun olduğunu belirten Papatya (50),

gördüğü şiddeti bir nebze de olsa tazmin eden mahkeme süreciyle ilgili memnuniyetini aşağıdaki sözleriyle dile getirmiştir.

“Mahkeme bitti, şimdi bir üst mahkemede (istinaf mahkemesinden bahsediyor). 30 bin tazminat, 1000 lira nafaka ve bir bilezik kazandım. 1.5 ay sonra avukat aradı, hakim 1000 lira nafaka bağlamış. 7 ay evde durdum ama bana 77 yıl gibi geldi.”
(Papatya, 50)

“Hâkim çok güzel bir karar verdi. En son boşanma kararı çıktı. Çocukları ayda yarım saat görebilecek. Maddi 50.000 ve manevi 80.000 talebinde bulunmuştuk. Maddi 20.000 manevi 20.000 tazminat çıktı. Küçük oğluma da nafaka bağlandı ama ödemiyor. Kişi başı 300er lira nafaka belirlendi.”
(Gül, 39)

Mevcut yasaların kadınlara karşı şiddeti önleme ve cezalandırmada yetersiz kaldığını vurgulayan katılımcılar, bu süreçteki deneyimlerini şu şekilde aktarmıştır.

“Ceza davası oldu, 3000 lira ceza çıktı hapse girmedi. Çocuklarım çok üzüldü ceza almadığına. O kadar çok şey yaşadılar ki ben sevgi aşulamaya çalışsam da onlar nefreti ondan öğrendi ve babalarının da canı yansın istiyorlar kendi canları

çok yandı çünkü.3 bin ceza ne, Ben ölsem Allah rahmet eylesin diyeceklerdi. Bu işin şakası yok. Adalet işlemiyor.” (Gül, 39)

Aile baskısı ve korkudan şikâyetinde bulunamadığını belirten Gül (39), failin cezasız kalmasıyla ilgili görüşlerini şu şekilde paylaşmıştır. **“Korkudan şikâyet edemedim. Kadınlar da böyle korkuyor. Aile baskısı var. Kayınpederim aleyhimde şahitlik yaptı ben bunu ispatlayamam. Ses kaydı veremem özel hak. Çok ince noktalar var. Kadını savunuyorsak dışardaki adamın elini kolunu sallamasıyla olmaz. Kadını korumaya aldın sığınma evine ama adam serbest dolaşüyor buna bir çare bulunmalı. Dışarıdaki adam pimi çekilmiş bir el bombası. Adam için bir çare bulmak lazım. Ölümler bu şekilde oluyor.”** (Gül, 39)

Hakkında uzaklaştırma ve koruma kararı olduğu halde bunların ihlali ve gizlilik kararlarının süreçteki işleyişi hakkında kendi deneyimlerini aktaran Huzur rumuzlu katılımcı, sığınma evinde kalırken karşı tarafın kendisini bulabildiğine işaret etmektedir. **“Hastanenin ... ünitesinde iken plan kurmaya başladım. Hastaneden çıkınca anneanneme gittim. O gece polis gelip beni aldı. ‘Seni öldürürüm, asarım, keserim’ diye tehdit ediyordu. ... merkezine yerleştirildim. Orayı taciz etmeye**

başladılar. Müdür ‘Biz seni burada tutamayız’ dedi. 10 gün sonra gizlilik kararıyla ...’e gönderdiler. Aldığım ilaçlardan benim nerede olduğumu bulmuşlar. Ailem dahi orada olduğumu bilmiyordu. Bir bayan beni aradı, kayıt almaya başladık kanıt olsun diye. Ben ‘... şehire’ gideceğim dedim. Gizlilik kararı çıkardılar. 1 yıl ... şehirde kaldım, sonra ... şehre.”
(Huzur, 45)

Buna ek olarak, engellilik ve şiddet mağduriyeti birleştiğinde mevcut kurumsal mekanizmaların yeterince iyi işlemediği görülmektedir. Öncelikle, sığınma evi yerine engelli rehabilitasyon merkezinde kalmak zorunda olan Huzur rumuzlu katılımcı, bir yandan da adres gizliliği nedeniyle engelli maaşını alamadığını belirtmektedir.

“Gizlilik kararı nedeniyle adresim görünmediği için engelli maaşı alamıyordum. ... Hanım [Gelincik Merkezi tarafından görevlendirilen avukat] ŞÖNİM üzerinden bana yardımcı oldu. Engelli maaşım da bağlandı. Daha önce maddi olarak ihtiyacım olduğumun farkında değildim... “Şu an engelli maaşı almıyorum (boşandıktan sonra). İcra yoluyla nafaka bağlandı (391 lira). Nafaka aldığım için engelli maaşı alamıyorum. Elektrik, su indirimi yok” (Huzur, 45).

Görüldüğü üzere, şiddet mağduru kadınların her tür ekonomik desteğe ihtiyaç duydukları

ancak sistemde alamadığı/alamayacağı nafaka görüldüğünden kendi hakkı olan engelli maaşını da alamadığı anlaşılmaktadır.

Bu katılımcıların Gelincik Merkezi’ne başvurularının da temel sebebi, avukat tutacak maddi güçte olmamalarıdır.

“Hiçbir gelirim yok. Babamın bir emekli maaşı var. Baktık avukat tutamıyoruz baroya başvurduk hemen verdiler. Gittik oraya (gelincik merkezi) bize bir avukat verdiler. Onla konuştuk anlaştık. XXX Hanımla [Gelincik Merkezi tarafından görevlendirilen avukat] tanıştık. ‘Sen mahkemeye çıksan, ne diyeceksin. Birkaç kelimeyi araya getiremiyorsun’ dedi eski eşim. Saolsun, avukatım çok yardımcı oldu ben yapamazdım. Avukatımın desteğiyle mahkemeyi kazandık. Nafaka bağlandı, maddi-manevi tazminat kazandık ama eski eşim ödemedi.’ (Yağmur Damlası, 32)

“Çalışmıyordum, maddi durumum belliydi. Gelinciğe başvurduğum. ... Hanımla [Gelincik Merkezi tarafından görevlendirilen avukat] tanıştım.” (Yeni Hayat, 30)

Anlaşmalı boşanan bir katılımcı, bu süreçte korktuğu için anlaşmalı boşanmak istediğini ve çocuklarının velayetini de eski eşine vermek zorunda kaldığını anlatmaktadır.

“Sığınma evi beni Gelinciğe yönlendirdi. Anlaşmalı boşandık. Çocuklar eşimde kaldı, nafaka almadım. Belli bir süre sığınma evinde kalacağım için çocuklarım orda kalsın dedim....Hatayı anlaşmalı boşanarak yaptım ama korktum. Şiddet bağımlısı insan bana zarar verir diye kurtulmak istedim. Tek pişmanlığım çocuklarımı o şiddet bağımlısı insana bırakmak. Boşanırken hiç ceza falan almadı. Ben anlaşmalı boşanmak istemedim ama korktum bana zarar verir diye. Bir an önce kurtulmak istedim açıkçası. Anlaşmalı boşandık diye 2 haftada boşanmamalıyız. Şiddet konusu neredeyse hiç konuşulmadı mahkemede.” (Altın, 29)

“O gece hemen uzaklaştırma kararı çıktı. 2-3 yıl uzadı her defasında. 6 aylık çıkıyordu. Uzaklaştırma kararı olmasa hiç durmazdı...“Nafaka alıyoruz. İcra yoluyla ödedi, şimdi ödemeye başladı. Maddi-manevi tazminata karar verildi (10 + 15 bin) ama ödenmedi, dosya istinafta.” (Yeni Hayat, 30)

“Uzaklaştırma kararı var, 1 senedir aramıyor ve gelmiyor. 3 ayda bir uzaklaştırma kararı yenileniyor. Darp raporu da almıştım.” (Yasemin, 26)

Görüşülen kadınlara süreçle ve genel olarak mevcut hukuki mekanizmaların şiddetle

mücadeledeki etkililiğine ilişkin görüşleri sorulduğunda, katılımcıların çocuğunun mevcut mekanizmaları yetersiz bulduğu görülmektedir.

“Herkes elinden geldiğini yapıyor ama ben yetersiz buluyorum. İnsanlar boşanıyor ayrılıyor, faile ceza verilmiyor hemen salıyorlar. Her gün haberlerde duyuyoruz bir kadın ölüyor. Vermiyorlar ceza.” (Yasemin, 26)

İstinaf mahkemesi süreçlerinin uzunluğu katılımcılar tarafından sürekli dile getirilmiştir. **“Dava sürecinde tedbir nafakası bağlandı. 3. duruşmada hâkim beni boşadı. O bir sürü avukat tutmuştu. Kızımı almakla tehdit etti. Hâkim çok iyi bir adamdı. Boşanmak istemeyince hâkim buna ‘ben sizi boşadım, siz istiyorsanız tekrar evlenin’ dedi. Maddi manevi tazminat verdi hâkim. Evin davası hala istinafta sürüyor. Kararı bozdurmaya çalıştı eski eşim. Mahkemeye geldi tehditler etti.”** (Karanfil, 43)

Koruma kararlarının ihlal edilmesi gibi olumsuz deneyimlerin yanı sıra katılımcıların Gelincik Merkezi’nden aldıkları hukuki destekten çok olumlu bahsettikleri görülmektedir. **“8-9 uzaklaştırma kararı aldım. Bunları ihlal ettiği oldu. Gelincik bana özgürlük kanatlarımı verdi. Cehennemden çıkmamı sağladı.**

Gelincik çok hızlı uzaklaştırma kararı çıkartıyordu. Çocuklar ifade verdi. Ben onları mahkemeye çıkarmak istemedim ama mecbur kaldı. Hukuk sisteminin eksik tarafı, emniyet psikolog geliyor evimde ifade alıyor. Mahkeme salonunda çocuğum babasıyla karşılaşmak zorunda kalmamalıydı....Ben ölümden hiç korkmadım ama çocukların ne olacak ben ölürsem diye korktum. Aldığım destekle canlandım. Cansuyu oldu bana Gelincik. Burası karamsarlığın bittiği yer. Burada bana el uzattılar. Ayaklarına taş değmesin.” (Karanfil, 43)

4.4.5 Şiddet mağduru kadınların güçlenme pratikleri

Derinlemesine görüşmelerde şiddet mağduru kadınların şiddet deneyimlerinin yanı sıra aldıkları destekle ve kendi kararlılıklarıyla nasıl güçlendikleri de incelenmiştir. Bu amaçla özellikle eğitim ve ekonomik alanda, psikolojik direnç alanında güçlenme pratikleri incelenmiş ve gelecekte beklenenleri sorulmuştur. Özellikle pişmanlıkları ve kendileri gibi şiddet mağduru kadınlara tavsiyeleri alınmıştır.

Şiddet mağduru kadınların güçlenme pratikleri söz konusu olduğunda, görüşülen kadınların deneyimlerinden hareketle, hakları ve hukuki mekanizmaların kendilerine tanıdıkları imkânlar hakkında bilgi sahibi olmaları ile kadınların güçlenme sürecinin başladığı anlaşılmaktadır.

Görüşülen kadınlardan birinin ifade ettiği üzere, kadınlar ‘o kör kuyu’nun içinden bir kere ışığı gördüklerinde hem kendi hem çocuklarının mutluluğu ve refahı için harekete geçmektedir.

Kadınlara yapılan görüşmelere göre, kadınların Gelincik Merkezi, ŞÖNİM gibi mekanizmalardan aldıkları destek, güçlenmenin ilk adımını oluşturmaktadır. Ekonomik bağımsızlık günümüzde son derece önemli olsa da yıllarca değersiz, beceriksiz, işe yaramaz olduğuna inandırılan kadının öncelikle kendi değerini görmesi, çaresiz olmadığını, ailesinin, devletin, hukukun onun yanında olduğunu anlaması en az ekonomik bağımsızlık kadar önemli gözükmemekte ve hatta kimi zaman ekonomik bağımsızlığın ön koşulunu oluşturmaktadır.

Görüşülen kadınlar, daha önce harekete geçemediklerine, şiddete daha erken dur demediklerine pişmandır.

“Adam hem geçmişimi hem geleceğimi çaldı....Ufak tefek sorunları çözmezsen çığın altında kalıyorsun.” (Papatya, 50)

“Başta ne ise sonu da öyle. Balık baştan kokar sözü çok doğru. Balayı dönemi, kış uykusu gibi. Bahane arayana bahane çok. Keşke ilk çocuğumda boşansaydım.” (Huzur, 45)

“Düzelmiyor bunu anladım, düzelmiyor, erteleniyor.” (Altın, 29)

Kadınlar, şiddete dur dedikten sonra hem psikolojik hem fiziksel olarak toparlanmaya çalışmaktadır. Şiddet olayının üzerinden geçen süre uzadıkça kadınlar daha mutlu ve güçlü hissetmedir. Şiddet olayı yakın bir geçmişte yaşanmış ise kadınlar öncelikle psikolojik olarak güçlenmeye çalışmaktadır. Çocuklar, daha öncesinde şiddet mağduru kadının, yardım arama davranışını ertelemesine neden olabilese de şiddete dur dedikten sonra çocuklar, kadının hayata daha sağlam tutunması ve geleceğe dair hayaller kurmasında itici güç oluşturmaktadır. Nitekim, görüşülen kadınların büyük bir kısmı, görüşme sonunda çocuklarının, torunlarının fotoğraflarını göstermek istemiş, çocuklarının başarılarından gururla ve gözlerinin içi parıldayarak bahsetmiştir.

“Ehliyet aldım, araba kullanıyorum, iş değiştirdim. Hayata yeniden başladım. Tehdit ve şantaj olmadan yaşamak nefes almak gibi bir şey, yeniden doğmuş gibi, ölüm korkusu olmadan.” (Pembe, 45)

“Her işimi becerebilen bir kadınum. 1.5 ay kızımın evinde kaldım. Sonra ev tuttum. İkinci el eşyalarımı da aldım düzenimi kurdum. Zorlanıyorum ama ölmekten iyidir.” (Papatya, 50)

“Eski eşimin hasarını toparlamaya çalışıyorum. Oğlum epilepsi nöbeti geçiriyor, beyni küçülüyor. Özel eğitim alıyor. Küçük oğlum hala geceleri uyuyamıyor. 2 sene anaokuluna gitti. Çocuklarım sağlığı için toparlamaya çalışıyorum. Yaşananların telafisi gerekiyor. Şu an maddi olarak annem destek veriyor. 1+1 kirada yaşıyorum şu an. 650 lira nafaka geliyor. Üstüne para katıyorum kira veriyorum.” (Gül, 39)

“Şu an hayatım gayet güzel. Çalışıyorum, eskiden kapıya çıkamıyordum, bırak çalışmayı. Psikolojim yerine geldi.” (Yeni Hayat, 30)

“İki çocuk da yanımda. Kız kreş, oğlum 2. sınıf. Huzurlu ve mutluyuz. Kendimi onlara adadım. İlk dönem dışarıda çalıştım. Şimdi annemle dükkân açtım. Terzi dükkânı, dükkânı kendi üzerime yapacağım. Dışarıda aldığım maaş düşük ve çocuklarıma vakit ayıramıyordum. Annemden öğrendim bu işi. Çocuklara vakit ayırmak istiyorum. Annemle birlikte karar verdik. Gayet mutluyuz. Evli olsam çalışmama izin vermezdi, çarşıya bile çıkamazdım. Annem çok destek oldu, mutfak, yemek, bez, mama, evliyken de şimdi de.” (Yasemin, 26)

“Şu an çok rahatım, hafifim. Özgürüm. Ayaklarımın üzerinde duruyorum. 10 yıl oldu boşanah. Boşandıktan sonra yüksek lisans yaptım. Çalışıyorum. Çocuklarımı okutuyorum. Eve gidip kuru ekmeğimi huzurla yiyorum.” (Karanfil, 43)

Kadınlar, Gelincik Merkezi avukatları tarafından sunulan destekten çok memnundur. Görüşülen kadınlar, Gelincik Merkezi avukatlarının kendilerine sadece hakları konusunda bilgi vermediğini, ciddi psikolojik destek sağladığını, ne zaman arasalar avukatlarına kolaylıkla ulaşabildikleri ve her türlü sorunlarının çözümünde her daim yanlarında olduklarını aktarmışlardır.

Gelincik Merkezi avukatlarının, genel kaidenin aksine yaşadıkları şiddetten dolayı kadınları suçlamaması, onları şiddeti saklamaya yönlendirmemesi, kanunların, kendilerinin ve devletin kadınların yanında olduğu mesajını vermesi, güçlenmenin ilk adımını oluşturuyor gibi gözükmektedir.

“... Hanım [Gelincik Merkezi tarafından görevlendirilen avukat] manevi olarak çok yardımcı oldu. Ben çok değiştim, ‘önce kendini kurtar’ dedi. Liseye bitirmek için başvuru yaptım. Anadolu Üniversitesi 2 yıllık işletme kazandım. Örgü işinden ticarete girdim. Komşuların çocuklarına ders

vermeye başladım. Çocukların velayetini almak için dava açtım. TOKİ’nin ...’deki evlerini duydum. Engelliler Haftası’nda valinin tweetini gördüm ve valinin tweetine cevap yazdım. Bana telefonla ulaştılar. Vali Bey ile görüştim. ‘Ev vermiyorsanız konteynır verin, çadır kurun’ dedim. Bana TOKİ’den 1+1 ev çıktı. 4-5 gün boş sandalyede uyudum. Komşular birkaç eşya getirdi. Nakdi yardım geldi. Komşunun çocuklarına ücretli olarak matematik anlatmaya başladım, 4 öğrencim oldu. Komşular bana destek olmaya başladı. Simit tezgâhi çıktı büyükşehir belediyesinden 1 yıl için. Elemanım da var. Her sabah ...’den buraya toplu taşıma ile geliyorum. 3 vesait ile gidip geliyorum.” (Huzur, 45)

Şiddet mağduru kadınların ekonomik anlamda güçlenmeden şiddetle etkin mücadele edilemeyeceğini vurgulayan aşağıdaki alıntı dikkat çekicidir.

“Hiçbir gelirim yok. Kaç kere başvurduk maddi yardıma ama olmadı. Mahkeme tazminat verdi ama ödemedi. Nafakayı saolsun avukatım halletti onu ahyorum. Çok yere başvurum çalışmak için ama ya evli olma ya çocuğun olmasın diyorlar. Eşimden nafaka ahyorum, e çalışınca da nafaka kesilecek. Sigortasız çalışmak istiyorum, kabul etmiyorlar.” (Yağmur Damlası, 32)

“Çok mutluyum, yeniden doğmuş gibi hissediyorum, hem boşandıktan hem evlendikten sonra yeniden doğdum. Sığınma evi ve avukatım sayesinde psikolojik olarak çok iyiyim. Avukatım bana iç çamaşırı, kıyafet bile aldı çünkü gecelikle sokağa atılmışım. Avukatım her zaman yanımda oldu. Allah ondan razı olsun. Şu an çok iyi hissediyorum.” (Altın, 29)

Kadınlar, şiddete maruz kalan kadınlara, susmamaları yönünde mesaj vermektedir.

“Korkmasınlar, saklamasınlar, konuşsunlar. Hep ben suçlandım. Ben yokken defalarca eve girmiş, anahtarımı bastırmuş, eşim uyurken eve girmiş. Eşim ya öldürürdü, cinayet işlense benden kaynaklı olacaktı.” (Pembe, 45)

“Kendimi dışardan görüyor olsaydım buradan kendimi çekip çıkarırdım ama çıkamadım. Eminim birçok kadın bunu yaşıyor. Kendilerini çekip oradan çıkarırsınlar. Emin olsunlar.” (Kiraz Çiçeği, 28)

“Eskiden erkeklere öcü gibi bakardım, erkeklerle de arkadaş olunabileceğini öğrendim. Üstesinden gelemeyeceğim hiçbir şey yok. Bu hayatı bir defa yaşıyoruz.” (Pembe, 45)

“Hayat güzel, kadınlar hayattan ve çocuklarından vazgeçmemeli. Kamu spotu olarak Gelincik Merkezi gibi yerler tanıtılmalı ve en iyisi ücretsiz çünkü insanın parası olmayabilir.” (Kiraz Çiçeği, 28)

TAVSİYELER

Görüşülen kadınlara “Sizce mevcut yasalar ve hukuki mekanizmalar şiddeti önlemede yeterli mi? Önerileriniz nelerdir?” ve “Şiddetten kurtulmak için sizin gibi aynı şeyleri yaşayan kadınlara ne söylemek istersiniz?” soruları yöneltilmiştir. Bu bağlamda kadınlar, kimi zaman devlete, topluma ve kanun yapıcılara kimi zaman ise doğrudan kadınlara seslenmişlerdir.

Kadınlar, ciddi ekonomik sorunlar yaşamaktadır. Ekonomik bağımsızlık, kadının şiddete dur demesinin en temel ön koşullardan biridir. Kadınlar, kendilerine ekonomik bağımsızlık sağlayacak imkanlar ve mevcut işlerine devam etmelerine yardımcı olacak uygulamalar talep etmektedir.

“Boşanma davası açar açmaz devlet kadına maaş bağlamalı. Tedbir nafakası 500 lira, çok düşük. Birçok kadın ekonomik sorunlar nedeniyle boşanamıyor. Ankara’daki işimi bırakmak ve ailemin yanına ... iline taşınmak zorunda kaldım. Annelik iznim bitince mecbur istifa ettim. Şimdi düşük ücretle çalışıyorum. Ben

kadro lu iş im den devlet memurlu ğ u iş im den oldum. Tayin olmak isterdim ama olmadı. Ş iddet ma ğ duru bir kadın olarak bana bu hak verilmeliydi.” (Kiraz Ç içe ğ i, 28)

“Ekonomik özgürlü ğ ü olmalı kadının. Ben boş andıktan sonra yüksek lisans yaptım. Ek iş ler yapıyorum. Akş amları mesaiye kahyorum. Kızımı kendim okutuyorum. Kadın isterse her şey i yapar. Kadınlar kimsenin saç ının teline dokunmasına izin vermesinler. Ş iddete izin verirsen devam ı geliyor.” (Karanfil, 43)

Kadınlar, var olan hukuki mekanizmaların yetersiz kalabildi ğ ine de dikkat çekmektedir.

“Mevcut hukuki mekanizmalar yeterli de ğ il. Dernekler çok önemli. Ben insanları derneklere yönlendiriyorum. “Suyun dış ına çıkınca insan nasıl nefes alacağını, nasıl adım atacağını bilmiyor”. Hakınızı savunacak bir sistem lazım. Bence bu derneklerle oluyor. Gelincik olmasa ne yapardım bilmiyorum. Sinir krizleri geçiriyordum. Dernekler çok yerle/hastanelerle bağlantılı olmalı. Aile yaşam merkezleri ile. Çocuklar oraya yönlendirilmeli.” (Gül, 39)

“Hukuki mekanizmalar yetersiz, koruyamıyor. Ceza aldı, korkusu olmasa bana daha fazla zarar verebilirdi. Maddi destek büyük sorun. İş , ev eksenli iş , bir şekilde destek olmalı. Maddi destek, (korunaklı) sığınma imkânı. Ş iddet uygulayan ı durdurmak lazım, yaptırım ı olmalı.” (Huzur, 45)

“Devlet mahkemeler konusunda anlaş malı boş anmaya kural getirebilir. Ş iddet varsa anlaş malı bile boş ansan bazı eklemeler yapılabilir adamın ceza alması için.” (Altın, 29)

“Herkes elinden geleni yapıyor ama yetersiz. İnsanlar ceza alıyor ama mahkeme ş iddet için ceza vermiyor, direkt salveriyor. Ceza almamaları sorun. Her gün duyuyoruz, ceza vermiyorlar.” (Yasemin, 26)

Kadınlar, özellikle kadınlara seslenmekte, korkmamaları, sessiz kalmamalarını tavsiye etmektedir. Her ne kadar kendileri, yaşadıkları ş iddeti saklamış veya saklamak zorunda kalmış olsalar da di ğ er kadınlara, ş iddeti mutlaka baş ka birine anlatmaları yönünde tavsiyede bulunmaktadırlar.

“Mutlaka bir yere haber versinler, komş uya, aileye, bir yerden destek alsınlar. Ben Bakanlı ğ ı aramış tım, onlar gelip beni almak istediler ama korkudan kabul etmedim. Tertemiz sıyrılmak önemli yoksa yine ölebilirler. Karşı tarafın da elini

kolunu sallayarak gezmemesi lazım. Kadınlar sığınma evine almıyor ama adam ne yapıyor?” (Gül, 39)

“Bir kadın her zaman yalnız kalacağını düşünerek tedbir almalı. Kendini geliştirmeli. İkincisi de ben bu acıyı çekerim dersin zararı kendi görür. Önce kendilerine güvenmeleri ve mutlaka bir yerden bir yardım istemeliler.” (Papatya, 50)

Korku, düzeninin bozulması korkusu, ekonomik zorluk çekme korkusu, toplum tarafından dışlanma korkusu, kadınların harekete geçmesini engelleyebilmektedir. Bu nedenler şiddete maruz kalıp bu süreçten güçlenerek çıkan kadınlar, diğer kadınlara korkmamalarını söylemektedir.

“Kadınlar genel olarak kurduğu düzeni bozmak istemiyor. İdare ederim, akşamdan akşama gibi. Ben sağlıklı olmazsam, ben hayattan neşe huzur almazsam yediğim yemeğin ne faydası var ki. Ben evliliğimde resmen kapalı cezaevinde hizmetçi gibiydim. Ben tüm düzenimi bozduğum ne yaparım diye korkumla dursaydım ölmesem bile çok büyük şeylere maruz kalırdım.” (Papatya, 50)

“Korkunun ecele faydası yok. Bir erkeğe en büyük güç korkmadığınızı göstermek. Dünyada zaten cehennemini yaşadım. Ona hakkımı helal etmem. Kadınlara çığlık atmaktan, gitmekten korkmayın

diyorum. Önce ayaklarınızın üzerinde durun. Yapamam dediğin şeyleri yapabiliyormuşsun. Uyurken korkmadan uyuyorum. Bir yere gittim, eve geç kaldım korkum yok. Özgürlük kadar güzel şey yok.” (Huzur, 45)

“Kadınlar sessiz kalmasın. Sinir hastası oldum. Oğlum her şeyden mahrum. Evlilik kutsal ama karşıdaki de adam olacak. Ben erkeğim döverim söverim demeyecek. Kadınlar sessiz kalmasın bu duruma.” (Yağmur Damlası, 32)

“Kadınlarda daha kötü oluruz korkusu var, korkmazsak üzerimize gelmiyor. Ben çok korkarak hareket ettim. Annem babam birbirlerine girer dedim. Biz korktukça üzerimize geliyordu, artık bize zarar vermeye çalışmıyor. Eskiği hatırlamak bile istemiyorum.” (Yeni Hayat, 30)

Kadınların, şiddet karşısında sessiz kalmayıp harekete geçmesi, toplumsal cinsiyet rolleri açısından da bir farkındalık gerekmektedir.

“Her kadının mutlu bir evliliği olamaz. Attıkları adımlardan emin olsunlar. Planlı hareket etsinler. Kendi kendini telkin etmek iyi değil, rüya diye düşünüyor insan.” (Kiraz Çiçeği, 28)

“Hayatı zorlaştıran bir adamla evliydim. Halbuki eşin hayatını kolaylaştırmalı. Adamın eve girişiyle dünyanın karardığını hissedirdim. Neden, nasıl çekmişim. Arkadaşlarım var aynı şeyleri yaşayan ama onlar boşanmaya cesaret edemiyor.”
(Karanfil, 43)

“Bütün suç annelerde. Erkek çocukları çok şımartılıyor. Bir organın olması her şeyi yaptırmaya müsaade ettirmiyor. Erkek çocuğu çok pohpohlanıyor. Erkek çocuğunu yetiştirmek daha önemli. Babası gibi olmasın, eşine saygı sevgi göstereyin.”
(Altın, 29)

“Kendi ayaklarını üzerinde dursunlar, eşlerine muhtaç olmasınlar. Ne yapmak istiyorlarsa karar versinler. Kimse şiddete maruz kalsın istemem.” (Yasemin, 26)

Bununla birlikte, Yağmur Damlası'nın aşağıdaki cümleleri, kadınların ne kadar yoğun bir baskı altında olduğunu göstermektedir.

“Şu an bu evde misafir gibiyiz. Bugün yarın gideceğiz. Sığıntıdan farkımız yok. Dulsun, mahrumsun. Yaşına bak, sen bekarsın, onu alma, bunu alma, dışarı çıkma. Sürekli kısıtlama var.” (Yağmur Damlası, 32)

“Düzelir diye ertelemesinler. En son canlarından olana kadar

beklemesinler. Devlet arkalarında çok şükür. Gitsinler evde bekleyeceklerine kadın sığınma evine gitsinler orda daha rahat düşünsünler. Sonra boşanacaksa boşansın boşanmayacaksa kalsın ama kendi orda karar versin. Boşanmak ayıp değil. Kimse susmasın, beklemesin.” (Altın, 29)

Bu bölümde, derinlemesine görüşme yapılan kadınların güçlenme pratikleri incelenmiş ve kadınların şiddetle mücadele sürecinde en çok ekonomik ve psikososyal desteğe ihtiyaç duydukları bir kez daha ortaya konmuştur. Kadınlar ekonomik olarak güçlenmedikleri ve bu yönde desteklenmedikleri sürece şiddetten uzaklaşmaları çok zor olmaktadır.

4.5 Odak Grup Görüşmelerinden Elde Edilen Bulgular

Derinlemesine görüşmede elde edilen bulgular ile nicel veri toplama çalışmasından elde edilen bulguları tamamlamak üzere Gelincik Merkezi'nden rehber ve gönüllü avukatlarla odak grup görüşmesi yapılmıştır. 30 Mayıs 2022 tarihinde Ankara Barosu Eğitim Merkezi'nde gerçekleştirilen odak grup toplantısında aşağıdaki sorular kullanılmıştır.

ŞİDDETİN İZLERİ PROJESİ – ODAK GRUP KATILIM FORMU

Sayın Katılımcılar,

Bu çalışma, Eşit Nesiller Derneği ve Ankara Barosu tarafından yürütülen “Şiddetin İzleri Projesi” kapsamında kadına yönelik şiddetle mücadelede hukuki mekanizmaların etkililiğini araştırmayı amaçlamaktadır. Sorulara verdiğiniz yanıtlar Gelincik Merkezi hizmetlerinin ve hukuki destek hizmetlerinin geliştirilmesi ve şiddete maruz bırakılmış kadınlara daha iyi destek verilmesi için politika ve öneriler geliştirmek için kullanılacaktır. Bu nedenle soruların tümüne ve içtenlikle cevap vermeniz büyük önem taşımaktadır. Araştırma sonucunda geliştirilen öneriler, Ankara Barosu başta olmak üzere şiddetle mücadelede yer alan paydaşlarla paylaşılacaktır.

Bu görüşmeyi proje sorumlusu arkadaşım Deniz Hemen ve ben Özlem Boztaş gerçekleştireceğiz. Görüşme sırasında not tutacağız. Görüşmeye katılarak sorularımızı yanıtladığınız ve şiddetle yaşamak zorunda olduğunuzu düşünen tüm kadınlara ışık olmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz.

Tarih ve İmza

Odak Grup Görüşme Soruları
1. Gelincik Merkezi'nin işleyişini kısaca anlatabilir misiniz? 1.1 Atama süreci 1.2 Dava süreci 1.3 Merkez'de ne tür eğitimler alıyorsunuz? 1.4 Şiddete uğramış kadınlara verdiği destek sürecinde Gelincik Merkezinin ne tür desteğe ihtiyacı var? Eğitim, personel, finansal?
2. Kurumlararası iş birliği ve koordinasyon 2.1 Gelincik Merkezi hangi kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapıyor? 2.2 Mevcut koordinasyon sürecini değerlendirebilir misiniz?
3. Mevcut hukuki mekanizmalar ve kanun 3.1 Sizce mevcut kanunların ve şiddetle mücadele mekanizmalarının en iyi işleyen yanları neler? 3.2 Sorun alanları sizce nelerdir? 3.3 Kanunun uygulanmasına ilişkin iyileştirme önerileriniz nelerdir?
4. Saha gözlemleri 4.1 Şu ana kadar almış olduğunuz davalarda gözlemlediğiniz kadarıyla kadına yönelik şiddetin temel sebepleri nelerdir? 4.2 Sizce kadınlar size /Gelincik Merkezine ne aşamada başvuruyor? Hangi sınırdan geçtikten sonra yardım almaya ve yetkili kurumlara gitmeye karar veriyorlar? 4.3 Size başvuran mağdurların hukuki mekanizmalara ve haklarına ilişkin farkındalık düzeyini değerlendirebilir misiniz? 4.4 Saha gözlemlerinize dayalı olarak bize şiddet failinin bir profilini çıkarabilir misiniz?
5. Koruyucu/önleyici tedbirler 5.1 Kanun ve yönetmelikte belirlenmiş mevcut koruyucu ve önleyici tedbirler sizce yeterli mi? Uygulamada ne tür sorunlarla karşılaşılıyorsunuz? 5.2 Adli süreçle ilgili değerlendirmelerinizi alabilir miyiz? (delil toplama, ifade, koruma kararları, sürecin uzunluğu, hakimlerin tavırları, ceza davası görülmesi, çocukların velayeti, nafaka ve tazminat, vs.) 5.3 Adli süreçte mağdurların yaşadığı sorunların ortadan kaldırılması için yapısal ve sürece ilişkin önerileriniz nelerdir?

6. Kadınların güçlenmesine yönelik gözlem ve öneriler

6.1 Aklınıza gelen bir dosya üzerinden kadınların şiddete dur diyerek verdikleri mücadelede nasıl güçlendiklerine yönelik bir örnek anlatabilir misiniz? Eğitime devam etme, iş bulma, vs gibi.

6.2 Almış olduğunuz davalarda adli süreç sırasında ve sonrasında kadınların güçlenmesi için öncelikli destek alanları sizce neler? Mağdur kadınlar en çok neye ihtiyaç duyuyor?

Gelincik Merkezi'nde görevli 5 kadın avukatla odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Görüşülen avukatlara, öncelikle Gelincik Merkezi'nin işleyişine dair sorular yönelmiştir. Bunun yanı sıra uygulama tavsiye ve görüşleri, şiddet mağduru kadınların farkındalık düzeylerine ilişkin görüşleri, mesleki tatmin düzeyleri gibi diğer konular da toplantıda ele alınmıştır.

Atamalar, Ankara Barosu Eğitim Merkezi ve Sincan'da yapılmaktadır. Şiddet mağduru kadınlar Gelincik Merkezi'ne adli yardım merkezi, protokol ortakları ve karakol tarafından yönlendirilmektedir. Atamalar, puan sıralamasına göre yapılmaktadır. Atandığı anda avukat evrakları hazırlamaya başlamaktadır. Atama yapıldıktan sonra avukatın 30 dakika ile 45 dakika içinde merkezde olması gerekmektedir. İlk görüşmeci hep kadın avukattır, bu bir prensip kararıdır.

Gelincik Merkezi bünyesinde 200 küsur rehber avukat, 400 kadar da gönüllü avukat bulunmaktadır. Avukatlar, Gelincik Merkezi bünyesinde rehber avukat veya gönüllü avukat olarak görev yapmaya başlamadan

önce zorunlu bir eğitim almaktadır. Eğitimde, mağdurla iletişim, 6284 sayılı Kanun, çocuk hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve İstanbul Sözleşmesi konuları ele alınmakta, eğitim, emekli hâkim ve avukatlar tarafından verilmektedir. Örneğin, tecavüz vakası gibi bir vakada ne yapılması gerektiği konusunda avukatlara yol gösterilmesi amacıyla adli tıp eğitimi de verilmektedir. Gelincik Merkezi'nde görev yapmanın ön şartı, Ceza Muhakemeleri Kanunu ve adli yardım eğitimi almaktır. Yani, giriş eğitimi, CMK ve adli yardım eğitimi ve yenileme eğitimi olmak üzere üç tür eğitim sağlanmaktadır.

Gelincik Merkezi'nde erkek avukatların da görev yapması hususunda, görüşülen avukatlar kadınların, cinsel şiddeti erkek avukata anlatmakta zorlanabildiklerini söylemişlerdir. Bununla birlikte, kimi zaman mağdur kadınların erkek avukatları da tercih edebildiği "Benim arkamda dağ gibi erkek avukat var" düşüncesinin mağdur kadınları rahatlattığı belirtmiştir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği açısından ve kadına yönelik şiddetin, toplumsal bir mesele olduğu düşünüldüğünde, erkek

avukatların da Gelincik Merkezi'nde görev yapması önemlidir. Bununla birlikte, görüşülen avukatların da vurguladığı üzere, vakanın, kadın bir avukattan erkek bir avukata aktarılması sürecinde, kadının süreç hakkında sağlıklı bilgilendirilmesi ve erkek avukat ile mağdur kadın arasında güven tesis edilmesinin desteklenmesi önem arz etmektedir.

Görüşülen avukatlar, bu işi tamamen gönüllülük esasıyla yapmakta, işin mesleki tatmin yönü öne çıkmaktadır.

“Bu işi bağımlılık gibi, parasal olarak bir karşılığı yok. Mesleğe tutunma sebebi.”

“Rehber avukatlar gerçekten gönüllü çalışıyor. Asla parasal bir tatmin değil. Avukatlar arasında dostluk var.”

“İyi ki bu mesleği yapıyorum' dediğim anları Gelincik ile yaşıyorum.”

“Gelincik bir tutku. Dualarla yaşıyoruz. Manevi tatmin çok yüksek. Sarsıcı ama bizi güçlendiriyor.”

Görüşülen avukatlar, kendilerinin hukuki desteğin yanı sıra ellerinden geldiğinde psikolojik ve maddi destek sağlamaya da çaba gösterdiklerini ancak profesyonel psikolog desteğine ihtiyaç olduğunu, cezaevlerinden, sığınma evlerinden kıyafet, ayakkabı, çanta gibi taleplerin geldiğini, bu taleplere cevap vermek için kulüplerle iş birliği yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu durum

da bütüncül yaklaşım, sacayağı yaklaşımı ihtiyacını bir kez daha ortaya koymakta, kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için hukuki desteğin tek başına yetersiz olduğunu göstermektedir.

Odak grup görüşmesinde mevcut mekanizmaların özellikle gizlilik konusunda sorunlu olduğu vurgulanmıştır. Elektronik kelepçenin uygulamada yetersiz olduğu, ihlal olsa dahi kayıtlara geçmediği belirtilmektedir. Uzaklaştırma ve koruma kararlarının da kısmen işlediği, özellikle sağlık tedbirlerinin daha çok alınması gerektiği dile getirilmiştir.

Kadına karşı şiddetle mücadelede ekonomik koşulların da önemine işaret eden katılımcılar toplumsal farkındalık olmadan şiddetle etkin mücadele olamayacağını dile getirmektedir. Bu konuda özellikle hakimlerin de farkındalığının artırılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Kendilerine başvuran kadınların bilgi ve farkındalık düzeylerinin oldukça düşük olduğunu belirten katılımcılar, ekonomik güçleri olmayan kadınların bu süreçte ne kadar mağdur olduklarına dikkat çekmektedir. *“Hakkımı bilerek gelen kadın çok az. Kadın ne isteyeceğini bilmiyor. Kadın velayet istiyor. Tazminat bile istemiyor. Ev kadına tahsis edilse bile doğalgaz, su abonelikleriyle sınıyor.”*

“Hâkim üçüncü kişi olarak objektif davranmak zorunda, somut gerçeklikle

ilgilileniyor. Mutlaka bir kanıt lazım. Darp raporu varsa mutlaka dava açılıyor çünkü sağlık çalışanlarının bildirme yükümlülüğü var. Kadın davayı çekse bile kamu davası açılıyor.”

Görüşme yapılan avukatlara kendilerine başvuran kadınların kırılma noktaları sorulduğunda genel olarak şu yanıtı vermişlerdir. *“Çocuklar kendini kurtarabilecek hale gelince destek almaya karar veriyor veya cana kast, ölümü görünce Gelinciğe başvuruyor. Kadın kendini haberlerde görmek istemiyor.”*

Görüşülen avukatlara kendilerine başvuran kadınlar ve şiddet failleri ile ilgili genel bir değerlendirme yapmaları istendiğinde, belirttikleri noktaların derinlemesine görüşmelerde elde edilen bulgularla paralel olduğu görülmektedir. Özellikle aile desteği

gören kadınların daha az mağdur olduğu, şiddetin çocuklara yansımalarının çok ağır olabildiği belirtilmektedir. Ayrıca erkek faillerin birçoğunun da madde veya alkol suistimali olduğu vurgulanmıştır. Kendilerine başvuran birçok talepçinin eşlerinin ateşli silah bulundurduğunu belirten katılımcılar artan risk düzeyi konusunda gerekli önleyici tedbirlerin dosyanın avukatı tarafından alınmasının önemine işaret etmektedir.

Sonuç olarak, Gelincik Merkezi'nde gönüllü olarak görev yapan rehber ve saha avukatlarının çeşitli eğitimlerden geçtiği ve alanlarında uzman avukatlar oldukları ifade edilmiştir. Hukuki mekanizmaların işleyişini iyi bilen bu avukatların mesleki tatmin düzeylerinin yüksek olduğu ve bir kadının hayatını kurtarmanın kendileri için en büyük güç kaynağı olduğu gözlemlenmiştir.

5 • **6284 sayılı kanun ve şiddetle mücadelede hukuki mekanizmaların etkin uygulanmasına ilişkin tavsiyeler**

5. 6284 sayılı kanun ve şiddetle mücadelede hukuki mekanizmaların etkin uygulanmasına ilişkin tavsiyeler

Şiddetin İzleri projesi kapsamında gerçekleştirilen nitel ve nicel saha araştırması bulguları ışığında toplumsal cinsiyet temelli şiddete ilişkin verilerin toplanması ve izlenmesinin yanı sıra hukuki mekanizmaların etkin işlemesine yönelik öneriler aşağıda sıralanmıştır.

Gelincik Merkezi'ne yönelik öneriler

- **Gelincik merkezi telefon hattı ve hizmetlerinin görünürlüğünün artırılması:** Merkez, rehber ve gönüllü avukatlarıyla özverili bir çalışma yürütmektedir. Merkezin tanınırlığının artırılması için çalışmalar yapılması ve 444 43 06 No'lu telefon hattının ve merkez hizmetlerinin daha geniş çapta duyurulması için bir savunuculuk kampanyası uygulanması önerilmektedir.
- **Erkek saha avukatlarına atama yapılırken mağdurlarla güven ilişkisi oluşturulması:** bir erkekten şiddet görmüş kadınların başka bir erkeğe güvenebilmeleri için önem arz etmektedir.
- **Düzenli veri toplama ve raporlama için görev dağılımı**

yapılması: Şiddetle mücadelede hukuki mekanizmaların etkin uygulanması için özellikle veri toplama sisteminin kurulması gerekmektedir. Pek çok tabloda önemli alanlarda veri toplanmadığı dikkat çekmektedir. İzleme sisteminin, kadına yönelik şiddet alanında bu denli önemli veri kaynağı olan talepçi ve fail hakkında en geniş veriyi toplaması önem taşımaktadır.

- **Rehber ve gönüllü avukatların toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açılarını güçlendirecek eğitimlere ağırlık verilmesi:** özellikle farklı cinsel kimliklere ilişkin bilgi ve farkındalık düzeyi, toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısının içselleştirilmesi için düzenli eğitim ve seminerler önerilmektedir.
- **İlk durak noktası olarak psikososyal yönlendirme için kurumsal iş birliği kurulması:** merkeze başvuran bir çok kadın için Gelincik Merkezi ilk başvuru noktasıdır. Başvuruya gelen kadınların psikolojik dirençlilikleri düşüktür. Merkez avukatları kendi özverili çalışmaları ile ihtiyaç

dahilinde gönüllü psikologlara yönlendirme yapmaktadır ancak unun tespiti için daha standart bir mekanizmaya ve psikososyal destek ağının geliştirilmesine ihtiyaç olduğu saptanmıştır.

Hukuki mekanizmaları iyileştirme önerileri

- Adli süreci uzatan etkenlerin incelenmesi
- Ceza ve yaptırımların artırılması
- Nafaka ve tazminatın icrası
- Mağduru korurken failin de ceza almasının sağlanması
- Risk değerlendirme formu ile ateşli silah bulunması gibi yüksek riskli durumlarda ilgili önleyici tedbir kararlarının talep edilmesi
- Önündeki tek dosyadan karar verecek olan hakimlere risklerin detaylı aktarılması

Şiddetle mücadele mekanizmalarını iyileştirme önerileri

- Sığınma evi koşullarının iyileştirilmesi
- Engellilere yönelik sığınma evi

- Faillere yönelik etkin programlar ve çalışmalar
- Kadınların ekonomik güçlenmelerine destek
- Şiddet mağduru kadınlara iş imkanları
- Kadın ve çocuk mağdurlara psikososyal destek
- Yerel düzeyde daha yaygın farkındalık ve bilgilendirme araçları
- Kurumsal ve toplumsal düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sahiplenilmesi

Görüldüğü üzere, kadına karşı ve toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadelede ilgili tüm paydaş kurumların etkin ve etkili işbirliği ve koordinasyonu en temel ihtiyaç alanıdır. Gelincik Merkezi gibi iyi uygulama örneklerinin ülke çapında yaygınlaştırılması, bu alandaki mücadeleye önemli bir katkı sağlayacaktır. Bu sebeple merkezin yürüttüğü hukuki destek çalışmalarının izlenmesi ve düzenli olarak raporlanması için proje kapsamında oluşturulan yeni veri toplama formunun standart hale getirilerek yaygınlaştırılması önerilmektedir.

6. **Sonuç**

6. Sonuç

Kadına yönelik şiddet söz konusu olduğunda, kuşkusuz ilk adım kadına yönelik şiddetin önlenmesi olmalıdır. Ancak gerek kadına yönelik şiddetin önlenmesi gerek kadına yönelik şiddetle mücadele için bütüncül bir yaklaşıma ihtiyaç vardır. Şiddetin gerekli mercilere raporlanması, sürecin ilk adımı niteliğindedir.

Toplumun her kesiminde toplumsal cinsiyet eşitliğine dair farkındalık olmazsa olmaz niteliktedir. Sadece kadının kendisinin, ailesinin, hukukçuların veya sosyal hizmet görevlilerinin şiddete dur demesi yeterli değildir. Failin kendi ailesinin, işverenlerin, yakın çevresinin, arkadaşlarının da kadını destekleyici bir tutum benimsemesi önemlidir. Kadın canı pahasına, çocukları mutsuz olacaksa da kendisine verilen toplumsal cinsiyet rollerini devam ettirmek, kendi mutluluğu ve huzuru ile evliliğini sürdürmek arasında bir seçim yapmak zorunda kalmamalıdır.

Görüşme yapılan kadınların ve avukatların da vurguladığı üzere, Türkiye’de kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve sonra toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele için, hukuki mekanizmaların korunması ve sürdürülmesi şarttır. Ancak İstanbul Sözleşmesinden çekilme kararıyla birlikte kanunların uygulanması açısından eksiklerin artmasından endişe edilmektedir. Her türlü kanun ve düzenlemenin, toplumsal cinsiyet

bakış açısıyla, kadının lehinde olacak şekilde yorumlanması ve uygulanması, eksiklerin giderilmesine yardımcı olabilir.

Literatürde de belirtildiği üzere, kadının eğitim alması, erken yaşta evliliklerin önlenmesi, küçük yaştan itibaren çocuklara toplumsal cinsiyet eşitliği verilmesi, kadının çalışma hakkı ve özgürlüğünün olması, kadının sağlık hakkından faydalanabilmesi, kadının yasal hakları konusunda bilgi sahibi olması, kadının toplumda sadece anne ve eş olarak görülmemesi, çalışma hayatında kadın istihdamını destekleyen bir ekosistemin varlığı, kadına yönelik şiddeti önlemenin önemli bileşenleridir. Çünkü görüşme yapılan kadınların aktardığı üzere, kadının tek başına dur demesi yeterli değildir. Kadının sonrasında kendi ayakları üzerinde durması, çocuklarının da ihtiyaçlarını karşılayacak bir ekonomik imkanının olması, hem psikolojik hem ekonomik olarak kendi kendine yetebilmesi gerekmektedir.

Kadına yönelik şiddet sadece bir kadını, bir bireyi etkileyen bir mesele olarak görülmemelidir. Çocuklar üzerindeki etkileri, şiddetin öğrenilen bir davranış olduğu, bu çocukların ileride toplumun birer ferdi olacakları düşünüldüğünde kadına

yönelik şiddet ve cinsiyet temelli şiddet hem toplumsal bir mesele hem de bir halk sağlığı sorunudur ve toplumdaki her birey ve kurum tarafından ortak mücadeleyi gerektirmektedir.

KAYNAKÇA

- AK. (2011). Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi. <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1169> Erişim tarihi: 24.11.2021
- AB Temel Haklar Ajansı(2014). Kadına yönelik şiddet: AB Çapında Bir Araştırması. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/501>)
- AB Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu (2013). Kadına Şiddet Mağdurları İçin Adalet Erişim. Avrupa Konseyi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu / Paris. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/502>)
- Adalet Bakanlığı (2021). Adli Sicil İstatistikleri 2021, Ankara. <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/310520221416422021H%C4%BoZMETE%C3%96ZELK%C4%BoTAP.pdf>
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2012). 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği. Resmi gazete. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/308>)
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (2012). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/112>)
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (2019). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021). Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/935>)
- BM. (1993). Kadına yönelik şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge. Birleşmiş Milletler. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/352>)
- BM (2013). Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (1986-2013). Birleşmiş Milletler. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/669>)
- Bilgin, E. ve Tuncay, T. (2020). Sığınmaevinde Kalan Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları ve Yardım Arama Davranışlarının İncelenmesi, *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 16
- CEDAW & Milletler, B. (2017). Kadına Yönelik Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet Üzerine 19 Numaralı Genel Tavsiyeyi Güncelleyen 35 Numaralı Genel Tavsiye. Kadına Karşı Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/683>)
- CEİD (2018). Yerel Eşitlik İzleme Planı 2019 - 2021 (Ankara). CEİD Yayınları. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/165>)
- Choudhry, S. (2018). Women's Access to Justice: A Guide for Legal Practitioners. European Union. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1652>)

- EC. (2022). 2022 report on gender equality in the EU. European Commission. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/2063>)
- EIGE (2021). EIGE's indicators on intimate partner violence, rape and femicide Recommendations to improve data quality, availability and comparability. European Institute for Gender Equality. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1823>)
- EIGE (2018). Recommendations for the EU to improve data collection on intimate partner violence. European Institute for Gender Equality. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1108>)
- EIGE (2019). Gender mainstreaming: gender statistics and indicators. European Institute for Gender Equality. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1131>)
- EIGE (2019). Police and justice sector data on intimate partner violence against women in the European Union. European Institute for Gender Equality. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1109>)
- EIGE (2021). The costs of gender-based violence in the European Union. European Institute for Gender Equality. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1867>)
- Erdoğan, S. ve ark. (2009). Sığınma evinde yaşayan bir grup kadının şiddet deneyimleri ve başatma yaklaşımları: Niteliksel bir Çalışma, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1)
- GREVIO (2018). GREVIO Baseline Evaluation Report Turkey. Council of Europe. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1135>)
- Mor Çatı Vakfı (2014). 6284 Sayılı Kanun Uygulamaları İzleme Raporu. Mor Çatı. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/145>)
- Mor Çatı, Doğan, D. & Ekal, B. (2017). Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Önemli Bir Başlangıç: Veri Toplama ve Yönetim Modellerine Karşılaştırmalı Bakış. Mor Çatı Yayınları. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/433>)
- Nüfus Etütleri Enstitüsü, H. (2009). National Research On Domestic Violence Against Women İn Turkey (Summary Report 2009). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/141>)
- Nüfus Etütleri Enstitüsü, H. (2015). Research on against Women in Turkey Domestic Violence (2015). (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/143>)
- Sancar, S., Toksöz, G., Yüksel-Kaptanoğlu, İ., Memiş-Parmaksız, E., Arslan, H., Kabadayı, A., Akyıldırım, O. & İnanç, B. (2021). Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme Raporu 2019-2020. CEİD Yayınları. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1792>)
- UNSA (2019). FEMICIDE Living Victims of Femicide Subtheme: Silenced to Death. United Nations Studies Association (UNSA). (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/560>)

- Yüksel Kaptanoğlu, İ. (2018). Violence against Women and Gender Equality Mapping and Monitoring Study Full Summary. CEİD Yayınları.
(<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/199>)
- Yüksel-Kaptanoğlu, İ., Arslan, H. & Akyıldırım, O. (2021). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Veri ve Göstergeler. CEİD Yayınları.
(<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1415>)

Ek 1: Gösterge Tablosu

Gösterge	Gösterge Değerleri			
	Temel alınacak veri (2017-2021)		Mevcut Değer (2022)	
	TR	Ankara	TR	Ankara
1. Gelincik Merkezi'ne başvuran kadınların yakın ilişkide oldukları erkekler tarafından maruz bırakıldıkları şiddet biçimlerinin yaygınlığı				
a. Fiziksel şiddet yaygınlığı		%92,4		
b. Cinsel şiddet yaygınlığı		%31,1		
c. Duygusal/psikolojik şiddet yaygınlığı		%94,9		
d. Ekonomik şiddet yaygınlığı		%66,2		
e. Israrlı takip yaygınlığı		%5,2		
f. Kadına yönelik şiddet nedeniyle merkeze yapılan başvuruların çocuğa yönelik şiddet içerme oranı		%21,4		
g. Şiddet nedeniyle sığınma evinde kalan kadın sayısı		X		
2. Gelincik Merkezi telefon hattına ulaşan kadın sayısı				
3. Gelincik Merkezi'ne bizzat başvuru yaparak hukuki destek arayan şiddete maruz kalan kadın sayısı (yaş, medeni durum, istihdam durumu, eğitim durumu, ilçe ayrımında)				
a. İlk kez başvuran şiddet maruz kalan kadın sayısı		1158		
b. Birden fazla başvuran şiddete maruz kalan kadın sayısı		X		
c. Gelincik merkezine başka kurumlardan (sığınma evi, Şönim, vb.) yönlendirilen kadınların toplam talepçiler içindeki oranı		%35,1		
d. Başvuran şiddete maruz kalan kadınlar içinde kendine ait gayrimenkul/ziynet eşyası ve/ya kişisel geliri (maaş gibi) olan kadın oranı		%6,8		
e. Gelincik Merkezi'ne Ankara dışından gelerek başvuran kadın oranı		%3,9		
f. Başvuran talepçiler arasında engelli bireylerin oranı		%9,7		
4. Talepçiler arasında fiziksel/cinsel şiddet sonucu yaralanan kadınların oranı				
a. Fiziksel şiddet sonucu alınan adli tıp rapor sayısı/oranı		724 (%28,7) kişi		

		824 (bilinmiyor)		
5. Gelincik Merkezi'ndeki kapasitenin izlenmesi				
a. Rehber avukat sayısı		X		
b. Gönüllü avukat sayısı		X		
c. Gelincik Merkezi avukatlarına ve gönüllü avukatlarına yönelik toplumsal cinsiyete duyarlı yaklaşımı içeren düzenli eğitim sayısı (yıllık)		4		
6. Şiddete maruz kalan kadınların 6284 sayılı kanuna göre talep ettikleri koruma kararı sayısı				
a. 6284 Sayılı Kanun'a göre talep edilen <u>koruyucu</u> tedbir kararı sayısı		2141 dosya		
b. 6284 Sayılı Kanun'a göre talep edilen <u>önleyici</u> tedbir kararı sayısı		642 dosya		
c. Verilen zorlama hapsi karar sayısı		X		
d. Alınan koruyucu tedbirler içinde elektronik kelepçe uygulama oranı		%0,4		
7. 6284 sayılı kanuna göre talep edilen koruma kararlarının reddi oranı (koruyucu ve önleyici tedbir ayrımında)		%0,6		
8. 6284 sayılı kanuna göre verilen koruma tedbirlerinin sürelerinin dağılımı		X		
a. Süresi uzatılan tedbir kararı sayısı/oranı		X		
9. Şiddet sebebiyle açılan hukuk davasında alınan nafaka miktarı dağılımı (iştirak/yoksulluk)		Min. 150 TL Max. 1.750 TL		
10. Şiddet sebebiyle açılan hukuk davasında alınan ortalama tazminat miktarı (maddi/manevi)		Min. 1000 TL Max. 40.000 TL		
11. Şiddet sebebiyle hakkında ceza davası açılan fail sayısı		%16,8		

 eşit_nesiller_derneği

 Eşit Nesiller Derneği

